

OSALLISUUDESTA OSATTOMAT?

Nuorten aikuisten osallistaminen seurakunnan vapaaehtoistyöhön

Jyväskylän rovastikunnassa

Laura Karvinen & Mari-Elena Verho

Opinnäytetyö, syksy 2009

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Itä

Pieksämäki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) +

kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

SISÄLLYS

1 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	6
2 NUORI AIKUINEN	9
2.1 Kuka on nuori aikuinen?.....	9
2.2 Varhaisaikuisuuden elämänvaihe	10
2.2.1 Varhaisaikuisuuden kehitystehtävät.....	10
2.2.2 Nuoren aikuisen kokemusmaailma	13
2.2.3 Nuori aikuinen 2000-luvulla.....	14
2.3 Nuoren aikuisen uskonnollinen kehitys.....	15
2.4 Nuoren aikuisen suhde kirkkoon	17
2.5 Nuorten aikuisten aseman kehittäminen kirkossa	19
3 VAPAAEHTOISTOIMINTA	22
3.1 Mitä on vapaaehtoistoiminta?.....	22
3.2 Seurakunnan vapaaehtoistoiminta	24
3.2.1 Vapaaehtoistyön raamatulliset perusteet.....	24
3.2.2 Vapaaehtoistyön historiaa kasvatustyön näkökulmasta	26
3.2.3 Vapaaehtoistyön nykytilanne	27
3.3 Nuoret aikuiset ja vapaaehtoisuus	28
4 OSALLISTUMISESTA OSALLISUUTEEN	32
4.1 Osallisuuden ajankohtaisuus.....	32
4.2 Osallisuuden käsitteen määrittäminen	33
4.3 Osallisuus yhteisöllisyyden näkökulmasta	36
5 TUTKIMUSPROSESSI JA TUTKIMUKSEN ARVIOINTI.....	38
5.1 Tutkimusongelman muotoutuminen.....	38
5.2 Tutkimuksen kohdejoukko	39
5.3 Tutkimusmenetelmät	40
5.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	42

6 TULOKSET	44
6.1 Kyselytutkimuksen osallistujat.....	44
6.2 Osallistuminen seurakunnan toimintaan.....	46
6.3 Osallistuminen vapaaehtoistoimintaan	47
6.4 Mielenpitoja ja mielikuvia seurakunnan vapaaehtoistyöstä.....	49
6.5 Vapaaehtoistyömahdollisuudet.....	51
6.6 Vapaaehtoistyön kehittäminen.....	52
6.7 Nuorten aikuisten mielenpitoja vapaaehtoistoiminnasta	54
6.8 Vuorovaikutus seurakunnan työntekijän kanssa.....	57
6.9 Mikä saisi nuoret aikuiset mukaan vapaaehtoistoimintaan?.....	59
7 JOHTOPÄÄTÖKSET TUTKIMUKSEN TULOKSISTA	63
7.1 Alhaisen vastausprosentin taustalla vaikuttavat tekijät	63
7.2 Osallistumismahdollisuudet.....	64
7.3 Vaikuttamismahdollisuudet ja työntekijäkeskeisyys.....	67
7.4 Kohtaamisia – vuorovaikutus työntekijöiden kanssa	69
7.5 Osallisuuden kehittäminen vapaaehtoistyössä.....	71
8 POHDINTA	73
LÄHTEET.....	77
LIITE 1: Saatekirje.....	84
LIITE 2: Kyselylomake	85

TIIVISTELMÄ

Karvinen, Laura ja Verho, Mari-Elena

Osallisuudesta osattomat? Nuorten aikuisten osallistaminen seurakunnan vapaaehtoistyöhön Jyväskylän rovastikunnassa.

90s., 2 Liitettä. Kieli: Suomi. Pieksämäki, syksy 2009.

Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaaja.

Opinnäytetyössä tutkittiin nuorten aikuisten osallistamista seurakunnan vapaaehtoistyöhön. Tutkimuskysymyksiksi nousivat seuraavat asiat: Onko nuorilla aikuisilla mahdollisuuksia osallistua seurakunnan vapaaehtoistoimintaan? Onko nuorilla aikuisilla mahdollisuuksia vaikuttaa vapaaehtoistoiminnan muotoon vai onko toiminta työntekijäkeskeistä? Kohtaavatko nuoret aikuiset seurakunnan työntekijöitä ja millaisia kohtaamiset ovat? Miten vapaaehtoistyötä voitaisiin kehittää osallistamisen näkökulmasta?

Kvantitatiivinen kyselytutkimus tehtiin 18–29-vuotiaille Jyväskylän rovastikuntaan kuuluville nuorille aikuisille. Kyselylomake tehtiin vuonna 2008, jolloin rovastikuntaan kuului kuusi seurakuntaa. Jokaisesta seurakunnasta valittiin yksinkertaisella satunnaisotannalla 100 nuorta aikuista, joille kyselylomake lähetettiin. Kyselytutkimus toteutettiin yhteistyössä Lapuan hiippakunnan kanssa.

Suurin osa kyselyyn vastanneista nuorista aikuisista oli sitä mieltä, että seurakunnassa on riittävästi mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoistyöhön. Osa vastaajista korosti sitä, että osallistumismahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää aktiivisuutta ja innostuneisuutta. Osa nuorista aikuisista myös koki, että vapaaehtoistyötehtävistä pitäisi tiedottaa paremmin. Yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että nuorille aikuisille on seurakunnassa tarjolla monipuolisesti vapaaehtoistyötehtäviä. Lisäksi suurimmalla osalla vastaajista mielikuvat seurakunnan vapaaehtoistyöstä olivat positiivisia. Silti enemmistö vastaajista koki, että nuorille aikuisille suunnattuja seurakunnan vapaaehtoistyötehtäviä tulisi kehittää. Noin puolet vastaajista oli sitä mieltä, että heillä on mahdollisuuksia vaikuttaa seurakunnan toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen.

Vastausten perusteella vapaaehtoistoiminta nähtiin vaikutusmahdollisuuksista huolimatta melko työntekijäkeskeiseksi ja kynnyks seurakunnan toimintaan mukaan tulemiseen oli osan mielestä korkea. Työntekijän koettiin kuitenkin arvostavan vapaaehtoisia ja antavan heille riittävästi vastuuta. Yleisestikin vuorovaikutus työntekijöiden kanssa nähtiin pääasiassa positiivisena. Vain pieni osa vastaajista koki, että vuorovaikutus on pinnallista, heikkoa tai jäykkää.

Kyselytutkimuksen pohjalta seurakunnan vapaaehtoistyötä tulisi kehittää niin, että nuoret aikuiset voisivat kokea olevansa osallisia siitä. Seurakunnan ilmapiiriin tulisi olla avoin ja nuoria aikuisia tulisi kutsua henkilökohtaisesti mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan seurakunnan vapaaehtoistyötä. Kristillisen arvopohjan tulisi olla vapaaehtoistyön perusta, mutta se ei saisi estää tasavertaista ja kunnioittavaa vuoropuhelua seurakuntayhteisössä.

Avainsanat: osallistaminen, nuoret aikuiset, seurakunnan vapaaehtoistyö

ABSTRACT

Karvinen, Laura and Verho, Mari-Elena

Excluded from Inclusion? Young Adults' Involvement in Congregational Voluntary Work in the Deanery of Jyväskylä.

90 p., 2 appendices. Language: Finnish. Pieksämäki, Autumn 2009.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services

The aim of the study was to research young adults' involvement in congregational voluntary work. The study was made to find out some answers to these research questions: Do young adults have the possibility to get involved in congregational voluntary work? Do young adults have the possibility to affect the forms of the voluntary work or is it employee-centred? Are young adults in interaction with employees of the parishes and what is the interaction like? How can one develop congregational voluntary work from the aspect of involvement?

A quantitative inquiry was made among the young adults from age 18 to 29, who are members of the parishes of the deanery of Jyväskylä. The questionnaire was made in 2008. In that year six parishes belonged to the deanery. A question form was mailed to 100 young adults from each parish that were selected by simple random sampling. The inquiry was made in co-operation with the diocese of Lapua.

Most of the young adults who responded to the questionnaire felt that young adults have enough possibilities to engage in congregational voluntary work. However, part of them emphasized that this engagement is depended on participant's own activity and enthusiasm. Part of the respondents also thought that there should be more information about the possibilities of congregational voluntary work. Over half of the respondents hold the view that young adults' congregational voluntary tasks are versatile. Most of the respondents had a positive image about the congregational voluntary work. Still, majority of the respondents thought that young adults' congregational voluntary tasks should be developed. Half of the respondents felt that they have possibilities to involve in planning and developing the work of the congregation.

In spite of the young adults' possibilities, congregational voluntary work was seen quite employee-centred and part of the respondents felt that it's not so easy to participate in congregational activities. Employee was seen as a person, who appreciates volunteers and gives them enough responsibility. Only minority of the respondents felt that interaction is shallow, weak or inflexible.

Conclusion of the research is that the congregational voluntary work should be developed in such ways that young adults could feel they are involved in it. The atmosphere in congregation should be open and young adults should be invited personally to plan and realize congregational voluntary work. Christian values should be the foundation of the congregational voluntary work, but it shouldn't stop equal and respectful discussion in the parish community.

Keywords: involvement, young adults, congregational voluntary work

1 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

”Herran ristin kantajiksi, meidät kaikki kastettiin, lähimmäisten auttajiksi arkipäivän askeliin.” (Virsi 442.)

Tutun virren sanoihin kiteytyy hyvin seurakunnan vapaaehtoistyön olemus. Kaikki seurakuntalaiset kutsutaan kasteessa osallistumaan lähimmäisen palvelemiseen ja vastuun kantamiseen seurakunnan yhteisistä asioista. Eräs osallistumisen tapa on vapaaehtois-toiminta. Käytännössä osallistuminen vapaaehtoistyöhön ei kuitenkaan toteudu riittävän hyvin. Osallistumisaktiivisuuden lisäämistä ei kuitenkaan voida tarkastella pelkän fyysisen osallistumisen kautta. Osallistumista laajempi käsite osallisuus kattaa paitsi käytännön toimintaan osallistumisen, myös kokemuksen yhteydestä ja vaikuttamismahdollisuuksista. Osallisuudesta osattomiksi jäävät kirkon sisällä usein nuoret aikuiset. Viime vuosina nuoret aikuiset ovatkin muodostaneet merkittävän osan kirkosta eronneista. Esimerkiksi vuonna 2006 melkein 70 % kirkosta eronneista oli 20–39-vuotiaita. (Meidän kirkko – Osallisuuden yhteisö -strategian mietintö 2007, 16.)

Nuorten aikuisten kirkosta eroaminen on kaiken kaikkiaan puhututtanut paljon mediassa ja kirkon sisällä. Hälyttävät luvut eivät ole saaneet aikaan pelkästään keskustelua, vaan synnyttäneet myös tutkimuksia ja projekteja liittyen evankelis-luterilaisten seurakuntien nuorten aikuisten toimintaan. Kirkon lapsi- ja nuorisotyön strategiassa vuodelle 2010 mainitaan nuorten aikuisten yhteydessä korkeat kirkosta eroamisluvut ja vähäinen uskonnollisuus. Strategiassa muistutetaan, että nuorisotyön vastuulla on yhdessä muiden seurakunnan työmuotojen kanssa tarjota nuorille aikuisille osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia seurakunnassa sekä tukea heitä aikuisuuden kynnyksellä. Kirkon haasteena onkin säilyttää yhteys nuoriin seurakuntalaisiin sen jälkeen kun he kasvavat ulos rippikoulun jälkeisestä nuorisotyöstä. (Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa. Kirkon lapsi- ja nuorisotyön missio, visio ja strategia 2010, 19, 27.)

Nuorten aikuisten toimintaa onkin lähdetty kehittämään ja lisäämään ja työhön on suunnattu enemmän resursseja. Silti vielä jopa noin kahdessa sadassa seurakunnassa nuorten aikuisten työ on jäänyt koordinoimatta. (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 154.) Tarvetta kehittämistyölle erityisesti paikallisseurakunnissa on siis edelleen runsaasti. Vapaaehtoistyön merkitystä tässä kehittämistyössä ja nuorten aikuisten osallistamisessa ei ole huomioitu riittävästi. Vapaaehtoistoiminta on tärkeä osa seurakunnan perustehtävää, sillä se nousee seurakunnan olemuksesta ja kristillisestä arvopohjasta. Vapaaehtoistyön kautta voidaan tavoittaa paljon ihmisiä ja vahvistaa heidän osallisuuttaan kirkon jäsenyydestä. Aktiiviset vapaaehtoiset muodostavat monen seurakunnan toimintamuodon selkärangan.

Vapaaehtoistyö on myös yhteiskunnallisesti merkittävä ja ajankohtainen aihe. Vapaaehtoistyön arvo korostuu erityisesti taloudellisen taantuman aikana. Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa 8.3.2008 pohditaankin vapaaehtoistyön arvon merkitystä talouslaman edetessä. Irtisanomisten ja lomautusten myötä ihmisten avuntarve ja halu auttaa kasvaa. Monet niistä kymmenistä tuhansista suomalaisista, jotka menettävät työnsä, kaipaavat päiväänsä mielekästä tekemistä. Suomessa vapaaehtoistyöntekijät ovatkin merkittävä voimavara. Noin joka kolmas suomalainen on mukana jonkinlaisessa vapaaehtoistyössä. Niistä, jotka eivät toimi vapaaehtoisena, joka viides olisi kiinnostunut lähtemään mukaan. Auttamis- ja vaikuttamishalun lisäksi vapaaehtoistyöhön mukaan lähtemistä motivoi yhteisen kokemuksen jakaminen, itsetunnon ja -arvostuksen kasvaminen ja sosiaalisten suhteiden syntyminen. (Vapaaehtoistyön arvo on kasvanut työttömyyden lisääntyessä 8.3.2008.)

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan 18–29-vuotiaiden nuorten aikuisten osallistamista seurakunnan vapaaehtoistyöhön. Seurakunnalla tarkoitetaan Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvaa seurakuntaa. Evankelis-luterilaisesta kirkosta tutkimuksessa käytetään yleisnimeä kirkko. Tutkimuksen avulla haluttiin löytää vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin: Onko nuorilla aikuisilla mahdollisuuksia osallistua seurakunnan vapaaehtoistoimintaan? Onko nuorilla aikuisilla mahdollisuuksia vaikuttaa vapaaehtoistoiminnan muotoon vai onko toiminta työntekijäkeskeistä? Kohtaavatko nuoret aikuiset seurakunnan työntekijöitä ja millaisia kohtaamiset ovat? Miten vapaaehtoistyötä voitaisiin kehittää osallistamisen näkökulmasta?

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena yhteistyössä Lapuan hiippakunnan kanssa. Kyselytutkimus toteutettiin Jyväskylän rovastikuntaan kuuluvissa seurakunnissa. Kyselytutkimuksen toteuttamisen aikana vuonna 2008 Jyväskylän rovastikuntaan kuuluivat Jyväskylän kaupunki- ja maaseurakunta sekä Uuraisten, Toivakan, Muuramen ja Laukaan seurakunnat. Vuoden 2009 alusta astui voimaan uusi rovastikuntajako. Jyväskylän rovastikuntaan liittyivät Keuruun, Multian ja Petäjäveden seurakunnat. Lisäksi Jyväskylän kaupunki- ja maaseurakunnat yhdistyivät Jyväskylän seurakunnaksi. (Lapuan hiippakunta 2008.) Kyselyn aineisto kerättiin siis niistä seurakunnista, jotka kuuluivat Jyväskylän rovastikuntaan vuonna 2008.

Tutkimusraportin sisältö jakaantuu niin, että ensimmäiset kolme lukua käsittelevät tutkimuksen teoreettista viitekehystä. Viitekehyksessä keskitytään nuoren aikuisen, vapaaehtoistyön ja osallisuuden käsitteisiin ja niihin liittyviin aikaisempiin tutkimuksiin, hankkeisiin ja julkaisuihin. Teoreettisen viitekehysten jälkeen esitellään tutkimusongelman, tutkimuksen kohdejoukon ja tutkimusmenetelmien valintaa ja muotoutumista, sekä arvioidaan tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta. Sen jälkeen siirrytään käsittelemään ja analysoimaan kyselytutkimuksen tuloksia. Lopuksi pohditaan tutkimusprosessia ja tutkimuksesta heränneitä ideoita ja ajatuksia.

2 NUORI AIKUINEN

2.1 Kuka on nuori aikuinen?

On vaikea antaa täsmällistä vastausta siihen, kuka on nuori aikuinen. Juridisesti katsottuna aikuisuuden rajapyykkiä edustaa täysi-ikäisyys, mutta se ei useinkaan kulje käsi kädessä mentaalisen tai sosiaalisen aikuisuuden kanssa (Marin 2001, 230–231). Kronologinen ikä on kuitenkin yksi tapa määritellä aikuistumisprosessia ja sen varhaisia vuosia. Miten Suomen lainsäädännössä sitten määritellään nuori henkilö? Lastensuojelulaissa (1. luku, 6 §) lapsena pidetään alle 18-vuotiasta, ja nuorena puolestaan 18–20-vuotiasta henkilöä (Lastensuojelulaki 2007). Kansalaisuuslain (4. luku, 2 §) mukaan nuori henkilö on 18–22-vuotias ja nuorisolaissa (1. luku, 2 §) nuorena henkilönä pidetään alle 29-vuotiasta (Kansalaisuuslaki 2003; Nuorisolaki 2006).

Kirkon sisällä nuoret aikuiset määritellään usein edellä mainittujen lakien kautta. Kirkon nelivuotiskertomuksessa (2004–2007) nuoret aikuiset määritellään 18–29-vuotiaiksi (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 153). Myös muissa kirkollisissa yhteyksissä nuoren aikuisen ikämääritelmä rajautuu pääsääntöisesti ikävuosiin 18–29. Tätä ikärajausta on käytetty muun muassa Kirkkohallituksen ja Kirkkopalvelut ry:n Nuori aikuinen kirkon jäsenenä -projektissa, Kirkon kasvatuksen ja nuorisotyön toimikunnan Nuoret aikuiset -työryhmän raportissa sekä Nuorten Keskus ry:n koordinoiman nuorten aikuisten vaikutamisryhmä NAVI:n toiminnassa (Uskosta osallinen? Nuoret aikuiset -työryhmän mietintö 2006, 4; Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a./a).

Toisaalta Nuoret aikuiset -työryhmän mietinnössä todetaan, että nuori aikuisuus voi venyä pitkälle yli kolmenkymmenen ikävuoden (Uskosta osallinen? Nuoret aikuiset -työryhmän mietintö 2006, 4). Niinpä esimerkiksi Helsingin seurakuntayhtymän ja Kirkon tutkimuskeskuksen yhteistyökumppaneineen toteuttamassa pääkaupunkiseudun nuorten aikuisten arvomaailmaa, uskonnollisuutta ja suhdetta kirkkoon käsittelevässä Case Kallio -tutkimushankkeessa nuoret aikuiset määriteltiin laajasti 20–39-vuotiaiksi. Yläikärajan nostamista perusteltiin nuoruuden pidentymisen ja myöhäisemmän työelämään siirtymisen ja perheen perustamisen kautta. (Halme, Mikkola, Niemelä & Pettersson 2006, 8-9.)

Kehityopsykologisessa kontekstissa varhaisaikuisuuden ikävaiheen rajaaminen on hajanaisempaa kuin kirkon sisällä. Joissakin teorioissa nuori aikuinen määritellään suurin piirtein samalla tavalla tai jopa suppeammin kuin kirkon sisällä. Esimerkiksi Jeffrey Janson Arnett sijoittaa varhaisaikuisuuden lähinnä ikävuosiin 18–25 (Niemelä 2007, 27). Kari E. Turunen puolestaan näkee varhaisaikuisuuden seitsemän vuotta kestäväksi ajanjaksona, joka sijoittuu ikävuosiin 20/21–27/28 (Turunen 2005, 145). Monessa teoriassa varhaisaikuisuus määritellään Case Kallio -tutkimushankkeen tapaan varsin laajasti. Esimerkiksi Daniel J. Levinsonin elämäntulkuteoriassa varhaisaikuisiksi luetaan 17–45-vuotiaat (Levinson 1986, 5). Yksilön identiteetin kehitystä tarkasteleva Jane Kroger puolestaan määrittelee varhaisaikuisuuden kattamaan ikävuodet 23–39 (Kroger 2007, 140).

2.2 Varhaisaikuisuuden elämänvaihe

Aikuistuminen on monia valintoja ja ratkaisuja edellyttävä pitkä prosessi, jota säätelevät yksilön fyysisen ja psyykkisen kehityksen lisäksi monet sosiaaliset ja taloudelliset resurssit. Aikuistumisen kynnyksellä yksilö joutuu tekemään monia ratkaisuja, joilla on vaikutusta pitkälle tulevaisuuteen. (Aapola & Ketokivi 2005, 26.) Kaikissa ikävaiheissa ihmisen elämänsäkaareen vaikuttavat siis sekä sisäiset, että ulkoiset tekijät. Ihmisen sisäisiä, fyysisiä ja psyykkisiä kehityspolkuja on mahdotonta erottaa sosiaalisesta ympäristöstä ja kulttuurisesta kontekstista. Voidaan kuitenkin pohtia, korostuuko sosiaalisen ja kulttuurisen kontekstin merkitys juuri varhaisaikuisuudessa, jolloin esimerkiksi fyysisen kehityksen mukanaan tuomat biologiset muutokset eivät vaikuta yksilön elämäntulkkuun yhtä paljon kuin lapsuudessa ja nuoruudessa.

2.2.1 Varhaisaikuisuuden kehitystehtävät

Aikuisuuden kynnyksellä ja varhaisaikuisuudessa tapahtuvaa kehitystä on mielekästä kuvaila kokonaisvaltaisesti, eikä keskittyä vain tiettyjen kehityksen osa-alueiden tarkasteluun. Tällaista kokonaisvaltaista kehityopsykologista näkökulmaa edustaa elämänsäkaaripsykologia. Elämänsäkaaripsykologian alle voidaan sijoittaa monenlaisia teorioita, mutta yhteistä niille on käsitys siitä, että ihmisen kehitys ei rajoitu vain lapsuuteen ja nuoruuteen, vaan se läpäisee koko elämänsäkaaren kehdestä hautaan. (Pulkinen 1996,

14–15.) Millaisia kehitystehtäviä varhaisaikuisuuteen sitten ajatellaan psykologisessa kontekstissa liittyvän?

Monessa kehityspsykologisessa teoriassa korostetaan selkiytyneen ja omakohtaisen identiteetin ja maailmankatsomuksen muotoutumista myöhäisnuoruudessa. Tämä edellyttää nuorelta aikuiselta itsenäistymistä ja kodista irtautumista. Jeffrey Janson Arnett nimittää pitkittyneen nuoruuden vaihetta nimellä orastava aikuisuus (engl. *emerging adulthood*). Se sijoittuu lähinnä ikävuosiin 18–25. Tätä ikävaihetta leimaa usein epävakaus ja välissä olon tuntu. Aikuistuva nuori ei enää ole lapsi, muttei vielä täysin aikuinenkaan. Ikävaiheelle luonteenomaisin piirre on identiteetin etsintä. Tähän etsintään liittyy myös omakohtaisemman ja yksilöllisemmän arvomaailman kehittyminen. Aikuistuvat nuoret etsivät itseään, arvojaan ja elämäntarkoitustaan. Orastavan aikuisuuden ikävaihe keskittyy paljon omaan itseen nuoren hakiessa yksilöllistä tapansa elää. Ikävaihe tarjoaa myös uusia mahdollisuuksia kodista ja vanhemmista irtautumisen ja juridisen täysikäisyyden myötä. (Niemelä 2007, 27.)

Myös Havighurstin elämänkulkuteorian nykyisessä tulkinnassa myöhäisnuoruuden (16–23-vuotta) kehitystehtäviin kuuluu itsenäistyminen ja vanhemmista erkaantuminen, sekä omaa maailmankatsomusta rakentavan yksilöllisen arvomaailman kehittäminen. (Kuusinen 2000, 313–314). Tutkija Jane Kroger korostaa myöhäisnuoruuden (ikävuodet 18–22) identiteettikehityksessä itsenäistymisen ja kodista irtautumisen lisäksi uudenlaisten suhteiden muodostamista vanhempiin ja toisiin ihmisiin. Itsenäistymisprosessi on edellytyksenä identiteetin kehittymiselle ja läheisten ihmissuhteiden muodostamiselle. Itsenäistymisen myötä nuori aikuinen kykenee itsenäisempään päätöksentekoon, arviointiin ja vastuun kantamiseen. (Kroger 2007, 88, 90–91, 94.)

Krogerin mukaan sosiaalisella kontekstilla on erityisen suuri merkitys myöhäisnuoruuden identiteettikehityksen kannalta. Tässä ikävaiheessa olevat nuoret aikuiset ovat siirtymässä yhteiskunnan täysvaltaisiksi jäseniksi. Yhteisöön kuulumisen tunne vahvistaa yksilön omaa identiteettiä. Koulun päättymisen jälkeen itsenäistyvän ja omilleen muuttavan nuoren aikuisen täytyy löytää sosiaaliset verkostonsa kodin ja koulun ulkopuolelta. (Kroger 2007, 92–93.) Sosiaalinen ympäristö siis vahvistaa identiteetin muokkaamisen tarvetta. Aikuisuuden maailmaan astuessa täytyy pystyä seisomaan omilla jaloillaan ja selviytymään erilaisista arjen haasteista itsenäisesti.

Sosiaalisen verkoston rakentamisen osalta varhaisaikuisuudessa korostuu parisuhteen muodostaminen ja myöhemmin perheen perustaminen. Eriksonin psykososiaalisessa kehitysteoriassa varhaisaikuisuuden tärkeimmäksi kehityskriisiksi muodostuu läheisyyden ja eristyneisyyden välisen ristiriidan ratkaiseminen. Parisuhteen ja muiden läheisten ihmissuhteiden muodostaminen edellyttää selkiytynyttä identiteettiä eli nuoruuden identiteetikriisin läpikäymistä. Jos nuoren aikuisen identiteetti on vahva, hän uskaltuu syvällisiin ja läheisiin ihmissuhteisiin pelkäämättä oman itsensä menettämistä (Erikson 1962, 250–251; Erikson 1980, 101.) Toisaalta uudempi tutkimus on osoittanut, että nuoruudessa muodostunut identiteetti on avoin ulkoisille ja sisäisille muutoksille varhaisaikuisuudessa. Varhaisaikuisuutta leimaakin usein identiteetin etsinnän ja saavuttamisen jaksottainen vaihtelu. Suurin osa varhaisaikuisuuteen astuvista nuorista aikuisista ei ole vielä saavuttanut vakaata identiteettiä kaikilla elämänalueilla. (Kroger 2007, 143–145, 148, 150.)

Edellä mainittujen kehitystehtävien lisäksi nuoren aikuisen elämänvaiheeseen liittyviä haasteita ovat myös opiskelu ja työelämään siirtyminen. Ammatillisen uran vakiinnuttaminen korostuu juuri varhaisaikuisuudessa. Sosiaalinen konteksti asettaa varhaisaikuisuuttaan eläville nuorille aikuisille tietynlaisia normatiivisia, ikään liittyviä odotuksia. Toisaalta länsimaisissa kulttuureissa ei ole enää 1900-luvun jälkipuoliskolla ollut selkeää yksimielisyyttä siitä, millaisia asioita varhaisaikuiselta odotetaan. Nykyajan varhaisaikuisilla on aikaisempia sukupolvia enemmän valinnanvaraa ammatillisen suuntautumisen ja elämäntyylin muotoutumisen suhteen. Tämä vaikuttaa luonnollisesti myös identiteetin kehittymiseen ja edellyttää vaihtoehtojen kartoittamista ja päätöksentekoa. (Kroger 2007, 146–148.)

Varhaisaikuisuuteen siirryttäessä nuorten aikuisten fyysinen terveys ja toimintakyky on usein hyvä (Kroger 2007, 142–143). Levinsonin mukaan varhaisaikuisuuden elämänvaiheessa (ikävuodet 17–45) korostuukin energisyys ja hyvinvointi. Hyvinvointia tuottavia asioita voivat olla rakkaus, seksuaalisuus, perhe-elämä, luovuus, ammatillinen kehittyminen ja asetettujen tavoitteiden saavuttaminen. Toisaalta varhaisaikuisuuteen liittyy myös monia stressaavia tekijöitä, jotka saattavat koskea ammatillista uraa, taloudellista epävarmuutta tai vanhemmuuden taakkoja. Ristiriitoja voi aiheuttaa myös omien pyrkimysten ja kiinnostuksen kohteiden ja sosiaalisen ympäristön vaatimusten välinen ristipaine. (Levinson 1986, 5.)

2.2.2 Nuoren aikuisen kokemusmaailma

Miten nuori aikuinen sitten kokee edellisessä luvussa mainitut muutokset ja kehitystehdävät? Millainen on nuoren aikuisen ajatusmaailma? Filosofi ja yhteiskuntatieteiden dosentti Kari E. Turusen mukaan aikuistuva 18–20/21-vuotias nuori aikuinen suhtautuu nuoruusiän alku- ja keskivaiheita keskittyneemmin, harkitsevaisemmin ja joustavammin ympäristöönsä. Ajattelussa on jo aikuismaisia piirteitä vaikka olemusta leimaakin tietty lapsenomaisuus ja huolettomuus. Täysi-ikäisyyden myötä nuori saa uudenlaista vastuuta ja suunnittelee omaa tulevaisuuttaan. Tunne-elämä on vielä tuoretta, ja ajattelua ja toimintaa leimaa kiihkeys, innostus ja oikeassa olemisen tarve. (Turunen 2005, 135–137.)

Varhaisaikuisuuttaan elävä nuori aikuinen suuntautuu maailmaan kokonaisvaltaisesti ja tunnonomaisesti. Tunnonomaisuus merkitsee herkkyyttä sisäisille pyrkimyksille ja ulkoisille ärsykkeille. Se merkitsee myös innostunutta heittäytymistä asioihin, mutta toisaalta myös sitoutumisen lyhytjänteisyyttä. Tässä ikävaiheessa varhaisaikuisen tutustuu maailmaan ja kokeilee erilaisia asioita. Toisille maailmaan tutustuminen voi merkitä fyysistä matkustelua, toisille se on esimerkiksi aatteellista tutkimusmatkailua tai harrastuksiin uppoutumista. Varhaisaikuisuudessa yksilö kulkee jo omaa tietään, mutta on vielä altis omaksumaan ympäristöstään uudenlaisia ajattelun aineksia. (Turunen 2005, 146–149.)

Psykologi Tony Dunderfelt korostaa, että sisäisen levottomuuden ja energisyyden lisäksi varhaisaikuisuuden maailmaan kuuluu myös työhön siirtymisen, parisuhteen ja mahdollisen perheen perustamisen tuomaa vakautta. Kolmeakymmentä ikävuotta lähestyessä elämä alkaa rauhoittua ja suuntautua säännöllisempään rytmiin. Toisaalta jo aikaisemmin säännöllisessä työrytmissä eläneillä saattaa tulla halu hakea vaihtelua elämäänsä. Elämänrytmin rauhoittumisen myötä arvioidaan omaa elämänsuuntaa ja tehtyjä valintoja. Uudelleenarvioinnin todennäköisyys kasvaa kolmenkymmenen ikävuoden lähestyessä. Kolmenkymmenen ikävuoden siirtymälle tyypillistä on arvo- ja ajatusmaailman syventyminen, sisäisen tunnemaailman tutkaileminen, vanhojen tottumusten ja tapojen uudelleenarvioiminen, sosiaalisen aseman vakiinnuttaminen tai etsiminen ja fyysiseen ikääntymiseen sopeutuminen. (Dunderfelt 2006, 109, 111–112, 118–122.)

2.2.3 Nuori aikuinen 2000-luvulla

Nuoren aikuisen sisäistä maailmaa leimaa siis usein uteliaisuus, innostuneisuus, aatteellinen tutkimusmatkailu ja sitoutumisen lyhytjänteisyys. Toisaalta yksilölliset erot ovat suuria. Iän karttuessa nuoren aikuisen arvo- ja ajatusmaailma yleensä syvenee ja oma paikka elämässä ja sosiaalisissa suhteissa vakiintuu. Varhaisaikuisuuteen liittyviä kehitystehtäviä ja muutoksia ovat:

- Itsenäistyminen, identiteetin ja maailmankatsomuksen muotoutuminen
- Läheisten ihmissuhteiden muodostaminen ja perheen perustaminen
- Opiskelu ja työelämään siirtyminen
- Valintojen tekeminen ja vastuunkantaminen

Yksilöllisten erojen lisäksi varhaisaikuisuuden kehitystehtävien muotoutumiseen liittyy oleellisesti kulttuurinen ja yhteiskunnallinen konteksti. On hyvä tiedostaa, millainen on se 2000-luvun Suomi, jossa nuoret aikuiset tällä hetkellä elävät. Nuorten aikuisten kodista irtautuminen on entistä helpompaa, kun yhteiskunta tukee itsenäistä asumista ja elämistä. Yksilöllisyyttä, itsenäistä päätöksentekoa ja tehokkuutta opiskelu- ja työelämässä korostetaan, mutta toisaalta itsenäistenkin valintojen takana on usein vanhempien tai muun lähiyhteisön sosiaalinen ja taloudellinen tuki. Työmarkkinoita leimaa kansainvälistyminen ja lyhyiden työsuhteiden ja projektien yleistyminen. Odotukset työelämää, ja toisaalta myös työntekijöitä kohtaan ovat kasvaneet. Nuorisotyöttömyys on lisääntynyt ja joillakin aloilla on koulutetun työvoiman ylitarjontaa. (Aapola & Ketokivi 2005, 14–16.)

Pidentyneen nuoruuden kulttuurissa varhaisaikuisuuden ulkoiset kehitystehtävät ovat pysyneet melko samanlaisina kuin aikaisempina vuosikymmeninä. Aikuisuuden arvostettavina ulkoisina merkkeinä pidetään edelleen itsenäistymistä, perheen perustamista ja työelämään siirtymistä. Näiden lisäksi korostetaan kuitenkin myös entistä enemmän yksilön sisäistä kypsymistä ja ”henkistä aikuisuutta.” Pidentyneen nuoruuden kulttuurissa varhaisaikuisuuteen liittyvien ulkoisten merkkipaalujen saavuttaminen on kuitenkin siirtynyt myöhäisemmäksi kuin aikaisempina vuosikymmeninä. Aikuistumiseen liittyvien elämänmuutosten ajatellaan etenevän tietyssä ikäjärjestyksessä, ja poikkeamat totuista normeista herättävät ympäristössä hämmennystä. Vapaus, sitoutumattomuus ja

yksilöllisyyden ihannoiti voidaan nähdä eräänlaisina pidentyneen nuoruuden normeina. (Aapola & Ketokivi 2005, 19–20, 24, 27.)

2.3 Nuoren aikuisen uskonnollinen kehitys

Edellisissä kappaleissa mainituissa psykologisissa elämänkulun tarkasteluissa ei juuri-kaan huomioida ihmisen spiritualiteettia ja hengellistä kasvua. Dunderfelt kyllä painottaa sisäisen, henkisen maailman olemassaoloa, mutta ei varsinaisesti kiinnitä huomiota yksilön uskonnolliseen kehitykseen. Owe Wikström toteaa kirjassaan Häikäisevä pimeys, että länsimaissa kiinnostus psykologiaa kohtaan edustaa joillekin ihmisille maallistunutta uskonnollisuutta. Hengellisen elämän vaiheita kuvataan psykologisin termein ja toisinaan psykologinen ihmiskäsitys korvaa kokonaan teologisen ihmiskäsityksen. Parhaimmillaan nämä kaksi erilaista tarkastelutapaa, psykologinen ja teologinen, voivat kuitenkin täydentää toisiaan. (Wikström 1995, 36–37.)

Nykyisessä uskontopsykologian piirissä yksilön uskonnollista kehitystä on tarkasteltu monesta eri näkökulmasta. Eri-ikäisten ihmisten uskonnollista kehitystä ja maailmankatsomuksen muodostumista on kuvannut amerikkalainen James Fowler. Fowlerin teoriassa ihmisen uskonnollinen kehitys nähdään kuusivaiheisena prosessina, jossa edetään uskontoon liittyvien käsitteiden konkreettisesta ymmärtämisestä abstraktille symbolitasolle. Keskeistä uskonnollisessa kehityksessä on siis ajattelun rakenteiden muuttuminen. Fowlerin teoria on vain löyhästi ikäsidonainen, sillä uskonnollinen kehitys on kaikissa ikävaiheissa hyvin yksilöllistä. Saman ikävaiheen sisällä voi olla uskonnollisesti hyvin eri tavalla ajattelevia ihmisiä. (Niemelä 2007, 28–30; Räsänen 2006, 133–135.)

Nuoret ja nuoret aikuiset sijoittuvat usein ikänsä perusteella Fowlerin teoriassa kolmanteen, eli synteettis-sovinnaiseen kehitysvaiheeseen. Synteettis-sovinnaiseen vaiheeseen siirtyminen edellyttää nuorelta loogisen ja abstraktin ajattelun kehittymistä. Tässä vaiheessa irrottaudutaan konkreettisesta ja kirjaimellisesta uskontulkinnasta abstraktimman ajattelun tasolle. Synteettis-sovinnaisessa vaiheessa nuori tai nuori aikuinen etsii elämän tarkoitusta ja muodostaa omaa identiteettiään ja elämäntarkoitustaan. Ajattelu muovautuu kuitenkin vielä pitkälti toisten mielipiteiden mukaan, eikä auktoriteetteja haluta ky-

seenalaistaa. Maailmankatsomus saattaa muodostua näin melko jäykäksi tai ehdottomaksi. (Niemelä 2007, 29; Räsänen 2006, 140.)

Synteettis-sovinnaisessa vaiheessa elävä nuori aikuinen saattaa hakea kirkon sisältä omaa persoonaansa vahvistavia yhteenkuuluvuuden kokemuksia ja harmonista, ristiriidatonta ilmapiiriä. Käsitys seurakunnasta yhteisönä saattaa olla epärealistinen tai idealistinen. Tässä kehitysvaiheessa yksilön hengellinen identiteetti on vielä hyvin riippuvainen muista ihmisistä, ja pettymykset yhteisön toimintaan voivat usein järkyttää syvästi ja horjuttaa uskon perusteita. (Räsänen 2006, 140–142.) Vaarana voikin olla vieraantuminen koko seurakuntayhteisöstä (Niemelä 2007, 29).

Myöhäisnuoruudessa tai varhaisaikuisuudessa jotkut nuoret aikuiset siirtyvät uskonnollisessa kehityksessään neljänteen vaiheeseen, yksilöllis-reflektiiviseen maailmankatsomukseen. Toisaalta kaikki yksilöt eivät siirry tähän vaiheeseen laisinkaan. Yksilöllis-reflektiivisessä kehitysvaiheessa yksilö tarkastelee ja kyseenalaistaa aikaisempia uskomuksia ja perinteitä, sekä rakentaa niiden pohjalta omaa hengellistä identiteettiään. Vaiheessa korostuu älyllinen pohdinta ja kriittisyys, joka voi toisaalta johtaa myös asioitten liialliseen rationalisoimiseen. Auktoriteetteja ei enää pidetä erehtymättöminä ja riippuvuus muitten ihmisten mielipiteistä vähenee. (Niemelä 2007, 30; Räsänen 2006, 142–143.)

Synteettis-sovinnaisessa vaiheessa yksilön ajattelu on pitkälti kiinni oman identiteetin etsimisessä ja itselle tärkeiksi koetuissa ihmissuhteissa. Älyllis-reflektiivisessä vaiheessa ajattelu on sisäistetympää ja itsenäisempää. (Räsänen 2006, 142.) Mitä nämä uskonnollisen kehityksen vaiheet sitten merkitsevät lähimmäisen palvelemisen ja vapaaehtoisen vastuunkantamisen näkökulmasta? Räsänen (2006, 141) mukaan vapaaehtoiseen vastuunkantamiseen ja lähimmäisten palvelemiseen sitoudutaan synteettis-sovinnaisessa vaiheessa hyvin. Onko sitoutumisen taustalla kuitenkin enemmän oman persoonan vahvistamisen tarve kuin auttamisenhalu? Toisaalta näitä kahta motiivia on vaikea erottaa toisistaan, eikä niiden tarvitse olla ristiriidassa keskenään. Pitkäaikaisen sitoutumisen kannalta olisi kuitenkin hyvä tiedostaa, ettei seurakunnan vapaaehtoistyön syvin merkitys nouse auttajan persoonan vahvistamisesta, vaan lähimmäisenrakkaudesta.

2.4 Nuoren aikuisen suhde kirkkoon

Millainen on nuoren aikuisen suhde evankelis-luterilaiseen kirkkoon? Vuoden 2006 Nuorisobarometrissa selvitettiin laajasti 15–29-vuotiaiden nuorten ja nuorten aikuisten uskontoon, kirkkoon ja kansalaisvaikuttamiseen liittyviä mielipiteitä ja asenteita. (Wilska 2006, 6). Tutkimuksen osallistuneista 85 % kuului evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Kirkon tilaisuuksiin osallistuminen ristiäisiä, häitä tai hautajaisia lukuun ottamatta oli kuitenkin melko vähäistä, ja säännöllisesti vähintään kerran kuussa uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistuvien osuus oli vain 9 % kaikista tutkimukseen osallistuneista. Naiset olivat jonkin verran miehiä aktiivisempia osallistumaan kirkon tilaisuuksiin. (Mylyniemi 2006, 14, 56–57.)

Gallup Ecclesiastica 2007 -kyselystä käy ilmi, että yleisestikin suomalaisten osallistuminen julkiseen uskonnolliseen toimintaan on huomattavasti vähäisempää kuin yksityinen uskonnon harjoittaminen. Toisaalta samaisesta tutkimuksesta selviää, että kiinnostusta osallistumiseen kyllä löytyy jonkin verran. Eniten 15–34-vuotiaita nuoria ja nuoria aikuisia kiinnosti osallistuminen konsertteihin, musiikkitilaisuuksiin ja erilaisiin ryhmätoimintoihin. Myös seurakunnan vapaaehtoistyö koettiin kiinnostavana, sillä se oli viiden kiinnostavimman osallistumismuodon listalla sijalla neljä. Vanhemmissa ikäryhmissä vapaaehtoistyö ei enää mahtunut viiden kiinnostavimman toimintamuodon joukkoon. (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 35–39.) Kati Niemelän rippikoulun merkitystä ja vaikuttavuutta tarkastelevasta pitkittäistutkimuksesta käy myös ilmi, että seurakunnasta etäänntyneet noin 20-vuotiaat nuoret aikuiset olisivat mahdollisesti kiinnostuneita osallistumaan aktiivisemmin seurakunnan toimintaan. (Niemelä 2007, 170–171).

Nykynuorten on mahdollista kuulua hyvin monenlaisiin yhteisöihin (Korkiamäki 2008, 173). Suhde kirkkoon ei ole niin tärkeä ja itsestään selvä asia kuin vanhemmille sukupolville. Kirkon jäsenyyteen sitoudutaan vahvemmin iän lisääntyessä. (Niemelä 2006, 57–58.) Muita syitä sille, että nuoret aikuiset kokevat kirkon jäsenyyden merkityksettömänä, voivat olla esimerkiksi yksilöllisyyttä korostavaan kulttuuriin liittyvä sitoutumattomuuden ihanne tai hektinen elämäntilanne. Näihin selityksiin saattaa kuitenkin liittyä vahvasti seurakunnan työntekijöiden ennakkoluuloisuus ja pessimistinen asenne. Jos nuoret aikuiset nähdään lähtökohtaisesti haluttomina osallistumaan, ei työntekijöillä

ole motivaatiota kehittää toimintaa vastaamaan paremmin nuorten aikuisten tarpeisiin. (Helenius 2005, 340–341.)

Vuosina 2004–2007 kirkkoon kuulumisen väheni eniten 20–29-vuotiaiden ja 30–39-vuotiaiden ikäryhmissä. (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 54.) Nuorisobarometrin mukaan nuorilla ja nuorilla aikuisilla on kuitenkin melko myönteinen mielikuva kirkosta. Vastaaajista 61 %:lla oli erittäin tai melko myönteinen mielikuva evankelis-luterilaisesta kirkosta. Neutraali mielikuva oli puolestaan 31 %:lla vastaajista. Peräti 79 % vastaajista uskoi kirkon tarjoavan päteviä vastauksia ihmisen hengellisiin kysymyksiin. Enemmistö katsoi kirkon tarjoavan vastauksia myös moraalisiin ja perhe-elämää koskeviin kysymyksiin. Sen sijaan sosiaalisiin ja globaaleihin epäkohtiin kirkon ei katsottu vastaavan yhtä hyvin. (Myllyniemi 2006, 57, 79.)

Nuorilla aikuisilla keskeisiä syitä kirkkoon kuulumiselle ovat kirkolliset toimitukset, jotka liittyvät vahvasti nuoren aikuisuuden elämänvaiheeseen. Kirkollinen vihkiminen ja kristillinen kaste ovat tärkeimmät syyt kirkkoon kuulumiselle. Nuorissa aikuisissa on myös paljon niitä, jotka eivät koe jäsenyydelleen mitään erityisiä perusteita. (Niemelä 2006, 58–59.) Teija Mikkola tarkastelee artikkelissaan Jäsenyyden rajalla – Mikä kirkossa vieraannuttaa? Mikä vetoaa? niitä asioita, joita kirkosta eroamista tai siihen liittymistä harkitsevat pääkaupunkiseudun nuoret aikuiset arvostivat tai toisaalta vieroksuivat luterilaisessa kirkossa. Tutkimuksen perusteella kirkosta osittain vieraantuneet nuoret aikuiset arvostivat kirkossa sen universaalia lähimmäisenrakkautta painottavaa sanomaa, humanitaarista työtä, henkisiä arvoja ja huolenpitoa sekä elämän käännekohtiin osallistumista. Yhteisöllisyys nähtiin tärkeänä arvona kirkon elämässä. (Mikkola 2006, 193, 248.)

Mitkä tekijät sitten etäännyttävät nuorta aikuista kirkosta? Niemelän rippikoulututkimuksessa noin 20-vuotiaat nuoret aikuiset kokivat että suhde kirkkoon oli etäännytynyt yksinkertaisesti siitä syystä että rippikoulun ja isostoiminnan jälkeen yhteys seurakuntaan oli katkennut. Kiireinen elämänrytmi ja muuttuvat elämäntilanteet etäännyttivät myös omalta osaltaan kirkon yhteydestä. Vieraantumisen taustalla oli myös pettymystä kirkon kannanottoihin ja linjauksiin tai uskon yksityisyyden korostumista. (Niemelä 2007, 170.) Mikkolan mukaan pääkaupunkiseudun kirkosta etäänntyneet nuoret aikuiset kokivat kirkon liian suvaitsemattomaksi, tylsäksi ja ajastaan jälkeen jääneeksi. He vie-

rastivat dogmeihin sitoutunutta kirkkouskonnollisuutta ja mielsivät itsensä enemmänkin henkiseksi kuin uskonnollisiksi. Oman uskon tai arvomaailman ei katsottu täysin vastaavan kirkon näkemyksiä. (Mikkola 2006, 245, 247–248.)

Nuoret aikuiset eivät välttämättä koe tarvitsevänsä kirkkoa instituutiona oman uskonsa vahvistamiseen. He määrittelevät uskonnollisen identiteettinsä perinteistä institutionaalista näkökulmaa avoimemmin. Niemelän (2006, 54) mukaan suomalaisista 15–24-vuotiaista luterilaisia kokee olevansa 44 % kun taas kristityiksi itsensä luokittelee 75 %. Niemelän rippikoulututkimuksen mukaan kahdenkymmenen ikävaiheilla olevat nuoret aikuiset suhtautuvat uskonnolliseen perinteeseen ja uskomuksiin moniarvoisesti. Kristinuskossa ja sen opetuksissa nähdään kyllä olevan paljon hyvää, mutta opillisia uskomuksia ei omaksuta sellaisenaan. Auktoriteetteihin haetaan tietoisesti etäisyyttä ja ajattelua leimaa kriittisyys ja skeptisyys. (Niemelä 2007, 165.)

2.5 Nuorten aikuisten aseman kehittäminen kirkossa

Helsingin seurakuntayhtymän ja Kirkon tutkimuskeskuksen yhteistyökumppaneineen toteuttamassa Case Kallio -tutkimushankkeessa pyrittiin saamaan tietoa pääkaupunkiseudun 20–39-vuotiaiden nuorten aikuisten elämästä, arvomaailmasta ja suhtautumisesta seurakunnan toimintaan ja kristilliseen uskoon (Halme ym. 2006, 7–9).

Case Kallion tutkimuksessa päädyttiin useisiin johtopäätöksiin sekä jatkotoimintasuunnitelmiin liittyen kirkon toimintaan ja nuorten aikuisten hengellisyyteen. (Halme ym. 2006, 354–356.) Keskeisimpiä tutkimustuloksia ja kehittämisideoita osallisuuden vahvistamisen kannalta olivat:

- Kirkon lapsi- ja nuorisotyön toiminnan laatu ja sisältö luovat pohjaa nuorten aikuisten kirkon toimintaan osallistumiselle. Erityisesti rippikoulun sisältöön ja toteutukseen tulee kiinnittää huomiota, koska sitä kautta tavoitetaan suurin osa seurakunnan nuorista jäsenistä ja luodaan mielikuvia kirkosta ja kristinuskosta.
- Nuorisotyön ja aikuistyön yhteyden on myös panostettava, koska tällä hetkellä kyseisten työmuotojen välillä on kuilu. Aikuistyössä on muistettava, että monien seurakuntien jäsenistä jopa puolet on 20–39-vuotiaita.

- Kirkolliset toimitukset ovat tärkeä kohtaamisen väylä, jonka kautta tavoitetaan monia nuoria aikuisia. Niiden kautta tapahtuvaan vuorovaikutukseen ja kohtamiseen tulee kiinnittää huomiota. Kirkollisten toimitusten lisäksi on panostettava toimintamuotojen uudistamiseen ja kehittämiseen.
- Seurakuntaan muuttavat ja kirkkoon liittyneet tulisi huomioida henkilökohtaisesti ja mielenkiintoisella tavalla, jotta kontakti ja sitä kautta pysyvämpi yhteys seurakuntaan voisi syntyä. Kirkon viestinnän laatuun ja määrään tulee panostaa, jotta nuoret aikuiset olisivat tietoisia tarjolla olevasta toiminnasta. Taidokkaan viestinnän kautta voidaan myös luoda kirkosta positiivinen julkisuuskuva.
- Nuorten aikuisten mielipiteitä on kuultava ja huomioitava ja heille on annettava mahdollisuus päästä vaikuttamaan. Nuorten aikuisten kanssa tulee käydä avointa vuoropuhelua. Kirkon tulee jatkuvasti uudistua, mutta kuitenkin välttää mukautumasta automaattisesti kaikkiin uusiin ajatusmalleihin. Tämä tarkoittaa sitä, että kristinuskon perusasiat ja ydinsanoma voidaan tuoda esille myös uudella tavalla.

Case Kallio -tutkimushankkeen lisäksi kirkon sisällä on syntynyt myös erilaisia hankkeita ja projekteja, joilla on pyritty löytämään vastauksia siihen, miten nuorten aikuisten suhdetta kirkkoon voitaisiin parantaa. Syksyllä 2004 kirkon kasvatuksen ja nuorisotyön toimikunta perusti Nuoret aikuiset -työryhmän, jonka tavoitteena oli kartoittaa nuorille aikuisille suunnatun messun tarpeellisuutta ja nuorten aikuisten hallinnollisia vaikutusmahdollisuuksia kirkossa. Tavoitteena oli myös koota verkosto nuorten aikuisten uskonnollisuudesta kiinnostuneiden tahojen ympärille. Toiminnan pohjalta työryhmä esitti paikallisseurakunnille suunnattuja toimintaehdotuksia, joissa painotettiin muun muassa nuorten aikuisten toimintaan suunnattujen resurssien selvittämistä, nuorten aikuisten toimintaympäristöön liittyvän verkostokartan luomista, luottamushenkilötoiminnan tukemista, kummitoiminnan vahvistamista ja monipuolista nuorten aikuisten jumalanpalveluselämän kehittämistä. (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 153; Nuoret aikuiset -työryhmän mietintö 2006, 3, 5, 13, 17–18, 21–22.)

Lisäksi Kirkkohallitus ja Kirkkopalvelut ry toteuttivat vuosina 2006–2009 Nuori aikuinen kirkon jäsenenä -projektin. Yhteistyökumppaneina toimivat muun muassa Nuorten Keskus ry., paikallisseurakunnat ja erilaiset kristilliset järjestöt. Projektissa keskityttiin neljään eri osa-alueeseen: nuoren aikuisen spiritualiteettiin ja sen vahvistamiseen, nuorten aikuisten seurakuntatyön kehittämiseen, vapaaehtoistyön ja luottamustoiminnan

tukemiseen ja viestinnän kehittämiseen verkkopalvelujen ja verkostoitumisen kautta. (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 154; Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a./a.)

Vapaaehtoistyön ja luottamustoiminnan vahvistamiseen liittyen seurakuntien luottamushenkilöille koottiin tietopaketti ”Yhteys pätkii: Nuori aikuinen seurakunnan jäsenenä”. Viestinnän osa-alueeseen liittyi muun muassa Hengellinen elämä verkossa -hanke, jonka pilottihankkeena toteutettiin kirkon oma yhteisö City.fi-verkkopalveluun. Hankkeen myötä syntyi myös Kirkko ja nuoret aikuiset -sivusto. (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 154; Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a./a.)

Nuori aikuinen kirkon jäsenenä -projektin tiimoilta toteutettiin myös kehittämishanke Kirkosta kiinni! Hankkeeseen kuului teemaseminaareja ja erilaisia osahankkeita eri seurakunnissa. Hankkeen päätavoitteena oli kehittää jo olemassa olevaa seurakuntatoimintaa nuorten aikuisten näkökulmasta. Hankkeen anti koottiin Kirkosta kiinni!: painavaa asiaa tämän päivän kirkosta -julkaisuksi, joka julkaistiin Jyväskylän kirkkopäivillä 22.–24.8.2009. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a./a.)

Edellisten lisäksi myös Nuorten Keskus ry:ssä pyritään kehittämään nuorten aikuisten toimintaa nuorten aikuisten vaikuttamisryhmä NAVI:n kautta. NAVI on hiippakuntatasolla toimiva nuorten aikuisten vaikuttamisverkosto. Ryhmä kouluttaa ja kokoaa NAVI-verkostoksi alle 30-vuotiaita kirkon luottamushenkilöitä sekä heidän asioistaan kiinnostuneita kaiken ikäisiä henkilöitä. NAVI on mukana kirkollisissa vaaleissa ja työryhmissä sekä toteuttaa muun muassa kirkollisvaaleihin liittyviä kampanjoita. (Nuorten Keskus ry. i.a.) Lisäksi NAVI muun muassa järjesti Oulun kirkkopäiville vuonna 2005 nuorten aikuisten oman kirkolliskokouksen, johon osallistui myös arkkipiispa Jukka Paarma (Lamberg 2005, 16–17).

3 VAPAAEHTOISTOIMINTA

3.1 Mitä on vapaaehtoistoiminta?

Yksilön hyvinvoinnista huolehtiminen ei ole pelkästään yhteiskunnan vastuulla, vaan myös toisten yksilöiden tehtävänä. Kristillisyydessä tällainen veljeys on osa lähimmäisyyttä. Kristillisessä lähimmäisen vastuussa on kaksi ilmenemismuotoa. Ensinnäkin ihmisten välisissä persoonallisissa suhteissa toteutuu armahtava rakkaus, toiseksi yhteiskunnallisissa suhteissa tulisi toteutua oikeudenmukaisuutta vaativa rakkaus. Poliittisia termejä käytettäessä puhutaan solidaarisuudesta. Solidaarisuus tarkoittaa siis yhteenkuuluvuutta tai yhteisvastuuta. Sillä on kolme muotoa, kolme ulottuvuutta. Ensinnäkin se voi liittyä omaan ryhmään, esimerkiksi poliittiseen ryhmittymään. Toinen sen muoto on kansallinen tai etninen ja kolmas eli laajin on universaalinen solidaarisuus, jonka ydin kiteytyy ajatukseen siitä, että jokainen ihminen on lähimmäinen. (Harju, Niemelä, Ripatti, Siivonen & Särkelä 2001, 15–16.)

Sosiaalihuolto määrittelee vapaaehtoistyön lähimmäiseen kohdistuvaksi auttamistoiminnaksi tai yhteisön tai järjestön tekemäksi auttamistyöksi. Se on palkatonta, eikä edellytä toimijoilta ammattikoulutusta. Vapaaehtoistoiminnan yksi tavoite on täydentää virallisen sosiaali- ja terveystoimen työtä sitä kuitenkaan korvaamatta tai ammattilaisten vastuuta vähentämättä. Vapaaehtoistoiminta vastaa muuttuviin tarpeisiin usein nopeammin kuin ammattiauttajat ja helpottaa ammattilaisten työtä edistämällä ihmisten oma-aloitteisuutta ja ennaltaehkäisemällä avun tarvetta. Yhteistyön edellytyksenä on molempuolinen luottamus sekä joustava tiedonkulku. Vapaaehtoistyötä ja ihmisten jatkuvasta kanssakäymisestä ei voi erottaa toisistaan vaan ne kulkevat osittain käsi kädessä. (Tiainen 2000, 3–4.)

Vapaaehtoistyön merkitys on ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Sen tuloksia ei voida mitata esimerkiksi työtuntien tai osallistuneiden määrällä, vaan tulosten määrittäminen voi tapahtua vain seuraamalla pitkällä aikavälillä prosessia. Vapaaehtoistyön pyrkimyksenä on edistää ihmisten välistä vuorovaikutusta ja omaehtoisen osallistumisen edistämistä. (Tiainen 2000, 4–5.) Vapaaehtoistyössä korostuu myös toimijoiden

yhdessä toimimisen merkitys, siinä ei saa keskittyä vain palvelujen tuottamiseen (Lehtinen 1997, 19).

Vapaaehtoistoiminnassa olennaista on se ilmapiiri, jossa tehtävää hoidetaan. Vapaaehtoisen työn tekeminen pitäisi olla myös hauskaa, vaikka välillä ollaankin ihmiselämän vaikeimpien asioiden keskellä. Toisten velvoittaminen tai syyllistäminen tappaa vapaaehtoisuuden. Seurakunnassa pitää olla mahdollisuus olla myös vain mukana ilman sen suurempaa vastuunkantamista. Tällaisessa ilmapiirissä omaehtoinen toiminta elää. Sitä on vapaaehtoisuus. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a./b.)

Vapaaehtoistoiminnan lähtökohtana on omasta halusta vapaaehtoisesti tapahtuva auttaminen ja se tapahtuu aina tavallisen ihmisen tietojen ja taitojen, omien kykyjen ja elämäkokemuksen pohjalta (Tiainen 2000, 5). Toiminnassa lähdetään siis liikkeelle ihmisten omasta elinympäristöstä ja arjesta ja pyritään saamaan ihmiset osallistumaan ja toimimaan. Ihmisten liikkeelle saaminen vaatii kuitenkin työntekijältä paljon motiivointia ja tukea. (Kurki 2001, 73.)

Useimmiten vapaaehtoistyö määritellään palkattomaksi, mutta se ei voi toimia ehdottomana määritelmänä. Esimerkiksi isostoiminta on toisissa seurakunnissa täysin palkatonta, isosille saatetaan tarjota palkkioksi vaikkapa virkistysretki. Toisissa seurakunnissa taas isosille maksetaan rahallinen palkkio. Tämän perusteella ei voi kuitenkaan määrittellä, että toisessa seurakunnassa sama toiminta olisi vapaaehtoistyötä, ja toisessa ei. Vapaaehtoistyössä keskeistä ei ole se, maksetaanko vapaaehtoisille rahallista palkkiota, vaan siinä on kyse vapaaehtoisesta auttamistoiminnasta, jolla ei pyritä aineelliseen hyötyyn tai pakottamiseen. Raha ei saa siis olla toiminnassa päämotiivina. (Porkka 2008, 154.)

Olipa vapaaehtoistoiminta palkatonta tai palkkiollista, vapaaehtoisista on kuitenkin huolehdittava, jotta he jaksaisivat toimia työssään. Vapaaehtoiset tarvitsevat koulutusta, ohjausta ja konsultointia. Heistä vastaavan työntekijän tulee tiedostaa vapaaehtoistoiminnan ideologia, jotta toiminnasta ei tulisi liian ammattimaista. Työntekijän rooli on olla taustalla, mutta kuitenkin aina tarvittaessa saatavilla. Toisten vapaaehtoisten tapamisella on suuri merkitys työssä jaksamisen kannalta. Varsinaisten työntekijöiden apu ja tuki tulevat vasta tämän vertaistuen jälkeen. (Lehtinen 1997, 21.)

Vapaaehtoistyön keskeisiä motiiveja ovat kokemus siitä, että voi olla apuna toisille ja oppia myös itse jotain uutta (Eskola & Kurki 2001, 10). Kokemus toisen auttamisesta ja hyvän tekemisestä liittyy myös toimijan omaan hyvinvointiin. Tästä yhteydestä puhuu Lasten terveystoiminnan puheenjohtaja Seija Sihvola. Helsingin Sanomissa 1.12.2008 julkaistussa kolumnissa Sihvola toteaa WHO:n asiantuntijoiden korostavan hyvän tekemisen yhteyttä yksilön elämän laatuun. Hyvän tekemisestä tulisikin muodostua luonteva osa arkielämää. Sihvola sanoo aikuisten hyvän tekemisestä syntyvän henkisen kasvun edistävän mallioppimisen kautta myös lasten henkistä hyvinvointia. (Sihvola 2008, A2.)

3.2 Seurakunnan vapaaehtoistoiminta

3.2.1 Vapaaehtoistyön raamatulliset perusteet

Seurakunnan vapaaehtoistyön perustana ovat Raamattu sekä erityisesti Jeesuksen elämä ja opetukset. Jeesus auttoi apua tarvitsevia ja kehotti usein kaikkia tekemään samoin. Hän kiteytti tämän kehotuksen sekä tärkeimmäksi käskyksi julistamaansa Rakkauden kaksoiskäskyyn että Kultauksen sääntöön. Rakkauden kaksoiskäskyssä meitä kehoitetaan rakastamaan lähimmäisiämme. Se jopa nostetaan yhtä tärkeäksi asiaksi, kuin Jumalan rakastaminen. Samalla meitä muistutetaan rakastamaan ja huolehtimaan myös itsensä.

“Opettaja, mikä on lain suurin käsky? Jeesus vastasi: Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydäimestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi. Tämä on käskyistä suurin ja tärkein. Toinen yhtä suuri on tämä: Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi. Näiden kahden käskyn varassa ovat laki ja profeetat.” (Matt: 22:36–40.)

Seurakunnan vapaaehtoistoiminta ei siis ole perimmänsä yksin sitä varten, että seurakuntalaisille järjestettäisiin mielekästä tekemistä. Vapaaehtoistoiminnan kautta seurakuntalaiset toteuttavat heille kuuluvaa kristillistä lähimmäisen vastuuta. Vapaaehtoisuuden ja vastuunkantamisen tulisikin olla jollain tavalla osa jokaisen seurakuntalaisen elämäntapaa. (Samulin 2002, 28.) Tämä ei kuitenkaan velvoita jokaista automaattisesti toimimaan aktiivisesti jossain luottamustehtävässä omassa seurakunnassaan, vaan ensi-

sijaisesti kantamaan kristityn vastuuta omassa elämässään (Komulainen ym. 1998, 72–73).

Ohjeen sille, mitä lähimmäisen rakastaminen ja vastuu konkreettisesti on, Jeesus antaa Kultaisessa säännössä. Hän sanoo: “Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille. Tässä on laki ja profeetat.” (Matt. 7:12). Eli meidän tulisi asettua lähimmäisemme asemaan, jotta osaisimme kantaa seurakuntalaisen vastuumme ja jotta löytäisimme motivaatiota vapaaehtoisuuteemme.

Kun Jeesus puhuu lähimmäisestä, Hän ei tarkoita vain niitä ihmisiä, joista välitämme. Jeesus laajentaa lähimmäisyyden määritelmän käsittämään jokaista ihmistä.

“Mutta minä sanon teille: rakastakaa vihamiehiänne ja rukoilkaa vainoojienne puolesta, jotta olisitte taivaallisen Isänne lapsia. Hän antaa aurinkonsa nousta niin hyvälle kuin pahoille ja lähettää sateen niin hurskaille kuin jumalattomille. Jos te rakastatte niitä, jotka rakastavat teitä, minkä palkan te siitä ansaitsette? Eivätkö publikaanitkin tee niin? Jos te tervehditte vain ystäviänne, mitä erinomaista siinä on? Eivätkö pakanatkin tee niin?” (Matt. 5:44–47.)

Paavali kuvaa Toisessa kirjeessään korinttilaisille seurakuntaa Kristuksen ruumiiksi. Jokaisella seurakuntalaisella, jokaisella kristityllä, on oma paikkansa seurakunnassa. Jokaisella on omat taitonsa ja vahvuutensa ja niiden mukaan jokaisen tehtävä on palvella seurakuntaa ja lähimmäisiään. Jokainen on tärkeä omalla paikallaan. Jos joku puuttuu tai ei käytä lahjojaan, se vaikuttaa koko muuhun ruumiiseen eli seurakuntaan. (2. Kor. 12.)

Lähimmäisyyden lisäksi kristityn vastuusta puhutaan termillä yhteinen tai yleinen pappeus. Jokainen seurakuntalainen kutsutaan kasteessa tähän palvelutehtävään. Yhteisen pappeuden pohjalta seurakuntalaisten ja seurakunnan ammattihenkilöiden välillä vallitsee tietynlainen tasaveroisuus, joten periaatteessa kaikilla kristityillä on myös käytännön toiminnan tasolla vastuu seurakunnan tehtävän toteuttamisesta. Tämä edellyttää vuorovaikutusta ja tehtävien ja vastuun tasapuolista jakamista. Sekä seurakunnan jäsenillä että kirkon tai seurakunnan virkaan vihityillä on oma tärkeä panoksensa ja osaamisensa annettavanaan. (Seurakuntalaisten kirkko – virikkeitä ja suuntaviivoja 1997, 24–25.)

Yhteisellä (yleisellä) pappeudella tarkoitetaan sitä, että jokainen kristitty on liitetty ”kuninkaalliseen papistoon” ja Jumalan valittuun kansaan (1. Piet. 2:5, 9; Ilm. 1:6). Kaste on vihkimys yhteiseen pappeuteen. Se on osallistumista Kristuksen omaan ylimmäiseen pappeuteen. Kristityt uhraavat kuten Kristus: he antavat itsensä palveluun. Kaikki kastetut on kutsuttu Kristuksen todistajiksi. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a./c.)

3.2.2 Vapaaehtoistyön historiaa kasvatustyön näkökulmasta

Seurakunnallinen kasvatustyö oli reformaation jälkeen ensisijaisesti muiden, kuin seurakunnan työntekijöiden ohjaamaa toimintaa. Reformaatiota seuranneen puhdasoppisuuden aikana kirkossa luotuun kasvatusjärjestelmään kuului muun muassa se, että ennen rippikoulua kristillisyyden perustietous annettiin kodeissa. Pääasiassa kouluttajina toimivat äidit, jotka opettivat katekismusta lapsilleen. Kirkonkirjojen avulla tarkkailtiin osaamista ja tietoutta, jota testattiin muun muassa kinkereillä. (Porkka 2008, 154.)

Kummeilla oli tärkeä roolinsa kasvatustyössä, mutta lisäksi tarvittiin muitakin luotettavia kasvattajia. Kun kotien kristillisessä kasvatuksessa alkoi näkyä puutteita, syntyivät pyhäkoulut. Pyhäkoulunopettajien tuli olla luotettavia ja kristillismielisiä ja heidät valittiin rippikoululaisten keskuudesta. Opettajat nimettiin tehtävään vuotuisilla kinkereillä ja he olivat kaikki vapaaehtoisia, joskin moni heistä valittiin tehtävään jo ennen kun heiltä itseltään kysyttiin suostumusta. 1800-luvun lopulla alettiin lisäksi perustaa erilaisia kristillisiä järjestöjä ja yhdistyksiä sekä herätysliikkeitä, jotka tarjosivat aktiivisille maallikoille mahdollisuuden toimia vapaaehtoisina. Vuonna 1908 puolestaan sai alkunsa ensimmäinen kirkon vapaaehtoistyöntekijäkoulutus, kun pyhäkoulunopettajia alettiin kouluttaa tehtävänsä. Näin ollen kummit, pyhäkoulunopettajat ja yhdistyksissä toimivat maallikot ovat olleet kristillisen vapaaehtoistyön uranuurtajia. (Porkka 2008, 155–159.)

Vasta vuonna 1949 alettiin kouluttaa varsinaisia nuorisotyönohjaajia. Tämän jälkeen seurakuntien kasvatustyön päävastuu on siirtynyt vapaaehtoisilta koulutetuille työntekijöille. Kuitenkin vapaaehtoistyö oli edelleen merkittävä osa kasvatustyötä ja myös uusia vapaaehtoistoiminnan muotoja syntyi, kuten esimerkiksi kerhonohjaus. Vapaaehtoisille alettiin lisäksi järjestää uusia ja laajempia koulutuksia. (Porkka 2008, 163, 177–178.)

3.2.3 Vapaaehtoistyön nykytilanne

Tänä päivänä avustustoiminta on yksi tärkeimmistä kirkkoon kuulumisen syistä kirkollisten toimitusten, kummina toimimisen sekä hautausmaitten ja kirkollisten perinteiden ylläpitämisen ohella. Kirkon kehitysyhteistyö, sekä köyhien ja syrjäytyneiden puolesta puhuminen on 78 %:lle kirkon jäsenistä merkittävä syy kuulua kirkkoon. Erityisen merkittävänä pidetään vanhus- ja vammaistyötä. (Meidän kirkko – Osallisuuden yhteisö -strategian mietintö 2007, 13–14.) Avustustoiminta nousee myös kirkon strategiassa vuodelle 2015 mainituista kirkon arvoista, joissa korostetaan yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden puolesta toimimista sekä kristityn vastuuta lähimmäisestä ja luomakunnasta. (Meidän kirkko – Osallisuuden yhteisö -strategia 2015.)

Avustustoiminta on tärkeä osa kirkon toteuttamaa vapaaehtoistyötä. Meidän kirkko -strategian 2015 mukaan seurakuntalaisilla olisi halua toimia seurakunnan vapaaehtoistyössä jos vain mahdollisuuksia olisi enemmän tarjolla. Osallistumisen esteenä ovat muun muassa puutteet suunnitelmissa, koulutuksessa ja seurakuntarakenteissa. Lisäksi ajatus yleisestä pappudesta toteutuu käytännössä heikosti ja työkuulttuuri ja asenteet ovat edelleen hyvin työntekijäkeskeisiä. (Meidän kirkko – Osallisuuden yhteisö -strategian mietintö 2007, 28.)

Kirkon vapaaehtoistyön tutkimuksissa on keskitytty lähinnä diakoniatyön vapaaehtoistoimintaan ja kasvatustyön vapaaehtoiset ovat jääneet syrjemmälle. Yleisesti on elänyt ajatus, että diakoniatyössä vapaaehtoistoiminta on tärkeämpää. Kuitenkin esimerkiksi vuonna 2003 kasvatustyössä toimi enemmän vapaaehtoisia kuin diakoniatyössä. Kasvatustyön vapaaehtoisten määrä on tähän mennessä vain kasvanut ja nykyään vapaaehtoisia on yli 43 000. (Porkka 2008, 215–216.) Vuonna 2004 heitä oli yli 41 000, eli määrä on ollut kasvussa (Jumala on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa. Kirkon lapsi- ja nuorisotyön missio, visio ja strategia 2010, 19).

Kasvatustyön vapaaehtoisia on mukana säännöllisessä viikko- ja leiritoiminnassa sekä erilaisissa projektimuotoisissa tapahtumissa, kuten esimerkiksi Yhteisvastuukeräyksen kerääjinä. Toisin kuin muussa vapaaehtoistoiminnassa, suurin osa kirkon kasvatustyön vapaaehtoisista on aina ollut naisia sekä pyhäkoulunopettajia lukuun ottamatta alle 19-

vuotiaita. Nuori ikä johtuu siitä, että keskeisin paikka kutsua mukaan uusia vapaaehtoisia on rippikoulu. (Porkka 2008, 216.)

Tämän päivän kirkko saa jonkin verran moitteita työntekijäkeskeisyydestä. Kun työntekijöiden määrä on kasvanut ja jokaiselle tehtävälle on varattu oma palkattu työntekijänsä, seurakuntalaisten rooli on muuttunut enemmän toimintaa ja palveluja vastaanottavaksi asiakkaaksi. (Hytönen & Pöyhönen 2002, 59–62.) Moni kirkon toimintamuoto ei kuitenkaan voisi onnistua hyvin ilman aktiivista vapaaehtoistyötä. Niinpä vastuu vapaaehtoistyön tukemisesta ja arvostamisesta sekä vapaaehtoisten kouluttamisesta kuuluu koko kirkolle. Vapaaehtoistyön merkitys korostuu etenkin tulevaisuudessa kun kirkko joutuu kilpailemaan koulutetusta työvoimasta suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle. (Meidän kirkko – Osallisuuden yhteisö -strategian mietintö 2007, 23–25.)

Arvostuksen tulisi näkyä erityisesti suhtautumisessa vapaaehtoiisiin. Nähdäänkö vapaaehtoiset toiminnan aktiivisina subjekteina vai passiivisina käskytettävinä? Silloin kun työntekijä tarjoaa vapaaehtoistoimintaa seurakuntalaisille, toimintatavat ja -muodot lähtevät enemmänkin työntekijöiden tarpeista, kuin seurakuntalaisten lähtökohdista. Tämä ei vastaa vapaaehtoistyön periaatteita, eikä motivoi lähtemään vapaaehtoiseksi. Työntekijät myös helposti tarjoavat tehtäviä jo aikaisemmin vapaaehtoisina oleville, mikä johtaa siihen, että tietyt samat henkilöt toimivat vapaaehtoistehtävissä aina uudestaan uupumiseensa asti ja muut seurakuntalaiset jäävät syrjään. (Hytönen & Pöyhönen 2002, 59–62.)

3.3 Nuoret aikuiset ja vapaaehtoisuus

Tutkija Anne Birgitta Yeung kartoitti tutkimuksessaan laajasti suomalaisten asennoitumista ja osallistumista vapaaehtoistoimintaan. Tutkimuksesta kävi ilmi, että suomalaisten mielikuvat vapaaehtoistoiminnasta olivat positiivisia. Vapaaehtoistyöstä oltiin myös kiinnostuneita ja suurin osa tutkimuksen 15–24-vuotiaista nuorista osallistui tai oli halukas osallistumaan vapaaehtoistoimintaan. Jopa kaksi kolmasosaa 15–24-vuotiaista nuorista kertoi, että lähtisi pyydettyään mukaan vapaaehtoistyöhön. Tutkimuksen perusteella nuoret ja opiskelijat käyttävätkin enemmän aikaa vapaaehtoistyöhön kuin suomalainen keskivertovapaaehtoinen. (Yeung 2002a, 21, 56, 70–72.)

Sen sijaan 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä osallistuminen vapaaehtoistoimintaan oli hieman vähäisempää kuin muissa ikäryhmissä. Alle kolmasosa ikäryhmään kuuluvista oli mukana vapaaehtoistyössä. (Yeung 2002a, 28.) World Values 2000 -tutkimukseen osallistuneista 18–34-vuotiaista 31,3 % toimi vapaaehtoisena. Ikäryhmään kuuluvista 77 % lähtisi kuitenkin mukaan vapaaehtoistoimintaan, jos aikataulut tai tarjonta eivät rajoittaisi osallistumista. (Yeung & Grönlund 2005, 176, 180.)

Yeungin tutkimuksessa suomalaiset osallistuivat eniten urheiluun tai liikuntaan, sosiaali- ja terveysaloihin tai lasten ja nuorten kasvatusasioihin liittyvään vapaaehtoistoimintaan. Lisäksi 16 % vapaaehtoisista oli mukana uskonnollisessa vapaaehtoistoiminnassa. Terveys- ja sosiaaliasiat, lapsi- ja nuorisotyö sekä uskonnollinen toiminta kiinnostivat erityisesti naisia. Miehiä kiinnostivat urheiluun, asuinalue toimintaan, maanpuolustukseen ja pelastuspalveluihin liittyvät vapaaehtoistoimintamuodot. Eläintensuojelu, ympäristönsuojelu, ihmisoikeudet ja lasten ja nuorten toiminta olivat suosituimpia nuorten joukossa, kun taas vanhemman ikäpolven edustajat olivat kiinnostuneimpia terveys- ja sosiaaliasioista, uskonnollisesta vapaaehtoistyöstä ja asuinalueen toiminnasta. (Yeung 2002a, 27–28, 71.)

Tutkimukseen osallistuneista 15–24-vuotiaista nuorista 35 % oli kiinnostunut muiden nuorten ja lasten parissa tehtävästä vapaaehtoistoiminnasta ja toiset 35 % urheiluun liittyvästä vapaaehtoistyöstä. Lisäksi 19 % oli kiinnostunut terveys- ja sosiaalipalveluihin, 19 % eläinten-, ympäristön- ja luonnonsuojeluun, 14 % kulttuuriin ja taiteeseen sekä 8 % ihmisoikeusasioihin liittyvästä vapaaehtoistoiminnasta. Nuorten ja nuorten aikuisten vapaaehtoistoiminnassa on siis usein kyse vastuullisesta vaikuttamisesta ja ideologisista valinnoista. (Yeung 2002a, 56–57.) Ne 18–34-vuotiaat, jotka eivät vielä olleet mukana vapaaehtoistoiminnassa, olivat kiinnostuneita erityisesti lapsi- ja nuorisotyöhön, liikuntaan tai vanhusten, vammaisten ja huono-osaisten auttamiseen liittyvästä vapaaehtoistyöstä. (Yeung & Grönlund 2005, 181).

Mikä suomalaisia sitten motivoi vapaaehtoistyöhön lähtemisessä? Yleisesti kaikista suomalaisista vapaaehtoisista 41 % mainitsi motiiviksi halun auttaa muita. Auttamishalu, kuten myös halu oppia uutta ja tutustua uusiin ihmisiin saivat erityisesti naisia mukaan vapaaehtoistoimintaan. Miehet puolestaan lähtivät mukaan ystävien ja tuttujen

vaikutuksesta, halusta käyttää ylimääräistä vapaa-aikaa hyödyllisesti sekä kansalaisvelvollisuuden tunteesta. Yleisin syy 15–24-vuotiaille lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan oli ystävän vaikutus. Yhdessä tekeminen, me-henki, sosiaalisuus ja talkootyö kuvasivatkin nuorten mielikuvaa vapaaehtoistyöstä. (Yeung 2002a, 71.) Erilaisiin ryhmiin kuuluminen ja niiden välillä kulkeminen on World Values 2000 – tutkimusaineiston mukaan tyyppillistä nuorille. (Yeung & Grönlund 2005, 174.)

Myös Naukkarinen, Väliahde ja Väliheikki tutkivat opinnäytetyössään nuorten aikuisten motiiveja vapaaehtoistyöhön osallistumisessa Suurella Sydämellä - vapaaehtoistyöprojektin kautta. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että yleisimpiä motiiveja vapaaehtoistyöhön osallistumiselle olivat uusien ihmissuhteiden solmiminen, uuden sisällön elämään saaminen sekä yhteiskunnallinen vastuuntunto. Enemmistöllä yli 30-vuotiaista yhtenä motiivina oli kristillinen usko. Alle 30-vuotiaista vain kolmasosa mainitsi kristillisen uskon motiivikseen. Vapaaehtoistoiminta koetaan palkitsevaksi ja motivoivaksi, kun avutarpeessa olevia pystytään auttamaan ja avunsaaminen tuottaa iloa. (Naukkarinen ym. 2008, 28, 55–56.)

Yeungin tutkimuksen mukaan vapaaehtoistoimintaan mukaan lähtemättömyyttä ei aina osata perustella. Iso osa heistä, jotka eivät toimi vapaaehtoisina, vetoaa kuitenkin ajan puutteeseen ja osa puolestaan terveydellisiin syihin. Osa tutkittavista ei ole ikinä tullut ajatelleeksi vapaaehtoistoimintaan osallistumista tai ei ole lähtenyt mukaan, koska siihen ei ole tarjottu mahdollisuutta. Erityisesti 15–24-vuotiaiden ryhmässä osallistumisen esteenä oli usein se, ettei kukaan ole pyytänyt mukaan vapaaehtoistyöhön. Tässä ikäryhmässä oli myös eniten niitä, jotka eivät ole mukana vapaaehtoistoiminnassa siksi, etteivät tiedä, miten toimintaan pääsisi mukaan. Samoin muita enemmän kyseisessä ikäluokassa oli niitä, jotka eivät ole tulleet ajatelleeksi vapaaehtoistoimintaan mukaan lähtemistä. Nämä vastaukset kertovat osaltaan siitä, että nuoret ovat epätietoisia mahdollisuuksistaan toimia vapaaehtoisina ja heille tulisi suunnata enemmän informaatiota ja kannustusta. (Yeung 2002a, 57–58, 71–72.)

Millainen suhde nuorilla aikuisilla sitten on kirkon vapaaehtoistyöhön? Kirkon vapaaehtoisista 18–24-vuotiaita on 14 % ja 25–34-vuotiaita 7 %. Erityisesti 25–34-vuotiaat osallistuvat aktiivisemmin ei-seurakunnalliseen vapaaehtoistyöhön, sillä heistä 20 % on mukana kirkon ulkopuolisessa vapaaehtoistoiminnassa. Kaikilla kirkon vapaaehtoistyö-

hön osallistuvilla nuorilla aikuisilla uskonnollisuus korostuu osallistumattomia enemmän. Kirkon vapaaehtoisista 46 %:lle uskonto on erittäin tärkeä elämässä, samoin kokee 14 % sosiaalialan vapaaehtoisista ja vain 4 % ei-vapaaehtoisista. Myös sellaiset nuoret aikuiset, joille usko tai uskonto ei ole tärkeintä elämässä suhtautuvat myönteisesti kirkon vapaaehtoistoimintaan. Arvostuksesta huolimatta vain 1 % 18–34-vuotiaista ei-vapaaehtoisista lähtisi mukaan kirkon tai muun uskonnollisen yhteisön vapaaehtoistoimintaan. (Yeung & Grönlund 2005, 181–182, 184–185.)

Millaista vapaaehtoistyötä seurakunnissa sitten on tarjolla nuorille aikuisille? Yksi hyvä esimerkki toimivasta vapaaehtoistyöverkostosta kirkon sisällä on Suurella Sydämellä -vapaaehtoistyöprojekti. Projektin kautta pyritään saamaan erityisesti nuoria aikuisia mukaan diakoniseen vapaaehtoistyöhön ja sitä kautta avaamaan heille kokemuksia seurakunnasta. Suurella Sydämellä -projektilla on omat internetsivut, joiden kautta yhteistyötahojen on mahdollista ilmoittaa työtehtävistä, joihin kaivataan vapaaehtoisia. Vapaaehtoiset puolestaan voivat vastata haluamiinsa ilmoituksiin. (Naukkarinen, Väliahde & Väliheikki 2008, 9.) Tällä hetkellä vapaaehtoistyöverkostossa ovat mukana Helsingin, Vantaan, Tampereen, Mikkelin ja Porin seurakunnat (Suurella Sydämellä -vapaaehtoistyöverkosto i.a.). Projekti on hyödyntänyt omien sivujen perustamisen ohella Facebook -nimistä verkkosivustoa, missä vapaaehtoisilla on oma yhteisönsä. Internetin kautta pyritään kommunikoimaan nuorten aikuisten kanssa heille luonnollisella ja arkipäiväisellä tavalla. (Naukkarinen ym. 2008, 9–10.)

Toinen hyvä esimerkki vapaaehtoistyö- ja vaikuttamisverkostosta on Kirkon ulkomaanavun sisällä toimiva nuorten Changemakers-verkosto. Verkosto pyrkii lisäämään nuorten vaikuttamismahdollisuuksia globaalin yhteiskunnallisen epäoikeudenmukaisuuden ja köyhyyden vastaisessa työssä. Verkosto pyrkii vaikuttamaan asioihin käytännölläisellä ja luovalla tavalla järjestämällä erilaisia tilaisuuksia, tempauksia ja kampanjoita. Uusin kampanja, ”Kännykkäsi todellinen hinta?”, keskittyy elektroniikkateollisuuden epäkohtiin. Verkoston viikoittainen toiminta rakentuu eri puolilla Suomea koontuvien paikallisryhmien toiminnan ympärille. (Changemaker – Kirkon ulkomaanavun nuorisoverkosto 2004–2009.)

Kaiken kaikkiaan seurakuntakohtaiset erot nuorten aikuisten ja koko seurakunnan vapaaehtoistyön organisoimisessa ja käytännön toteuttamisessa ovat aika suuria. Vapaaehtoistyön arvo kuitenkin tunnustetaan ja vapaaehtoistoiminnan kehittäminen nähdään tärkeänä asiana. Kristillinen kasvatus -lehdessä toimittaja Sanna Maaria Tornivaara pohdii sitä, kuinka seurakunnan nuorisotyön ja aikuistyön toimintakulttuurien välillä on paljon eroavaisuuksia. Työmuotojen yhteistyön tiivistämisen ja viestinnän kehittämisen lisäksi Tornivaara korostaa nuorten aikuisten vapaaehtoisuuden vahvistamista seurakunnan toiminnan jatkumisen edellytyksenä. Nuorten aikuisten osaamista ja innokkuutta tulisi hyödyntää seurakunnan vapaaehtoistyössä entistä enemmän. (Tornivaara 2007, 10–13.)

Myös Kirkon tutkimuskeskuksen tutkija ja dosentti Kati Niemelä vastaisi kirkon nuorten aikuisten tavoittamisen haasteeseen muun muassa kehittämällä seurakunnan vapaaehtoistyötä. Nuorten aikuisten toimintaa motivoivat usein henkilökohtaiset suhteet ja kokemukset. Vaikka vapaaehtoistyö on pitkälti yhdessä toimimista, pääsee siinä myös toteuttamaan itseään. Vapaaehtoistyön kautta yksilö saa kokea olevansa tärkeä ja merkityksellinen. (Ijäs 2005, 3.)

4 OSALLISTUMISESTA OSALLISUUTEEN

4.1 Osallisuuden ajankohtaisuus

Suomessa ja monissa muissa länsimaissa yhteiskuntapoliittisessa ilmapiirissä on viime vuosikymmeninä korostunut vahva individualismi, kilpailukyky ja tuloksellisuus. Nuoriltakin odotetaan yhä varhaisemmassa vaiheessa yksilöllisiä valintoja koulutuksen ja työelämään siirtymisen suhteen. (Aapola & Ketokivi 2005, 16.) Yksilöllisyyttä korostavassa kulttuurissa perinteinen kansalaisosallistuminen ja poliittinen aktiivisuus ovat vähentyneet (Mokka & Neuvonen 2006, 29). Erityisesti lasten ja nuorten osalta ollaan huolissaan poliittisesta passiivisuudesta. Kouluissa on herätty oppilaitten vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen ja nuorten roolia kunnallisessa päätöksenteossa kehitetään. (Kiilakoski 2007, 8.)

Osallistumisaktiivisuuden heikentyessä osallisuus-teema on siis enemmän kuin ajankohtainen. Tätä painottaa myös Päivi Thitz yhteisöllisyyttä käsittelevässä julkaisemattomassa artikkelissaan.

Osallisuuden ja osallistumisen teemat ovat ajankohtaisia sekä yhteiskunnallisella tasolla että kansalaisjärjestöjen ja kirkon toiminnassa. Kansalaisten osallistumisaktiivisuuden heikentyessä näyttää siltä, että yhteiskunnassa etenevä yksilöitymiskehitys on muuttanut yksilön ja yhteisöjen välistä suhdetta siten, etteivät perinteiset osallistumisen muodot, kuten edustuksellinen demokratia, ole riittäviä. (Päivi Thitz 2009, 1.)

Evankelis-luterilaisen kirkon sisällä osallisuuden ja osallistamisen näkökulmat ovat korostuneet kirkon jäsenmäärän vähenemisen yhteydessä. Vuosina 2004–2007 kirkosta erosi enemmän ihmisiä kuin millään aikaisemmalla nelivuotiskaudella. Jäsenmäärä laski voimakkaimmin 20–29-vuotiaiden ja 30–39-vuotiaiden ryhmässä. (Kirkon tutkimuskeskus 2008, 61.) Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö -strategiassa vuodelle 2015 korostetaan jäsenten tavoittamista ja osallistamista toimintaan. Erityisesti strategisissa suuntaviivoissa korostetaan nuorten ja nuorten aikuisten sekä uusien seurakuntalaisten tavoittamista. (Meidän kirkko – Osallisuuden yhteisö -strategia 2015.)

4.2 Osallisuuden käsitteen määrittäminen

Ajankohtaisena terminä osallisuutta onkin tarkasteltu eri yhteyksissä melko paljon. Näkökulmat ovat vaihdelleet muun muassa syrjäytymisen ehkäisystä ja kansalaisaktiivisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämisestä osallisuuden vahvistamisen terveysvaikutuksiin. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto toteutti vuosien 2006–2007 aikana Itä-Suomessa asuvien kansalaisten hyvinvointia ja sen kehittämistä koskevan Hyvinvointi ja osallisuus Itä-Suomessa -kansalaiskyselyn. Kyselyssä kartoitettiin hyvinvointia laajasti eri elämän alueilta. Painopisteitä kyselyssä olivat osallisuus ja vaikuttaminen, sosiaaliset suhteet, työ ja toimeentulo ja kunnalliset palvelut. Tavoitteena oli kehittää hyvinvointipalveluita kansalaisnäkökulmasta. (Siltaniemi, Perälähti, Eronen, Londén & Peltosalmi 2008, 8, 10–12.)

Nuorten osallisuutta on tarkasteltu muun muassa vuosina 2003–2007 toteutetussa valtakunnallisessa nuorten osallisuushankkeessa, jonka tavoitteena oli kunnallisen hallinnon

ja palveluiden kehittäminen nuorten osallistamisen lisäämisen ja syrjäytymisen ehkäisemisen näkökulmasta. Hankkeen taustalla oli valtakunnallinen toimenpideohjelma, jonka laatimisessa oli mukana muun muassa kirkko, eri nuorisjärjestöjä, kuntaliitto sekä työ- ja opetusministeriö. Toimenpideohjelman pohjalta muodostettiin opetushallituksen koordinoima nuorten osallisuushanke, johon valittiin mukaan 62 kuntaa eri puolilta Suomea. Hankkeessa osallisuutta tarkasteltiin laajasti muun muassa nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen ja syrjäytymisen ehkäisemisen näkökulmasta. (Vehviläinen 2005, 11, 13–14, 19.)

Tutkimustiedosta huolimatta osallisuudelle ei ole onnistuttu laatimaan yhtä yleispätevää ja tarkkaa määritelmää. Osallisuutta voi kuvata yksilön oikeutena tasavertaiseen yhteisön jäsenyyteen ja omaan identiteettiin. Siihen kuuluu myös mahdollisuus ja velvollisuus vastuun kantamiseen yhteisössä. (Kiilakoski 2007, 10, 13–14.) Osallisuuden määritelmän kautta ihminen nähdään siis aktiivisena toimijana, jolla on halua ja kykyä vaikuttaa itselleen tärkeäksi kokemiinsa asioihin (Siltaniemi ym. 2008, 43). Termiä voi lähteä määrittelemään myös pohtimalla sitä, mitä se ei ainakaan ole. Sen vastakohtiksi Kiilakoski nostaa vieraantumisen, syrjäytymisen, osattomuuden ja välinpitämättömyyden. (Kiilakoski 2007, 11.)

Arnstein määrittelee osallisuuden yhteiskunnassa vallitsevien valtasuhteiden uudelleen jakamisena. Tämä mahdollistaa sen, ettei päätöksiä sanella ylhäältä päin vaan kansalaiset ovat aktiivisesti mukana vaikuttamassa. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna osallistamisen käsitteen lähellä on myös termi osallistuminen. (Yeung, 2002b, 77.) Anttiroiko kuitenkin erottaa käsitteet niin, että osallistumisessa on kyse enemmänkin toiminnallisuudesta, kuten poliittisesta vaikuttamisesta, kun taas osallisuus on yksilön identiteettiin sidottu kokemus yhteisöön kuulumisesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa sen toimintaan (Anttiroiko 2003, 16).

Gretschelin mukaan myös hetkelliset kokemukset vaikuttamisesta ovat tärkeitä, etenkin jos kokemukset synnyttävät mielikuvan mahdollisuudesta vaikuttaa. Kyky ja mahdollisuus vaikuttaa, tai edes yritys vaikuttaa, on edellytys myös ihmisen subjektiudelle. Omakohtaista vaikuttamisen tunnetta voidaan kuvata termillä empowerment, joka voidaan suomentaa sanalla voimaantuminen. (Gretschel 2002, 87, 91.) Voimaantumiseen liittyy olennaisesti myös kuuluminen johonkin yhteisöön. Empowerment-termiin liittyy

voimaantumisen lisäksi valtautuminen, jolla tarkoitetaan yksilön tiedollisten ja taidollisten kykyjen löytämistä, joiden avulla vaikuttaminen on mahdollista. (Horelli, Sotkasiira & Haikkola 2004, 136.)

Osallisuus on myös kasvatuksellinen asenne, joka ohjaa käytännön toimintaa. Kasvatuksella voidaan luoda sellainen ympäristö, jossa yksilöä arvostetaan ja hänen vaikutusmahdollisuuksiaan lisätään. (Kiilakoski 2007, 17.) Sosiaalipedagogisesta näkökulmasta osallistamista on tarkasteltu sosiokulttuurisen innostamisen kautta. Sosiokulttuurisella innostamisella tarkoitetaan ihmisen itsetietoisuuden herättelemistä ja sitä, että ihmistä aktivoidaan toimimaan ja vaikuttamaan itselle mielekkäillä tavoilla. Innostamisella pyritään lisäämään ihmisten välisiä vuorovaikutussuhteita niin, että osapuolet ovat tasavertaisia subjekteja. (Kurki 2000, 19.)

Sosiokulttuurisen innostamisen avulla pyritään parantamaan yksilön elämänlaatua ja samalla saamaan yksilöitä tiedostamaan sen, että he ovat aktiivisia toimijoita osana yhteisöä. Innostamisessa on siis selkeästi kasvatuksellinen näkökulma. (Kurki 2000, 19–20, 41.) Osallistumista ei tapahdu ilman innostamiseen liittyvää herkistämistä ja motiivointia. Tavoitteena on saada ihminen motivoitumaan subjektiivisesti tärkeäksi koettuihin toimintoihin. (Kurki 2006, 153.)

Järjestötoiminnassa tärkeimmät osallistumisen ja sitä kautta osallisuuden kynnykset liittyvät siihen, kokeeko yksilö toimintansa merkittäväksi ja onko hänellä tarpeeksi informaatiota toimintamahdollisuuksista ja siitä, mitä osallistuminen merkitsee. Lisäksi oleellista on se, onko toimijalla tarpeeksi resursseja osallistumiseen sekä uskoa itseensä. Jotta kynnys osallistumiseen voisi olla matala, täytyy toimintayhteisön olla avoin ja yksilöä kunnioittava. Osallistujalla tulee olla mahdollisuus saada omia kykyjään ja mielenkiintoaan vastaavia tehtäviä ja vaikuttaa yhteisön toimintamalleihin. (Laitinen 2006, 88–89.)

Anne Soinisen pohjoiskarjalaisten nuorten osallistumista järjestötoimintaan käsittelevässä tutkimuksessa selvisi, että syinä osallistumiseen olivat muun muassa toiminnan ja siihen liittyvien sosiaalisten verkostojen mielekkyys sekä erilaisten tietojen ja taitojen hankkiminen. Järjestötoimintaan osallistumisen kautta nuoret saivat tärkeää kokemusta

ja valmiuksia myös tulevaisuutta varten. Lisäksi nuoret saivat toiminnan kautta arvostusta ja luottamusta sekä pääsivät vaikuttamaan. (Soininen 1999, 79, 125.)

4.3 Osallisuus yhteisöllisyyden näkökulmasta

Termi osallisuus liittyy olennaisesti käsitteeseen yhteisöllisyys. Osallisuus erilaisista yhteisöistä kuuluu ihmisen perustarpeisiin (Korkiamäki 2008, 173). Yhteisöllisyydellä tarkoitetaan muun muassa ihmisten kokemusta siitä, että he kuuluvat samaan joukkoon eli yhteisöön, haluavat pitää huolta toisistaan ja kantaa vastuuta yhteisten asioiden hoitamisesta. Kristillisessä kontekstissa yhteisöllisyyttä tai osallisuutta kuvaa hyvin kreikkankielen sana koinonia. Koinonia kuvaa ihmisten yhteyttä kolmiyhteiseen Jumalaan ja toinen toisiimme. Yhteisöllisyys on siis ennen kaikkea lähimmäisyyttä. (Hiilamo & Hiilamo 2007 98–113, 114–116.) Lähimmäisyyteen ja yhteisöllisyyteen olennaisesti kuuluva toisten ihmisten auttaminen ja tukeminen puolestaan toimii vapaaehtoistyön punaisena lankana (Hiilamo & Hiilamo 2007, 116).

Yhteisöllisyyteen kuuluu myös ihmisen arvostaminen ja kohtaaminen yksilönä. Jos esimerkiksi nuoria aikuisia ei nähdä kirkossa tärkeinä yhteisöllisyyden rakentajina vaan kasvottomana veronmaksajien massana, ei voida puhua kirkosta pyhien yhteisönä, jossa jokaisella on oikeus Kristuksen pelastavaan yhteyteen. (Helenius 2005, 341–343.) Eri-tyisesti keskenkasvuista lapsia ja nuoria ei useinkaan nähdä täysivaltaisina kansalaisina ja yhteisön jäseninä. Rothin ja Olkin tutkimuksessa lasten ja nuorten osallistumismahdollisuuksista päädyttiin sellaiseen lopputulokseen, että lasten ja nuorten osallistamisen motiivina on usein tulevaisuuden aktiivisten kansalaisten kasvattaminen, ei niinkään lasten tai nuorten todellisten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen. (Matthies 2008, 70.) Tämä tuo omat haasteensa myös kirkon yhteisöllisyyden kehittämiseen. Nähdäänkö kirkon kasvatustyössä lapset ja nuoret tulevaisuuden ihannekansalaisia, vai kohdataanko heidät ja arvostetaanko heitä tässä hetkessä?

Yhteisöllisyys on osa kirkon olemusta. Kirkko on pyhien yhteisö, jossa yhteisöllisyys ei ole ihanne, vaan todellisuutta siinä mielessä, että kasteen kautta kristityt muodostavat uskoviensa yhteisön. Kirkko on kuitenkin samalla myös syntisten yhteisö, eikä yhteisöllisyys toteudu käytännössä täydellisesti. (Bonhoeffer 1987, 19.) Osallisuuden vahvistami-

sella kirkossa on siis olemassa jo vankkumaton pohja, eikä yhteisöllisyyttä lähdetä rakentamaan tyhjästä. Kristityillä on silti myös velvollisuus rakentaa tätä yhteyttä ja pitää huolta siitä.

Kirkon uusimmassa strategiassa vuodelle 2015 osallisuuden ja yhteisöllisyyden merkitys korostuu. Se nousee esille jo strategian nimestä: Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö. Strategiassa kirkon missioksi on asetettu kestävän perustan luominen ihmisten elämälle kutsumalla heitä yhteyteen Jumalan, lähimmäisen ja koko luomakunnan kanssa. Kirkon visiona on se, että kirkon jäsenet kokevat jäsenyytensä merkityksellisenä ja voivat kohdata kirkossa Jumalan ja löytää vastauksia elämän peruskysymyksiin. Strategisissa suuntaviivoissa korostetaan vapaaehtoisten mahdollisuutta lähimmäisenrakkauden puolesta toimimiseen ja vastuunkantamiseen. (Meidän kirkko – Osallisuuden yhteisö - strategia 2015.)

Osallisuuden vahvistamista yhteisöllisyyden näkökulmasta pyrittiin kehittämään myös Diakonia-ammattikorkeakoulun koordinoimassa Koinonia-hankkeessa (2007–2009). Hankkeen tavoitteena oli kehittää yhteisöllisyyttä seurakunnissa ja seurakuntien diakoniatyössä. Hankkeen aikana yhteisöllistä ajattelua pyrittiin saamaan konkreettisesti osaksi paikallisseurakuntien arkea. Yhteisöllisyydestä keskusteltiin työntekijöiden, seurakuntalaisten ja luottamushenkilöiden kesken. Työalojen välille pyrittiin rakentamaan yhteistyötä ja seurakuntalaisten osallistumismahdollisuuksia pyrittiin parantamaan muun muassa seurakuntalaisen ja työntekijän työparitoiminnan kautta. (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a.)

Hanna Antikainen ja Leila Kauhanen tutkivat opinnäytetyössään diakoniatyöntekijöiden käsityksiä, ajatuksia ja kokemuksia yhteisöllisyydestä. Tutkimuksen mukaan diakoniatyöntekijät kokivat yhteisöllisyyden kehittämisen tärkeäksi, joskin aikaa vieväksi prosessiksi. Tutkittavat kokivat, että seurakunnan toiminta on perusolemukseltaan yhteisöllistä. Yhteisöllisyyden vahvistamisen diakoniatyössä koettiin vaikuttavan koko seurakuntayhteisöön. Yhteisöllisyyden kehittämisen edellytyksenä on kokemus osallisuudesta. Tutkimustulosten perusteella osallisuutta voidaan vahvistaa seurakunnassa avoimella ilmapiirillä, vapaaehtoisten työpanoksella ja esimerkillä, sekä seurakunnan eri työalojen yhteistyöllä. Osallisuus vahvistuu myös arjen yhteisöllisyyteen, kuten naapuriavun, kuuntelemisen ja esirukouksen kautta. Antikaisen ja Kauhasen työssä diakoniatyönteki-

jät unelmoivat matalan kynnyksen seurakunnasta, jossa ihminen kohdataan ennakkoluottomasti ja hänen osaamista ja lahjojaan arvostetaan. (Antikainen & Kauhanen 2008, 21, 43–46.)

5 TUTKIMUSPROSESSI JA TUTKIMUKSEN ARVIOINTI

5.1 Tutkimusongelman muotoutuminen

Edellä olevasta teoreettisesta viitekehystä käy ilmi, että nuorten aikuisten suhdetta kirkkoon on tarkasteltu erilaisten tutkimusten ja hankkeiden kautta melko paljon. Myös vapaaehtoistoimintaa on tutkittu osallistumisaktiivisuuden ja osallistumisen motiivien kannalta jonkin verran. Termi osallisuus on niin ikään ollut esillä niin kirkollisissa kuin muissakin yhteiskunnallisissa yhteyksissä. Monessa nuoria aikuisia käsittelevässä tutkimuksessa on kuitenkin keskitytty tarkastelemaan lähinnä sitä, kuinka nuorten aikuisten toimintaa voisi kehittää ja miksei toiminta tavoita kohderyhmäänsä. Osallisuutta on tutkittu paljon juuri osallistumisen näkökulmasta. Nuoret aikuiset on helposti nähty toiminnan passiivisina objekteina, joille pyritään tarjoamaan valmiita palveluita ja toimintamuotoja.

Aluksi tämäkin tutkimus oli tarkoitus toteuttaa Pieksämäen seurakunnassa nuoria aikuisia osallistavana produktiona. Produktioon liittyen nuorille aikuisille järjestettiin suunnittelu- ja ideointipalaveri, johon kutsuttiin mainosten ja henkilökohtaisten kontaktien avulla pieksämäkeläisiä nuoria aikuisia. Tarkoituksena oli ideoida yhdessä nuorten aikuisten kanssa muille samaan ikäryhmään kuuluville suunnattua avointa ja kutsuvaa toimintaa. Suunnitelmat kariutuivat kuitenkin osallistujien puutteeseen. Tämä kertoi ehkä osaltaan siitä, ettei kiireisten ja/tai seurakuntayhteydestä etäännyneiden nuorten aikuisten tavoittamiseen riitä pelkkä valmiiden toimintamuotojen tarjoaminen. Tutkimuksen keskeiseksi lähtökohdaksi muodostuikin se, että nuoret aikuiset nähdään toimintaa luovina aktiivisina subjekteina. Nuorten aikuisten osallisuutta seurakunnasta lähdettiin tarkastelemaan vapaaehtoistyön kautta.

Tutkimusongelmaksi muodostui 18–29-vuotiaiden nuorten aikuisten osallistaminen seurakunnan vapaaehtoistyöhön. Tutkimuksessa selvitettiin nuorten aikuisten osallistumista seurakunnan toimintaan ja vapaaehtoistyöhön sekä ei-seurakunnalliseen vapaaehtoistyöhön. Tutkimuksessa kartoitettiin, millaisia mielikuvia tutkittavat liittävät seurakunnan vapaaehtoistyöhön ja kokevatko he nuorten aikuisten osallistumismahdollisuudet vapaaehtoistoimintaan riittäviksi. Tutkimuksessa selvitettiin myös nuorten aikuisten kiinnostusta vapaaehtoistyöhön ja heidän konkreettisia vapaaehtoistoiminnan kehittämisideoitaan. Tutkimuksessa keskityttiin myös tarkastelemaan sitä, kuinka työntekijäkeskeisenä vapaaehtoistoiminta nähdään ja millaisena vuorovaikutus seurakunnan työntekijöiden kanssa koetaan. Lisäksi tutkittiin vapaaehtoistoimintaan motivoivia tekijöitä sekä osallistumiseen negatiivisesti vaikuttavia asioita.

Konkreettisiksi tutkimuskysymyksiksi nousivat seuraavat asiat:

- Onko nuorilla aikuisilla mahdollisuuksia osallistua seurakunnan vapaaehtoistoimintaan?
- Onko nuorilla aikuisilla mahdollisuuksia vaikuttaa vapaaehtoistoiminnan muotoon vai onko toiminta työntekijäkeskeistä?
- Kohtaavatko nuoret aikuiset seurakunnan työntekijöitä ja millaisia kohtaamiset ovat?
- Miten vapaaehtoistyötä voitaisiin kehittää osallistamisen näkökulmasta?

5.2 Tutkimuksen kohdejoukko

Tutkimuksen kohdejoukko rajautui 18–29-vuotiaisiin, sillä kirkon toiminnassa nuorista aikuisista puhuttaessa tarkoitetaan yleensä kyseiseen ikäryhmään kuuluvia henkilöitä. Ikärajaukseen vaikutti myös se, että tutkimus toteutettiin yhteistyössä Lapuan hiippakunnan Napina-tiimin kanssa. Elokuussa 2006 perustetun tiimin tarkoitus on löytää hiippakuntaan kuuluvista seurakunnista ne henkilöt, jotka vastaavat nuorten aikuisten työstä. Napina-tiimin kautta työntekijät saavat uusia ideoita ja työkaluja siihen, miten nuorten aikuisten jäsenyyttä kirkossa voisi tukea ja vahvistaa. (Lapuan hiippakunta i.a.) Tutkimuksen tulosten on tarkoitus palvella tiimin työskentelyä, joten nuorten aikuisten rajaaminen kirkon yleisten käytäntöjen mukaan oli perusteltua.

Lapuan hiippakuntaan kuuluu seitsemän rovastikuntaa (Lapuan hiippakunta i.a.). Niinpä kaikkien hiippakunnan nuorten aikuisten tutkiminen olisi vaatinut paljon resursseja. Tutkimuksen kohdejoukoksi valikoituivat Jyväskylän rovastikunnan 18–29-vuotiaat nuoret aikuiset. Lapuan hiippakunnan rovastikunnista tutkimukseen valittiin Jyväskylä lähinnä sen takia, että siihen kuuluu hyvin erikokoisia seurakuntia, joista osa on maa-lais- ja osa kaupunkiseurakuntia. Tutkimuskysymyksissä ei keskitytty seurakuntien ver-tailemiseen, mutta osallisuuden toteutumisen kannalta oli tärkeää, että tutkimukseen saivat osallistua erilaisista lähtökohdista tulevat nuoret aikuiset. Vuonna 2009 Jyväsky-län rovastikunnan seurakuntien jäsenmäärät jakautuivat rovastikuntien työntekijöiden henkilökohtaisten tiedonantojen mukaan seuraavasti:

- Jyväskylän seurakunta: 99283 jäsentä, heistä 18–29-vuotiaita 20623
- Muurame: 7723 jäsentä, heistä 18–29-vuotiaita 874
- Laukaa: 15107 jäsentä, heistä 18–29-vuotiaita 1699 (nuorten aikuisten osuus vuodelta 2008)
- Uurainen: 2664 jäsentä, 18–29-vuotiaita 321
- Toivakka: 1955 jäsentä, 18–29-vuotiaita 215

5.3 Tutkimusmenetelmät

Nuorten aikuisten osallistamista seurakunnan vapaaehtoistyöhön tutkittiin kvantitatiivi-sen kyselytutkimuksen keinoin. Kyselylomakkeen sisällön ja ulkoasun muotoutumiseen saatiin palautetta yhteistyökumppaneilta, eli Lapuan hiippakunnan Napina-tiimiltä ja Jyväskylän rovastikunnan seurakunnilta. Kyselylomakkeen kysymykset suunniteltiin niin, että joukossa oli sekä avoimia että strukturoituja kysymyksiä. Strukturoituja kysy-myksiä tarvittiin perustietojen kartoittamisen lisäksi selventämään ja yhtenäistämään tutkimusta. Jos kyselytutkimus olisi rakennettu pelkkien avointen kysymysten varaan, olisi vaarana ollut liika tulkinnanvaraisuus. Toisaalta taas avoimia kysymyksiä tarvittiin, jotta kyselyyn vastaajat saisivat ilmaista mielipiteensä vapaasti ilman tutkijoiden liiallis-ta johdattelua.

Kyselytutkimus toteutettiin postikyselynä. Postikyselyssä kato voi kasvaa erityisen suureksi (Heikkilä 2008, 63). Niinpä tutkimuksessa pyrittiin jo etukäteen pienentämään kadon vaikutusta tutkimuksen luotettavuuteen suurella otoskoolla. Jyväskylän rovastikunnan nuorista aikuisista tutkimuksen otokseen valikoitui satunnaisesti 600 nuorta aikuista. Aineiston keruussa käytettiin ositettua eli stratifioitua otantaa. Ositetussa otannassa tutkimuksen perusjoukko jaetaan ositteisiin eli pienempiin ryhmiin, joista tutkimukseen valikoidaan tasaisella tai suhteellisella kiintiöinnillä tilastoyksiköitä (Heikkilä 2008, 36–39).

Koska Jyväskylän rovastikunta jakautuu kuuteen seurakuntaan, oli tutkimuksen perusjoukon jako ositteisiin luontevinta ja käytännöllisintä tehdä kotiseurakunnan mukaan. Näistä ositteista poimittiin yksittäisiin seurakuntiin kuuluvia nuoria aikuisia tasaisella kiintiöinnillä. Jokaisesta ositteesta poimittiin tutkimukseen yksinkertaisella satunnaisotannalla 100 vuosina 1979–1990 syntyntä nuorta aikuista. Näiden sadan nuoren aikuisen nimi- ja yhteystiedot poimittiin kunkin seurakunnan jäsenrekisteristä. Jyväskylän rovastikunnan seurakuntien työntekijät hoitivat jäsenrekisteritietojen poimimisen ja kaksi seurakuntaa hoiti myös itse kyselylomakkeiden postituksen. Kyselylomakkeen mukana postitettiin saatekirje ja osoitetiedoilla ja postimerkillä varustettu vastauskuori. Tällä pyrittiin motivoimaan vastaajia täyttämään ja palauttamaan kyselylomake ilman että siitä aiheutuisi heille kuluja.

Tasaisen kiintiöinnin takia seurakunnista ei valittu prosentuaalisesti samaa määrää tutkittavia. Tasaisen kiintiöinnin käyttö oli kuitenkin välttämätöntä jotta myös pienemmistä seurakunnista saatiin otokseen riittävästi vastauksia. Jos lähetetyt 600 kyselylomaketta olisi jaettu seurakuntiin nuorten aikuisten suhteellisen määrän mukaan, olisi pienempiin seurakuntiin päätyneet aivan liian vähän kyselyitä. Jotta tällaista suhteellista kiintiöintiä olisi ollut järkevää käyttää, olisi kyselyitä pitänyt lähettää huomattavasti enemmän. Osallistamisen näkökulmasta halusimme antaa niin pienten kuin suurtenkin seurakuntien nuorille aikuisille mahdollisuuden saada äänensä kuuluville.

Kaiken kaikkiaan tutkimusmenetelmän valinnalla ja suurella otoskoolla pyrittiin kartoittamaan nuorten aikuisten mielipiteitä ja näkemyksiä mahdollisimman monipuolisesti ja laajasti. Kyselyn tuloksia analysoitiin kvantitatiivisesti tilastollisen SPSS-ohjelman avulla. Avointen vastausten analysoimisessa käytettiin kuitenkin myös kvalitatiivista

tutkimusotetta. Avoimet vastaukset luokiteltiin erilaisiin sisältöluokkiin, jolloin vastausten tilastollinen käsittely oli helpompaa.

5.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Vastuu tutkimuksen eettisyydestä alkaa jo tutkimusprosessin alkuvaiheissa. Yleisessä keskustelussa tiede nähdään riippumattomana ja vapaana, mutta käytännössä tieteen tekemistä ohjaavat erilaiset intressit. Ensinnäkin tutkimuksen rahoittajilla ja taustayhteisöillä on omat pyrkimyksensä, jotka saattavat ohjata yksityisen tutkijan toimintaa. (Mäkinen 2006, 78.) Toisekseen tutkijan omat ennakko-oletukset ja toiveet voivat vaikuttaa siihen, kuinka objektiivisesti hän tutkimuskohdettaan tarkastelee. Lisäksi tutkimusprosessiin vaikuttavat aina vallitsevan kulttuurin ja aikakauden käsitykset. Tutkimuksessa tulee kuitenkin aina pyrkiä objektiivisuuteen. Tätä voidaan parantaa huolehtimalla siitä, että tutkimustieto on aina julkista ja sitä on mahdollista tarkastella kriittisesti. (Haaparanta & Niiniluoto 1986, 15.)

Tässä tutkimuksessa yhteistyökumppanina toimi Lapuan hiippakunta, joka osallistui tutkimuksen rahoittamiseen kattamalla kyselyiden postituskulut. Yhteistyökumppani ei kuitenkaan asettanut mitään reunaehtoja tutkimusaiheen tai tutkimusmenetelmien valinnalle. Kyselylomakkeen osalta yhteistyökumppani antoi kyllä palautetta lomakkeen sanamuodoista ja teknisestä puolesta, mutta ei pyrkinyt ohjailemaan tutkimuksen sisällöllisiä linjauksia.

Tutkimuksessa, erityisesti tulosten analysointivaiheessa, pyrittiin myös huomioimaan se, kuinka tutkijoiden rooli nuorina aikuisina ja tulevina kirkon nuorisotyön ohjaajina vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Tutkijoiden asema ja rooli auttoivat toisaalta samaistumaan tutkittavien ajatusmaailmaan, mutta toisaalta taas tarkastelemaan asioita myös seurakuntien näkökulmasta. Tarkastelussa pyrittiin kriittisyyteen ja objektiivisuuteen. Siitä huolimatta tutkimuksen äänenpainoissa luonnollisesti näkyy myös tutkijoiden oma kirkollinen ammatti-identiteetti. Tutkimuksessa pyrittiin tietoisesti välttämään sitä kirkon sisällä toisinaan esiintyvää ajattelutapaa, jossa nuoret aikuiset nähdään enemmänkin resursseja vaativana ”ongelmana”, kuin positiivisena haasteena tai voimavarana.

Suhteessa tutkittaviin pyrittiin myös noudattamaan eettisesti kestävästä tutkimuksesta periaatteita. Tutkimuslomakkeissa ei kerätty henkilötietoja ja tutkimuslomakkeet käsiteltiin luottamuksellisesti. Se myös kerrottiin tutkittaville selkeästi kyselylomakkeen mukana postitetussa saatekirjeessä. Saatekirjeessä kerrottiin myös, mitä varten tutkimus tehdään ja missä tutkimustulokset tullaan julkaisemaan. Saatekirjeen lopussa oli myös tutkijoiden yhteystiedot, joten tutkittavilla oli mahdollisuus halutessaan esittää lisäkysymyksiä tai kommentteja tutkimukseen liittyen.

Tutkimusprosessin luotettavuuden arvioinnissa keskeisiä käsitteitä ovat reliabiliteetti ja validiteetti. Reliabiliteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimustulokset eivät ole sattumanvaraisia, vaan tutkimus voidaan tarvittaessa toistaa ja päätyä samoihin lopputuloksiin. Reliabiliteetilla mitataan siis tutkimustulosten yleistettävyyttä. Validiteetilla puolestaan tarkoitetaan sitä, että tutkimuksella saadaan sellaista tietoa, joka vastaa tutkimuskysymyksiin. Tutkijan tulee siis asettaa tutkimukselleen tarkat tavoitteet ja laatia tutkimuslomakkeen kysymykset niin, että ne kattavat koko tutkimusongelman. (Heikkilä 2008, 29–30; Hirsjärvi ym. 2007, 226.)

Tutkimuksen reliabiliteettia heikentää se, että tutkimuksen kato oli odotettua suurempi. Vastauksia palautui vain 11 %. Koska vastausprosentti jäi niin pieneksi, tutkimustulosten analyysin yhteydessä pohdittiin mahdollisuutta lähettää kyselylomake myös Jyväskylän kaupunkiseurakunnan INTO-sähköpostilistaan kuuluville nuorille aikuisille. INNON eli ikääntyvien nuorten toimintaohjelman sähköpostilistalla tiedotetaan nuorille aikuisille suunnatusta kristillisestä toiminnasta (Jyväskylän kaupunkiseurakunta i.a.).

INTO-sähköpostilistan kautta kyselytutkimukseen olisi saatu lisää vastauksia ja havaintoaineisto olisi muodostunut näin laajemmaksi. Vastausten perusteella olisi ollut mahdollista vertailla seurakunnan toimintaan osallistuvien ja toiminnan ulkopuolella olevien nuorten aikuisten mielipiteitä ja näkemyksiä. Toisaalta se lisätieto, mitä sähköpostilistan kautta olisi pystytty keräämään, olisi rajoittunut seurakunnassa jo aktiivisesti mukana olevien mielipiteisiin. Näin ollen tutkimustuloksissa seurakunta-aktiivien ääni olisi saattanut peittää alleen yhteydestä osattomien tärkeät mielipiteet. Pienen tutkimusaineiston takia tutkimuksessa ei pyritty laajoihin yleistyksiin tai pitkälle vietyihin johtopäätöksiin. Osallistamisen näkökulmasta tilastollista yleistettävyyttä tärkeämpää onkin antaa yksilölle mahdollisuus tulla kuulluksi.

Kyselytutkimukseen liittyvän kadon lisäksi tutkimuksen reliabiliteettia ja validiteettia arvioidessa on huomioitava se, että lomakkeeseen anonymisti vastaaminen voi aiheuttaa sen, että osa lomakkeista on huolimattomasti tai suurpiirteisesti täytettyjä (Hirsjärvi ym. 2007, 190). Kyselylomakkeissa oli jonkin verran tyhjiä tai puuttuvia vastauksia, mutta nekin vastasivat omalta osaltaan siihen, että tiedottamista ja henkilökohtaista mukaan kutsumista tulee osallisuuden vahvistamisessa edelleen painottaa. Voi olla, että anonymiteetti mahdollisti myös sen, että tutkittavat uskalsivat vastata kysymyksiin avoimesti ja rehellisesti ilman kasvokkain tai puhelimitse tapahtuvan haastattelutilanteen luomaa jäykkyyttä ja sosiaalisia paineita.

Kaiken kaikkiaan kyselylomakkeen kysymykset mittasivat melko hyvin tutkittavia asioita. Kriittisin silmin tarkasteltuna kyselylomakkeessa oli kuitenkin myös parantamisen varaa. Osa kysymyksistä oli ehkä hieman epäselvästi muotoiltuja ja muutamia tarkentavia kysymyksiä olisi kaivattu. Avoimien vastausten tulkinnessa ja luokittelussa pyrittiin olemaan tarkkoja ja huolellisia. Tarvittaessa avoimien vastausten luokitteluja myös tarkistettiin ja korjattiin. Sitä, kuinka hyvin vastaajat olivat ymmärtäneet kyselylomakkeen kysymykset, on luonnollisesti vaikea tarkkaan arvioida. Yhdessäkään vastauslomakkeessa ei ollut selkeitä viitteitä siitä, että kysymys olisi ymmärretty ”väärin”. Tyhjät vastaukset kertoivat ehkä enemmänkin tiedon puutteesta kuin ymmärtämättömyydestä.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Kyselytutkimuksen osallistujat

Kyselylomakkeita lähetettiin yhteensä 600 kpl. Lomakkeita palautui takaisin 68 kpl eli vastausprosentiksi tuli 11. Kyselylomakkeen alussa selvitettiin vastaajien taustatietoja sukupuolen, iän, kotikaupungin tai -kunnan, ammatin sekä perherakenteen osalta. Kotikaupunkia tai -kuntaa tiedusteltiin siksi, että tutkimuksessa haluttiin kiinnittää huomiota siihen, onko vastaajissa paljon niitä, jotka kuuluvat edelleen vanhan kotikaupunkinsa seurakuntaan, vaikka ovatkin jo muuttaneet paikkakunnalta pois. Tällöin kotiseurakun-

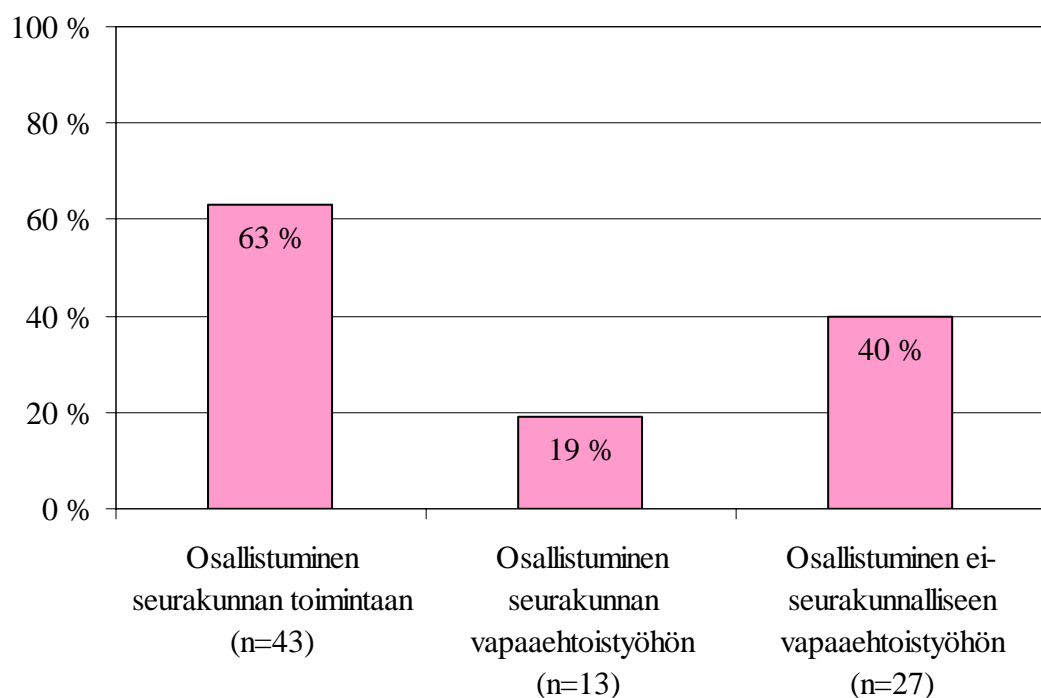
nan toiminnan arvioiminen olisi hankalaa. Vastaajien asuinpaikkojen ja kotiseurakuntien välillä ei kuitenkaan ollut juurikaan eroja. Ainoastaan neljä vastaajaa eli 6 % kaikista vastaajista (N=68) asui jossain muualla kuin kotiseurakuntansa alueella. Niinpä alla olevassa taulukossa puhutaan kotikaupunkien tai -kuntien sijaan kotiseurakunnista. Taulukossa 1 on ilmoitettu vastaajien taustatietojen prosentuaalinen jakautuminen.

TAULUKKO 1. Vastaajien taustatiedot

SUKUPUOLI (N=68)	Mies	37 %
	Nainen	63 %
IKÄ (N=68)	18 – 20 vuotta	28 %
	21 – 23 vuotta	21 %
	24 – 26 vuotta	22 %
	27 – 29 vuotta	29 %
KOTISEURAKUNTA (N=68)	Jyväskylän kaupunkiseurakunta	9 %
	Jyväskylän maaseurakunta	16 %
	Muurame	12 %
	Toivakka	19 %
	Laukaa	21 %
	Uurainen	23 %
AMMATTI (n=67)	Opiskelija	33 %
	Työssä käyvä	60 %
	Työtön / kotiäiti	7 %
SIVIILISÄÄTY (n=67)	Elää parisuhteessa	69 %
	Ei elä parisuhteessa	31 %
LAPSET (N=68)	On lapsia	29 %
	Ei ole lapsia	71 %

6.2 Vastaajien osallistumisaktiivisuus seurakunnassa ja sen ulkopuolella

Kysymyksissä seitsemän, yhdeksän ja yksitoista kartoitettiin vastaajien osallistumisaktiivisuutta seurakunnan toimintaan ja vapaaehtoistyöhön, sekä ei-seurakunnalliseen vapaaehtoistyöhön. Nämä osallistumisprosentit on esitetty kuviossa 1. Huomionarvoista on se, että seurakunnan toimintaan on osallistuttu huomattavasti enemmän kuin seurakunnan vapaaehtoistoimintaan. Myös ei-seurakunnallisen vapaaehtoistyöhön osallistuminen on ollut aktiivisempaa kuin seurakunnalliseen vapaaehtoistoimintaan osallistuminen.

KUVIO 1. Vastaajien osallistumisaktiivisuus seurakunnan toimintaan, vapaaehtoistyöhön ja ei-seurakunnalliseen vapaaehtoistyöhön.

Kaikista miesvastaajista (n=25) 40 % oli osallistunut seurakunnan toimintaan vuosien 2007–2008 aikana. Naisvastaajista (n=43) toimintaan oli osallistunut puolestaan selkeä enemmistö, eli 77 %. Sukupuoli oli tilastollisesti merkitsevä tekijä osallistumisen suhteen ($p < 0,01$). Ikäryhmien välillä ei ollut juurikaan eroja osallistumisaktiivisuuden suhteen. Siviilisäädyltä tai ammatilla ei myöskään ollut merkittävää vaikutusta siihen, kuinka aktiivista seurakunnan toimintaan osallistuminen oli vuosina 2007 – 2008 ollut. Sen sijaan se, onko vastaajalla lapsia, tuntui vaikuttavan jonkin verran osallistumisaktiivisuuteen.

visuuteen, vaikkei ero ollut tilastollisesti merkitsevä lapsettomiin vastaajiin (n=48) nähden. Seurakunnan toimintaan osallistumattomista (n=25) 80 % oli lapsettomia vastaajia. Sen sijaan 75 % niistä vastaajista (n=20), joilla oli lapsia, oli osallistunut seurakunnan toimintaan vuosina 2007 – 2008.

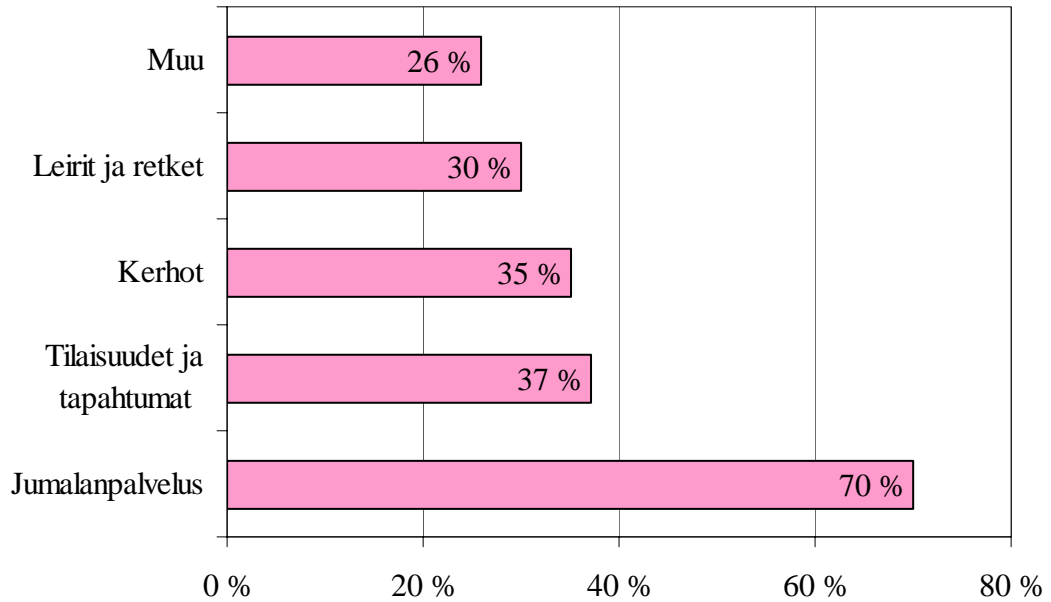
Seurakunnalliseen tai ei-seurakunnalliseen vapaaehtoistoimintaan osallistumisen ja iän välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja. Tosin vanhimmasta ikäryhmästä eli 27–29-vuotiaista (n=20) ainoastaan yksi vastaaja ilmoitti osallistuneensa seurakunnan vapaaehtoistoimintaan täytettyään 18 vuotta. Tästä ikäryhmästä 40 % eli 8 vastaajaa oli kuitenkin osallistunut ei-seurakunnalliseen vapaaehtoistyöhön 18 vuotta täytettyään. Sukupuolten välillä oli eroavaisuuksia seurakunnan vapaaehtoistyöhön ja ei-seurakunnalliseen vapaaehtoistyöhön osallistumisen suhteen. Seurakunnan vapaaehtoistoimintaan osallistuneista (n=13) naisia oli 77 % ja miehiä 23 %. Ainoastaan muutama miesvastaaja ilmoitti osallistuneensa seurakunnan vapaaehtoistoimintaan. Myös ei-seurakunnalliseen vapaaehtoistoimintaan osallistuneista (n=27) enemmistö (70 %) oli naisia.

Niistä vastaajista, jotka olivat osallistuneet seurakunnan vapaaehtoistyöhön täytettyään 18 vuotta, 92 % oli osallistunut myös seurakunnan toimintaan vuosina 2007–2008. Seurakunnan toiminnassa mukana olleet (n=43) olivat siis aktiivisempia osallistumaan myös seurakunnan vapaaehtoistoimintaan. Myös ei-seurakunnalliseen vapaaehtoistyöhön osallistuneista enemmistö (78 %) on osallistunut seurakunnan toimintaan vuosina 2007–2008.

6.3 Vastaajien suosimat seurakunnan toiminta- ja vapaaehtoistoimintamuodot

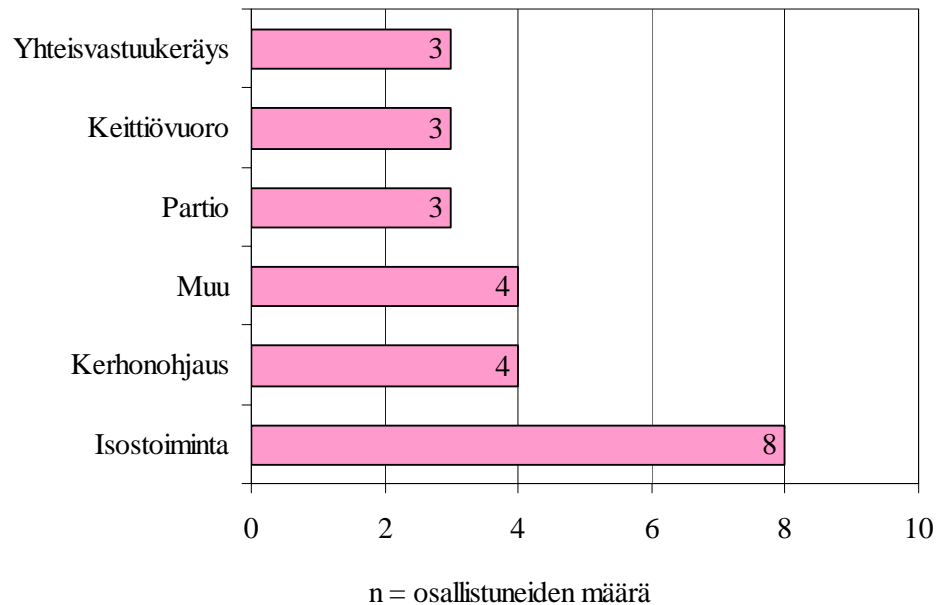
Tutkimuksessa pyydettiin seurakunnan toimintaan osallistuneita (n=43) myös kertomaan, mihin seurakunnan toimintamuotoihin he olivat osallistuneet vuosien 2007 – 2008 aikana. Se, kuinka seurakunnan toimintaan osallistuneiden vastaukset jakaantuivat prosentuaalisesti eri seurakunnan toimintamuotoihin, on esitetty kuviossa 2. Kohtaan muu on sisällytetty koulutukset ja kurssit, avointen ovien toiminta sekä vastaajien itse mainitsevat muut toimintamuodot. Näitä muita toimintamuotoja olivat luottamustoi-

minta, joulujumalanpalvelus, kastetilaisuudet, partiotoiminta, seurakunnan alueiden ympäristöhoito sekä myyjäiset. Suurimman osan näistä toimintamuodoista olisi voinut sijoittaa myös valmiiden vastausvaihtoehtojen alle.

KUVIO 2. Seurakunnan toimintaan osallistuneiden vastaajien (n=43) osallistuminen seurakunnan eri toimintamuotoihin

Seurakunnan toimintaan osallistumisen lisäksi tutkimuksessa kartoitettiin myös sitä, mihin seurakunnan vapaaehtoistyömuotoihin vastaajat olivat osallistuneet. Kuviossa 3 esitetään kuuteen suosituimpaan vapaaehtoistoiminnan alueeseen osallistuneiden vastaajien määrät. Kohdassa muu tarkoitetaan sellaisia vapaaehtoistyötehtäviä, joita ei mainita kysymyksen 10 vastausvaihtoehdoissa. Vastaajat olivat maininneet muina vapaaehtoistyötehtävinä jumppa- ja musiikkihetkien ohjaamisen perhekerhoissa, nuorisokuorotoiminnan, remonttitalkoot sekä opiskelijaseurojen pitämisen.

KUVIO 3. Seurakunnan vapaaehtoistyöhön osallistuneilta vastaajilta (n=13) eniten mainintoja saaneet vapaaehtoistyöalueet

Yllä mainittujen vapaaehtoistyöalueiden lisäksi vastaajat (n=13) olivat toimineet myös pyhäkouluohjaajana, kolehdin kerääjänä, tekstin lukijana tai hallinnollisen luottamustehtävän hoitajana. Kussakin näistä vapaaehtoistehtävistä oli toiminut kaksi seurakunnan vapaaehtoistoimintaan osallistuneista. Lisäksi yksi seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa mukana olleista vastaajista oli toiminut raamattupiirin vetäjänä. Sen sijaan saaspäivystys, yökahvilassa avustaminen tai lähetysrenkaaseen kuuluminen eivät saaneet osakseen yhtään mainintaa.

6.4 Mielenpitoja ja mielikuvia seurakunnan vapaaehtoistyöstä

Aikaisemman osallistumisaktiivisuuden lisäksi tutkimuksessa selvitettiin avointen kysymysten avulla nuorten aikuisten mielenpitoja ja ajatuksia seurakunnan vapaaehtoistyöstä. Avoinna kysymyksissä, eli kysymyksissä 12 – 14, 17, 19 – 22 kaikki vastaukset on luokiteltu jotenkin. Tyhjät vastaukset on sisällytetty luokkaan ”en tiedä / en osaa sanoa”. Yhden vastaajan kommentit voivat sisältyä useaan eri luokkaan ja vastauksissa voi olla ristiriitaisuuksia. Esimerkiksi vuorovaikutus seurakunnan työntekijöiden kanssa on voitu nähdä sekä etäisenä että positiivisena.

Avointen kysymysten aluksi kartoitettiin vastaajien mielikuvia seurakunnan vapaaehtoisena toimimisesta. Puolella (52 %) vastaajista (N=68) ei ollut mielikuvia seurakunnan vapaaehtoisena toimimisesta, tai ainakaan he eivät olleet niitä vastauksessaan kuvailleet. Vastaajista 38 %:lla mielikuvat seurakunnan vapaaehtoistoiminnasta olivat positiivisia.

”Tärkeää työtä jossa tuntee antavansa aikaansa ja panoksensa lähimmäisenrakkauden, ei niinkään rahan tms. takia.” (Nainen, Muuramen seurakunta.)

”Samanlainen kuin kaikesta muustakin vapaaehtoistoiminnasta. Tarpeellista ja paljon antavaa, kun saa aikaiseksi ja lähtee, opettaa näkemään, että muullakin kuin rahapalkalla on arvo.” (Nainen, Toivakan seurakunta.)

Vastaajista 12 % kuvaili mielikuviaan vapaaehtoisena toimimisesta luettelemalla käytännön vapaaehtoistyötehtäviä tai ottamalla kantaa vapaaehtoistyön toteuttamiseen tai sen arvostukseen.

”Jaetaan ruokaa, järjestetään keräyksiä jne.” (Mies, Laukaan seurakunta.)

”Ihan ok! On niin kaavoihin kangistunutta että pakko yrittää vähän jotain piristystä.” (Nainen, Toivakan seurakunta.)

Vastaajista 7 % oli sitä mieltä, että vapaaehtoistoimintaan osallistuminen vaatii aikaa ja sitoutumista. Kuitenkin enemmistöllä näin vastanneista oli myös positiivinen kuva seurakunnan vapaaehtoistyöstä. Vastaajista 10 % puolestaan kokee, että vapaaehtoistyöhön osallistuminen on leimaavaa tai vaatii uskonnollisuutta tai vakaumusta.

”Ei kiinnosta minua, pitää olla uskovainen että jaksaa olla mukana. Vapaaehtoistyö olisi houkuttelevampaa jos uskoa ei tuputeta joka käännteessä. Näin myös ”ei uskovaiset” lähtisivät toimintaan mukaan.” (Nainen, Jyväskylän maaseurakunta.)

”Meidän paikkakunnalla on niin suppeaa toimintaa, joten siellä toimimisesta saa tietynlaisen leiman omaan itseensä. Mutta kyllä se on hienoa, jos vain pystyy ja on aikaa.” (Nainen, Uuraisten seurakunta.)

Kyselyyn osallistuneista naisista 40 % oli vastannut ”en osaa sanoa” kysyttäessä mielikuvia seurakunnan vapaaehtoisena toimimisesta. Miehistä puolestaan 72 % ei osannut määritellä mielikuvaansa kyseisestä asiasta. Ikäryhmien välillä puolestaan oli hyvin vähän eroja siinä, millaisia mielikuvia vastaajilla oli seurakunnan vapaaehtoistyössä toimimisesta.

6.5 Vapaaehtoistyömahdollisuudet

Avoimissa kysymyksissä selvitettiin myös nuorten aikuisten mielipiteitä heidän kotiseurakuntansa vapaaehtoistyömahdollisuuksista. Vastaajista (N=68) 32 % jätti vastaamatta kysymykseen tai vastasi, ettei osaa sanoa. Vanhimma ikäluokasta puolet (50 %) ei ollut osannut vastata kysymykseen. Vähän yli puolet (56 %) vastaajista oli sitä mieltä, että mahdollisuuksia on tarpeeksi, heistä naisia oli 74 %. Osalla vastaajista ei kuitenkaan ollut varmaa tietoa asiasta, vaan heidän mielipiteensä perustui olettamukseen.

”Kyllä kai. En osaa sanoa, koska en ole aktiivisesti ollut seurakuntani toiminnassa mukana.” (Mies, Toivakan seurakunta.)

Vastaajista 28 % oli sitä mieltä, että mahdollisuuksia on, jos oma-aloitteisuutta tai innostusta löytyy nuorista aikuisista itsestään. Muutamassa vastauksessa korostettiin sitä, että mahdollisuuksista pitäisi tiedottaa paremmin. Huomionarvoista on, että melkein puolet (46 %) vapaaehtoistoimintaan osallistuneista (n=13) koki tiedotuksen puutteelliseksi.

”Ei mitään tietoa. Vapaaehtoistyöstä ei ilmoitella näkyvillä paikoilla ja en edes tiedä millaiseen vapaaeht. toimintaan esim. minulla olisi mahdollisuuksia. Tietoa ei saa mistään ellei sitä vartta vasten lähde kyselemään ja etsimään.” (Nainen, Jyväskylän maaseurakunta.)

”Jos tuntee ennalta seurakunnan työntekijöitä, on helpompi osallistua mukaan vapaaehtoistoimintaan. Kun on oma-aloitteisuutta, niin löytää mielenkiintoisia tehtäviä. Kysymällä neuvoa omilta kavereilta, jos he ovat vapaaehtoistyötehtävissä mukana tai seurakunnan nuorisotyöntekijöitä, pääsee alkuun vapaaehtoistoiminnassa.” (Mies, Jyväskylän kaupunkiseurakunta.)

Ainoastaan neljä vastaajaa (6 %) oli sitä mieltä, ettei nuorilla aikuisilla ole tarpeeksi mahdollisuuksia osallistua seurakunnan vapaaehtoistoimintaan. Kaikki näin vastanneet olivat Uuraisten seurakunnasta.

”Seurakunnan kerhojen ym. ohjaamiset hoitavat pääasiassa ko. tehtäviin palkatut työntekijät. Vapaaehtoistyötehtäviin saattaisi päästä, jos itse niitä aktiivisesti etsii.” (Nainen, Uuraisten seurakunta.)

”Ei ole ilmoiteltu missään. Itseänikin kiinnostaisi osallistua, mutta koskaan ei missään ilmoitella... Eli ei tarjota vapaaehtoistöitä, ainakaan laajalti.” (Nainen, Uuraisten seurakunta.)

6.6 Vapaaehtoistyön kehittäminen

Nuorilta aikuisilta kysyttiin avoimella kysymyksellä myös sitä, miten he toivoisivat seurakuntansa vapaaehtoistoimintaa kehitettävän. Vastaajista (N=68) 62 % ei osannut tai halunnut vastata kysymykseen mitään. Tämä on ymmärrettävää, sillä kaikista kyselyyn vastaajista vain vajaa viidennes (19 %) oli osallistunut vapaaehtoistoimintaan. Jos toiminnassa ei ole itse ollut mukana, on ehkä vaikea hahmottaa, miten toimintaa voitaisiin kehittää.

Eniten ”en osaa sanoa” -vastauksia tuli nuorimmasta ja vanhimmasta ikäluokasta. Kummastakin ikäluokasta näitä eos-vastauksia tuli 31 %. ”En osaa sanoa” -luokkaan sijoitettiin myös vastaus, jossa sanottiin, että seurakunnan pitäisi panostaa enemmän työntekijäresurssien lisäämiseen, kuin vapaaehtoistyön kehittämiseen. Vastaaja siis tavallaan koki, ettei vapaaehtoistyötä tulisi kehittää. Vastaajista 24 % oli sitä mieltä, että seurakunnissa tarvittaisiin enemmän tiedottamista ja henkilökohtaista mukaan kutsumista. Kyseisistä vastaajista enemmistö (81 %) oli naisia.

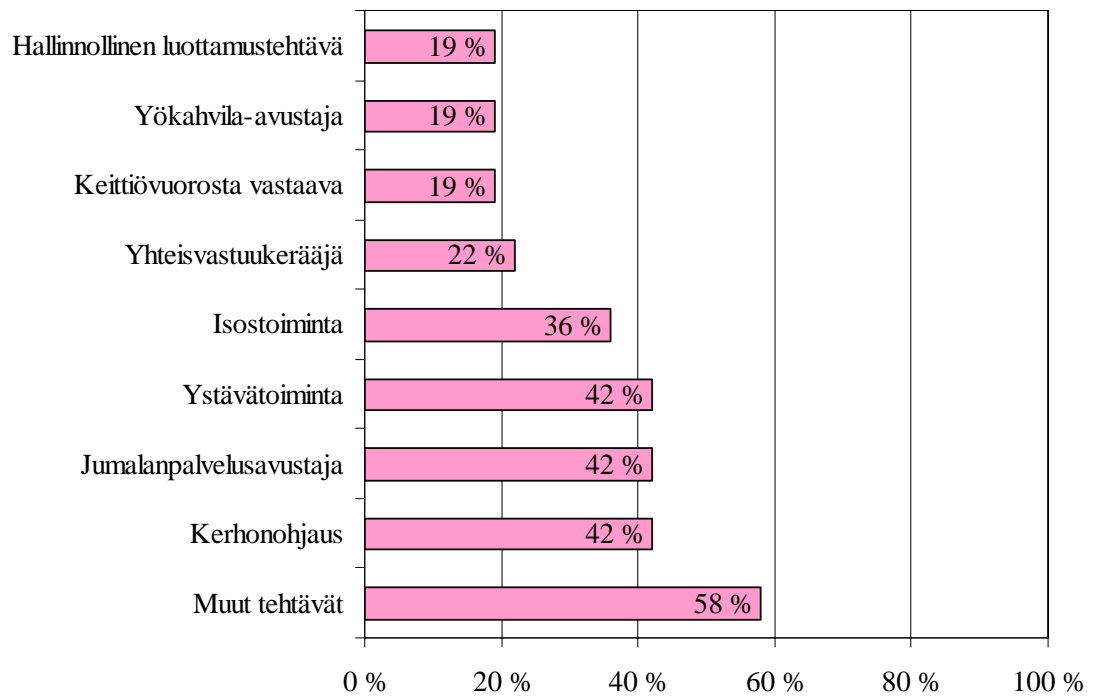
”Vapaaehtoistyöstä olisi hyvä saada tietoa enemmän. Myös niiden, jotka eivät säännöllisesti toimi seurakunnassa.” (Nainen, Jyväskylän kaupunki-seurakunta.)

”Jos olisi vapaaehtoistyötä, niin toivoisin että siitä ilmoiteltaisiin ahkerasti ja kuvailtaisiin työnkuvaa.” (Nainen, Uraisten seurakunta.)

Vastaajista 15 % esitti myös konkreettisia ideoita toiminnan kehittämiseksi. He kaipaivat lisää toimintamahdollisuuksia ja hyvin organisoitua toimintaa sekä enemmän resursseja toiminnalle. Konkreettisina toimintaehdotuksina mainittiin vanhusten parissa tehtävä vapaaehtoistyö, käsityökerho työttömille ja muu kerhotoiminta, sekä ystävä-toiminta. Lisäksi vastaajat kaipaivat enemmän koulutusta ja mahdollisuuksia toimia avustajina jumalanpalveluksissa. Viisi vastaajaa (7 %) toivoi, että toiminnasta saataisiin jonkinlaista korvausta, vapaaehtoisia muistettaisiin enemmän tai että toimintaan ei tarvitsisi sitoutua liikaa. Eräs näistä vastaajista painotti sitä, että kynnys osallistua seurakunnan vapaaehtoistyöhön ei saisi olla liian korkea.

”Mukaan voisi ottaa enemmän epäilijöitä. Ei saisi vaatia, että usko olisi vahva heti ensikosketuksessa seurakuntaan. Luen ensikosketukseksi myös sen, että vaihtaa seurakuntaa tai ei ole moneen vuoteen ollut mukana toiminnassa.” (Nainen, Jyväskylän maaseurakunta.)

Kehittämisehdotusten lisäksi halusimme kuulla, millainen vapaaehtoistyö konkreettisesti nuoria aikuisia tällä hetkellä kiinnostaisi. Tulokset esitetään kuviossa 4. Kohtaan ”Muut tehtävät” on sisällytetty ne vapaaehtoistyömuodot, jotka saivat vain muutamia mainintoja. Näitä olivat pyhäkoulun ja partion ohjaaminen, saapas-päivystäjänä toimiminen, raamattu- tai rukouspiirin ohjaaminen sekä lähetysrenkaaseen kuuluminen. Lisäksi muihin tehtäviin on sisällytetty kysymyksen 15 viimeinen kohta, jossa vastaajat saivat kertoa valmiiden vastausvaihtoehtojen ulkopuolelle jääviä kiinnostuksen kohteita. Näitä vastauksia tuli kolme. Niissä mainittiin vähemmän uskonnollisen kurssitoiminnan ohjaaminen esimerkiksi ilmaisutaidon tai teatterin muodossa. Lisäksi vastauksissa tuotiin esiin musiikkitoimintaan osallistuminen esimerkiksi kuorotoiminnan tai jumalanpalveluksissa laulamisen kautta.

KUVIO 4: Vastaajia (n=36) kiinnostavien seurakunnan vapaaehtoistyöalueiden jakautuminen

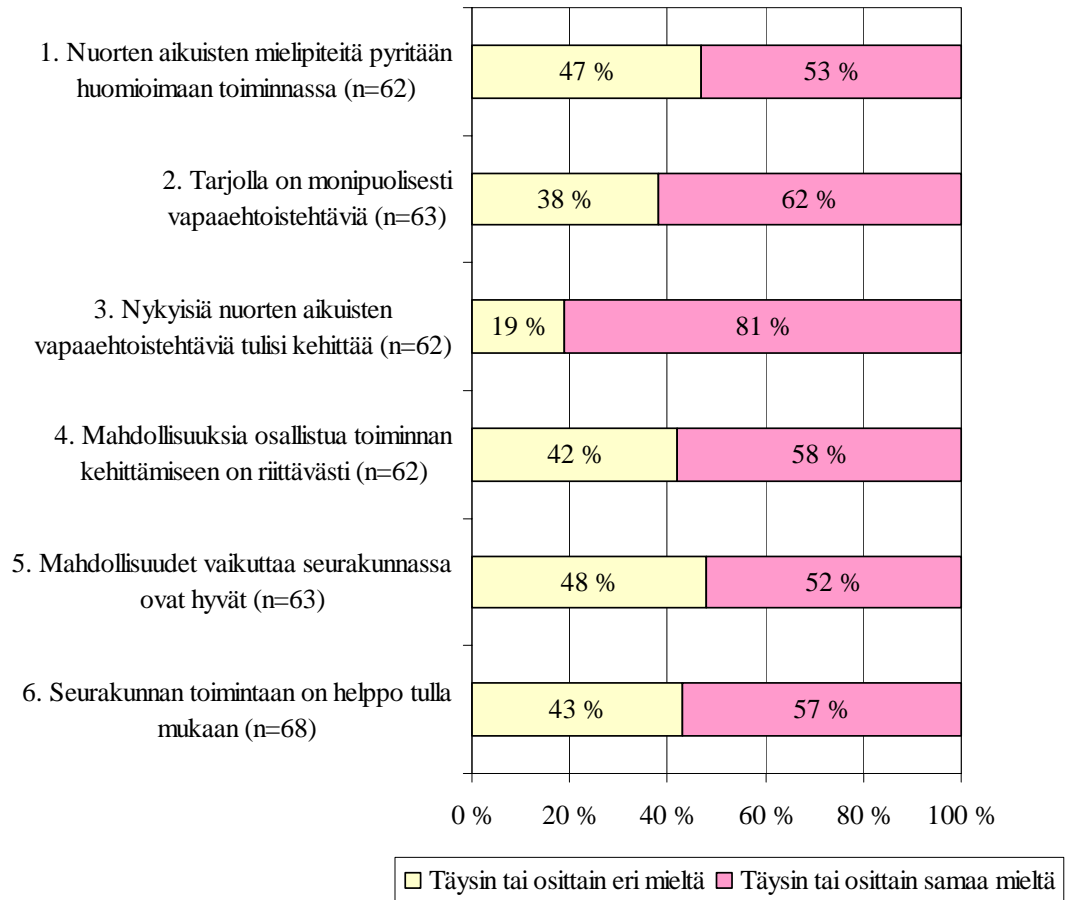
Sukupuolten välillä oli eroja siinä, millaisista vapaaehtoistehtävistä vastaajat (n=36) olivat kiinnostuneet. Miesvastaajista (n=6) puolet ilmoitti olevansa kiinnostuneita hallinnollisista luottamustehtävistä. Lisäksi mainintoja saivat myös isostoiminta, kerhonojjaus ja partio. Naisvastaajien (n=30) valinnoissa hajontaa oli enemmän, sillä vastaajia-kin oli enemmän. Naisvastaajien valinnoista eniten (50 %) mainintoja sai ystävätoimin-

ta. Saman verran naisvastaajien mainintoja saivat myös jumalanpalveluksissa avustamiseen liittyvät tehtävät, eli tekstinluku ja kolehdin kerääminen. Näiden ohella suosituiksi vapaaehtoistyömuodoiksi osoittautuivat kerhonohjaus, isostoiminta ja yhteisvastuukerääjänä toimiminen. Ikävertailua kiinnostavien vapaaehtoistyötehtävien suhteen on vaikea tehdä, sillä vastaukset jakautuivat melko hajanaisesti. Mikään tehtävistä ei saanut osakseen erityistä suosiota joltain tietyltä ikäryhmältä.

6.7 Nuorten aikuisten mielipiteitä heidän kotiseurakunnastaan ja sen vapaaehtoistoiminnasta

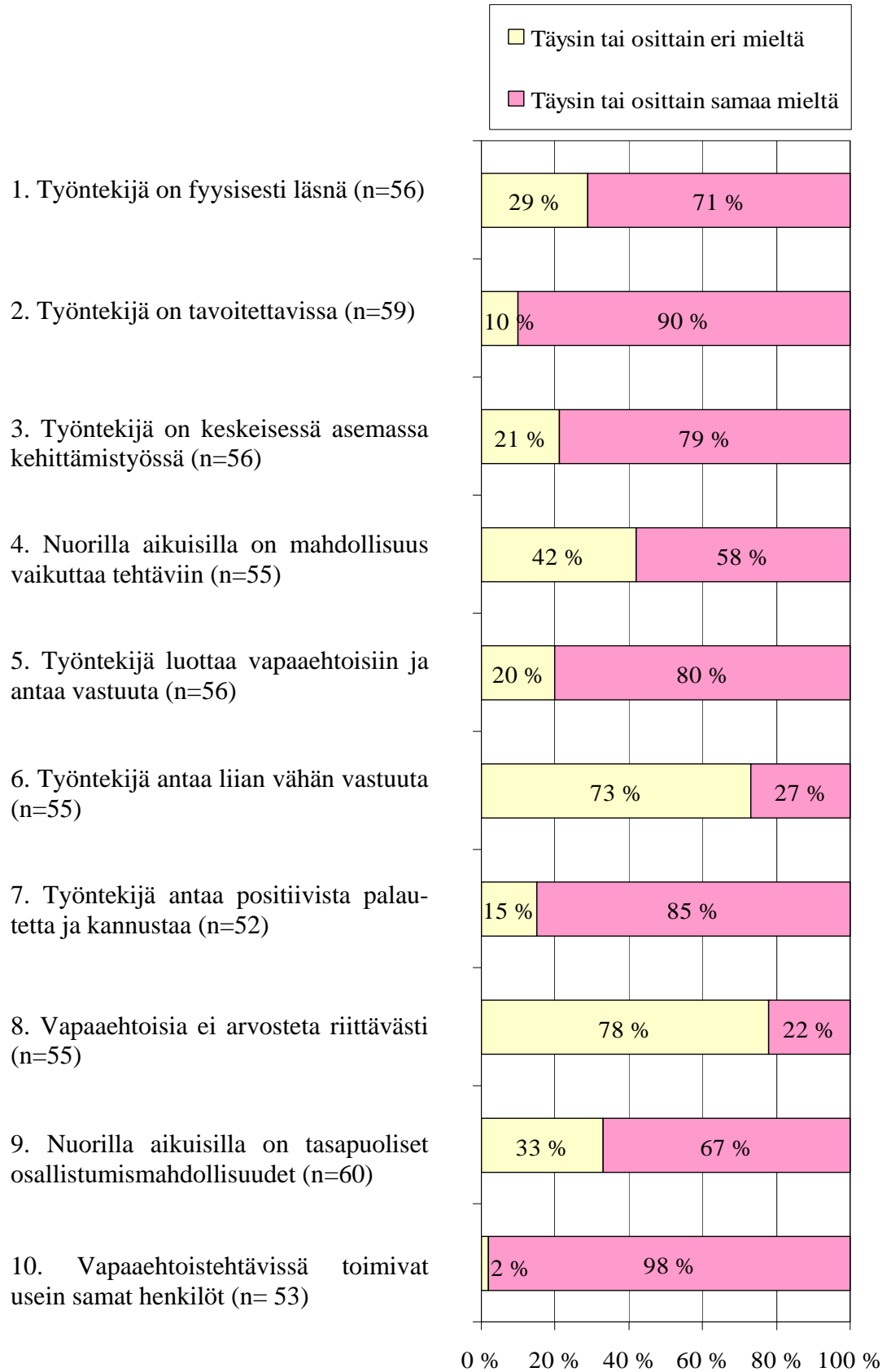
Avointen kysymysten lisäksi kyselytutkimuksessa kartoitettiin vastaajien ajatuksia vapaaehtoistyöstä kahden mielipideväittämiä sisältävän kysymyksen avulla. Vastaajien tuli valita kuinka hyvin väittämät pitivät paikkansa heidän kotikaupunkinsa tai -kuntansa seurakunnan ja sen organisoiman vapaaehtoistyön kohdalla. Vastausvaihtoehdoissa ei ollut mahdollista valita kohtaa ”en osaa sanoa”. Tällä pyrittiin rohkaisemaan vastaajia ottamaan kantaa väittämiin. Käytännössä vaihtoehdon poisjättäminen vaikutti osaltaan siihen, että mielipideväittämissä oli vaihteleva määrä puuttuvia vastauksia.

Kysymyksessä 16 esitettiin kuusi väittämää. Se, miten vastaajien mielipiteet jakautuivat väittämissä, on esitetty kuviossa 5. Vastaajien (n=62) mielipiteet jakautuivat melko tasaisesti sen suhteen, koettiin nuorten aikuisten mielipiteitä ja toiveita huomioitavan seurakunnan toiminnassa. Tarjolla olevien vapaaehtoistehtävien suhteen vastaajissa (n=63) puolestaan oli jonkin verran enemmän niitä, jotka kokivat vapaaehtoistehtävien tarjonnan kotiseurakunnassaan monipuolisena. Selkeä enemmistö vastaajista (n=62) puolestaan koki, että nuorten aikuisten vapaaehtoistehtäviä tulisi kehittää. Lopuissa väittämissä vastaajien mielipiteet jakautuivat melko tasaisesti puolesta ja vastaan. Vastaajista (n=62) vähän yli puolet oli sitä mieltä, että nuorilla aikuisilla on riittävästi mahdollisuuksia osallistua seurakunnan toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Vaikuttamis mahdollisuuksien suhteen vastaajista (n=63) noin puolet koki, että nuorilla aikuisilla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa seurakunnassa. Seurakunnan toimintaan mukaan tule- mista piti helppona vähän yli puolet vastaajista (N=68).

KUVIO 5. Nuorten aikuisten mielipiteitä kotiseurakunnasta ja sen vapaaehtoistyöstä.

Nuorille aikuisille esitettiin kysymyksessä 18 kymmenen mielipideväittämaa. Vastaajien mielipiteiden jakautuminen näkyy kuviossa 6.

KUVIO 6. Nuorten aikuisten mielipiteitä heidän kotiseurakuntiansa vapaaehtoistyöstä.

Reilu enemmistö vastaajista (n=56) kokee, että työntekijä on seurakunnan vapaaehtois-toiminnassa aina fyysisesti läsnä. Lähes kaikki vastaajat (n=59) olivat samaa mieltä myös siitä, että työntekijä on tarvittaessa tavoitettavissa. Suurin osa vastaajista (n=56) koki lisäksi, että työntekijä on keskeisessä asemassa toiminnan ideoinnissa ja suunnitte-lussa. Sen sijaan vajaa puolet vastaajista (n=52) oli eri mieltä siitä, että nuorilla aikuisil-la on mahdollisuus vaikuttaa siihen, missä ja millaisissa tehtävissä vapaaehtoisia tarvi-taan.

Mielipideväittämissä tutkittiin myös nuorten aikuisten ajatuksia työntekijöiden suhteesta vapaaehtoiseihin luottamuksen ja arvostuksen osalta. Suurin osa vastaajista (n=56) oli sitä mieltä, että työntekijä luottaa vapaaehtoiseihin ja antaa heille riittävästi vastuuta. Enem-mistö vastaajista (n=52) koki myös, että työntekijä antaa positiivista palautetta ja suh-tautuu vapaaehtoiseihin kannustavasti. Kuitenkin reilu viidennes vastaajista (n=55) oli samaa mieltä siitä, että vapaaehtoisia ei arvosteta tai kannusteta riittävästi. Lisäksi noin neljännes vastaajista (n=55) näki, että työntekijä antaa vapaaehtoisille liian vähän vas-tuuta. Vähän yli puolet vastaajista (n=60) oli samaa mieltä väitteen kanssa, jossa esitet-tiin, että kaikilla nuorilla aikuisilla on tasapuoliset mahdollisuudet osallistua vapaaeh-toistoimintaan. Kuitenkin melkein kaikki vastaajat (n=53) kokivat, että vapaaehtoisteh-tävissä toimivat usein samat henkilöt.

6.8 Vuorovaikutus seurakunnan työntekijän kanssa

Kysymyksissä 17 ja 19 kartoitettiin vastaajien kokemuksia ja odotuksia seurakunnan työntekijöiden suhteen. Kysymyksessä 17 tiedusteltiin millaisena vastaajat olivat koke-neet vuorovaikutuksen työntekijöiden kanssa. Positiivisena vuorovaikutuksen koki vas-taajista (N=68) vähän yli puolet (62 %). Vastaajien mielestä vuorovaikutus oli helppoa, hyvää ja toimivaa.

”Henkilökunta on mukavaa ja luotettavaa. Työntekijät ovat helposti ja no-peasti tavoitettavissa. Henkilöstö vaikuttaa myös asiansa osaavalta.”
(Mies, Toivakan seurakunta.)

”Helppoa ja mutkatonta. Työntekijät ovat ystävällisiä ja heitä on helppo lähestyä.” (Nainen, Laukaan seurakunta.)

Vain pieni osa (12 %) vastaajista koki vuorovaikutuksen jäykkänä, pinnallisena tai etäisenä. Parissa vastauksessa tuotiin esiin se tosiasia, että työntekijät ovat erilaisia persoonia, ja joidenkin kanssa tulee paremmin toimeen kuin toisten. Vastaajista 41 % koki vuorovaikutuksen olemattomaksi tai ei ottanut kysymykseen kantaa.

”Rippikouluaikana oli hyvä vuorovaikutus, sen jälkeen olematonta omasta tahdostani.” (Nainen, Jyväskylän maaseurakunta)

”Ei ole minkäänlaista kontaktia, sitten tervetuloa Laukaan seurakuntaan – kirjeen jälkeen.” (Nainen, Laukaan seurakunta.)

Miesvastaajista (n=25) 52 % ja naisvastaajista (n=43) 35 % ei ollut vastannut kysymykseen vuorovaikutuksesta tai oli kokenut vuorovaikutuksen olemattomaksi. Niillä naisvastaajilla (n=16), joilla oli lapsia, oli enemmän kokemuksia vuorovaikutuksesta seurakunnan työntekijöiden kanssa kuin lapsettomilla naisvastaajilla. Miesvastaajilla ei vastaavaa eroa ollut havaittavissa, sillä sekä perheellisillä miesvastaajilla (n=4), että perheettömällä miesvastaajilla (n=21) ”en osaa sanoa” -vastauksia oli suurin piirtein saman verran. Koska kyselyyn vastanneista miehistä lapsia oli vain muutamalla, ei sukupuolten välisten erojen vertaileminen ole kuitenkaan mielekäästä. Niistä naisvastaajista, joilla oli lapsia, 81 % näki vuorovaikutuksen seurakunnan työntekijöitten kanssa positiivisena. Huomionarvoista on myös se, ettei pinnallisena tai etäisenä kokenut vuorovaikutusta kukaan niistä mies- tai naisvastaajista, joilla oli lapsia.

Kysymyksessä 19 kartoitettiin millaisia asioita vastaajat toivoisivat seurakunnan työntekijöiltä, jos toimisivat vapaaehtoisina. Melkein puolet kyselyyn osallistuneista jätti kokonaan vastaamatta kysymykseen. Vajaa (31 %) kolmasosa vastaajista (N=68) piti tärkeimpänä asiana työntekijältä saatua tukea, kannustusta ja positiivista palautetta, sekä tarvittaessa rakentavaa kritiikkiä. Eräässä vastauksessa toivottiin kannustamista erityisesti virkistysiltojen ja pienen rahallisen korvauksen kautta. Työntekijän antamaan tukeen liitettiin parissa vastauksessa myös aktiivinen läsnäolo ja tavoitettavissa oleminen.

”... Sopiva kannustus, mutta kuitenkin kriittinen palaute pitävät sopivasti työntekijä yllä ja antavat mahdollisuuden kehittymiseen.” (Nainen, Jyväskylän kaupunkiseurakunta.)

Neljännes (25 %) vastaajista kaipasi työntekijältä selkeitä ohjeita, neuvoja ja ideoita. Vastaajista 25 % toivoi vastauksessaan työntekijältä positiivista, rentoa ja avointa asennetta sekä ammattitaitoa ja sosiaalisia taitoja. Parissa vastauksessa korostettiin myös hyvän ilmapiirin luomisen merkitystä.

”Perehtymistä työhön, taustat, työtoverit, työn kohteen ym. asioiden tuntemus äärimmäisen tärkeää! Myös oma kiinnostus oltava ja tehtävä työ sydämellä, ei pakosta.” (Nainen, Uuraisten seurakunta.)

”Innokkuutta, avoimuutta, haasteiden ja uusien ideoiden odottamista.” (Mies, Laukaan seurakunta.)

Vastaajista 18 % mainitsi myös vapaaehtoistyöntekijälähtöisyyden. Vastauksissa korostettiin sitä, että työntekijän tulee luottaa vapaaehtoiisiin ja antaa heille riittävästi vastuuta ja mielekkäitä työtehtäviä. Työntekijän on kyettävä asettamaan itsensä vapaaehtoisen asemaan ja ymmärrettävä myös niitä jotka eivät pysty sitoutumaan kaikkeen.

”Odottaisin työntekijältä kannustamista ja positiivista mieltä. Toivoisin hänen uskovan vapaaehtoisten kykyihin ja antavan heidän tehdä myös haastavampia tehtäviä. Haluaisin hänen kuitenkin huomioivan että jotkut ehkä haluaakin tehdä vain helppoja tehtäviä, ja uusilla on mahdollisesti pienempi kynnys jos tehtävät ei tunnu liian vaativilta.” (Nainen, Uuraisten seurakunta.)

6.9 Mikä saisi nuoret aikuiset mukaan vapaaehtoistoimintaan?

Kohdassa 20 vastaajilta kysyttiin mikä hankaloittaa ja mikä helpottaa mukaan vapaaehtoistyöhön lähtemistä. Vastaajista (N=68) noin viidennes ei osannut mainita asioita, jotka hankaloittavat vapaaehtoistyöhön mukaan lähtemistä. Vastaajista 16 % mainitsi mukaan lähtemistä hankaloittavaksi asiaksi kiinnostuksen tai motivaation puutteen. Vähän yli kolmasosa (38 %) vastaajista oli sitä mieltä, että seurakunnan vapaaehtoistyöhön mukaan lähtemistä hankaloittaa muun muassa oma elämäntilanne ja ajan puute.

”Oma aikataulu. Opiskellessa oli helpompi olla mukana seurakunnan vapaaehtoistyössä. Vaikeampaa nykyään kun on työelämässä.” (Nainen, Muuramen seurakunta.)

Neljännes (25 %) vastaajista nosti seurakunnan vapaaehtoistoimintaan osallistumisen esteeksi tiedotuksen ja informaation vähäisyyden.

”Minä en ainakaan edes tiedä miten sinne voisi hakea tai edes mistä kysyä...ilmoituksia saisi olla enemmän esillä.” (Nainen, Jyväskylän maaseurakunta.)

”Jos ei ole jollain tavalla jo mukana ei voi edes tietää mitä voisi tehdä.” (Nainen, Jyväskylän maaseurakunta.)

”Ujous, jos ei itse ota selvää, ei saa tietoa. Itseään pitää tyrkyttää.” (Nainen, Toivakan seurakunta.)

Noin viidesosa (19 %) vastaajista koki, että kynnys lähteä mukaan vapaaehtoistyöhön saattaa olla liian suuri. Siihen voi olla syynä leimautumisen tai liian uskonnollisuuden pelko, huono ilmapiiri, työn liika haasteellisuus tai haasteiden puute tai se, ettei ole suhteita seurakuntaan.

”Varmasti muiden ihmisten negatiivinen asenne. Saatetaan ”leimautua” seurakunnan tehtävissä.” (Mies, Jyväskylän maaseurakunta.)

”Työhön mukaan lähtemistä hankaloittaa jos ei ole riittävästi tietoa tai työ vaikuttaa liian haastavalta. Toisaalta kiinnostus työhön saattaa kariutua jos vaikuttaa että työssä ei saa lainkaan vastuuta tai siinä ei ole kehittymismahdollisuutta.” (Nainen, Uuraisten seurakunta.)

”Ujous, ryhmän tms. sisäänpäin lämpiävyys.” (Mies, Toivakan seurakunta.)

Vastaajista noin kolmannes (28 %) oli sitä mieltä, että sosiaaliset kontaktit ja henkilökohtainen kutsuminen helpottavat seurakunnan vapaaehtoistyöhön mukaan lähtemistä. Aktiivinen tiedottaminen koettiin muutamassa vastauksessa tärkeäksi osaksi toimintaan mukaan kutsumista.

”Jos joku tuttu houkuttelee mukaan, kertoo omista kokemuksistaan tai muuten käy selväksi mitä työhön kuuluu.” (Nainen, Jyväskylän maaseurakunta.)

”Jos nuoria aikuisia (minä mukaan lukien) lähestyttäisiin henkilökohtaisesti ja pyydetäisiin mukaan toimintaan.” (Nainen, Uuraisten seurakunta.)

Vastaajista 19 % oli sitä mieltä, että seurakunnan vapaaehtoistyöhön mukaan lähtemistä helpottaa avoin, vastaanottavainen ja vähemmän ”uskonnollinen” ilmapiiri, erilaiset toimintamahdollisuudet ja osallistumiseen innostaminen ja kannustaminen.

”Vähennettäisiin uskonnollisuutta ja korostettaisiin yksilöllisyyttä ja yhdessä tekemistä sekä keskustelua eri aiheista.” (Nainen, Jyväskylän maaseurakunta.)

”Nuorten ns. ”innostaminen” on hyvin tärkeää, mutta se ei saa olla tyrkyttämistä. Silti mahdollisuus osallistumiseen pitää antaa kaikille.” (Nainen, Jyväskylän maaseurakunta.)

”Helpottaa jos vapaaehtoiset otetaan hyvin vastaan, heille näytetään, että heidän työpanostaan arvostetaan ja sillä on merkitystä.” (Nainen, Muuramen seurakunta.)

Vastaajista 12 % koki kiinnostuksen seurakuntaa ja vapaaehtoistyötä kohtaan tärkeäksi. Motivaation, rohkeuden ja auttamisenhalun lisäksi kyseisissä vastauksissa mainittiin muun muassa eri tavalla suunnatut arvot ja urasuunnitelmat. Eräs vastaajaa korostaa myös sitä, että mukaan lähtijän pitäisi olla ”uskonnollisempaa tyyppiä”. Kolmessa (4 %) vastauksessa korostetaan sitä, että vapaaehtoistyöhön osallistumista helpottaisi jos olisi enemmän aikaa ja tarmoa tai jos asuinpaikka sijaitsisi paremmalla paikalla.

Kysymyksessä 21 kysyttiin seurakunnan vapaaehtoistyössä mukana olevien osallistumisen motiiveja. Vastaajista (n=67) 82 % ei vastannut kysymykseen lainkaan. Yhdestä lomakkeesta kysymys puuttui kokonaan. Vastaajista 12 % kertoi, että vapaaehtoistyöhön heidät on saanut osallistumaan oma kiinnostus, positiiviset kokemukset ja hyvä palaute työntekijöiltä. Eräälle vastaajalle isokoulutus on toiminut kimmokkeena muuhun vapaaehtoistyöhön osallistumisessa. Vastaajista 9 % nostaa esiin motivoivina tekijöinä myös kaverit, ryhmässä toimimisen ja seurakunnan työntekijät. Lisäksi 6 % mainitsee vapaaehtoistyöhön osallistumisen syiksi auttamisen ja vaikuttamisen halun, uskon sekä halun palvella seurakuntaa ja Kristuksen kirkkoa.

”Mukava harrastus. Monipuolista ohjelmaa oman aikataulun mukaan. Tarjolla on useita erilaisia tapahtumia, joihin muutoin ei varmaan tulisi mentyä.” (Mies, Jyväskylän kaupunkiseurakunta.)

”Toiminta tuo vaihtelua arkeen. Toiminnassa on mukana paljon kavereita ja tehtävät asiat ovat itseäni kiinnostavia.” (Mies, Toivakan seurakunta.)

”Kuten jo aiemmin sanoin. Ainakin meillä on niin kaavoihin kangistunutta että on yritettävä saada jotain sutinaa aikaan. Siihen on nyt jopa mahdollisuuksia idearikkaiden ja yhteistyöhaluisten ja -kykyisten lapsi & nuorisotyöntekijöiden kanssa & ansiosta.” (Nainen, Toivakan seurakunta.)

Kysymyksessä 22 tiedusteltiin niiltä, jotka eivät ole mukana seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa, mikä saisi heidät lähtemään mukaan. Yhdestä lomakkeesta kysymys puuttui kokonaan. Lähes puolet (48 %) vastaajista (n=67) oli jättänyt viimeisen kysymyksen tyhjäksi tai vastannut siihen ”ei mikään”.

”En usko että mikään, en ole uskovaista / vapaaehtoistyöntekijäainesta. Kaikki seurakuntaan liittyvät asiat on jäänyt pois rippikoulun jälkeen.” (Mies, Jyväskylän maaseurakunta.)

Vastaajista 28 % koki, että mielenkiintoinen toiminta ja positiiviset kokemukset voisivat houkutella lähtemään mukaan toimintaan. Raha oli motivaation lähteenä vain parissa vastauksessa. Muutamissa vastauksissa todettiin, että vapaaehtoistyöhön mukaan lähtemiseen vaadittaisiin uskoontulo tai arvomaailman tai vakaumuksen muuttuminen.

”Jos asia koskettaisi esim. omia lapsia tai perhettä, läheisiä ihmisiä haluaisin myös auttaa mikäli vapaaehtoistoiminnalla se olisi mahdollista.” (Nainen, Uraisten seurakunta.)

”Jos homma kiinnostaisi, jos tuntisin toimivani periaatteideni ja vakaumukseni mukaisesti.” (Nainen, Jyväskylän maaseurakunta.)

Vastaajista 16 % totesi, että mukaan lähtemistä helpottaisi, jos olisi enemmän aikaa ja jaksamista. Mukaan lähtemistä helpottaisi myös se, jos toiminta olisi sellaista mihin voisi osallistua perheen kanssa ja jos siihen ei tarvitsisi sitoutua pitkäksi aikaa. Melkein yhtä suuri osa (15 %) vastaajista kaipasi mukaan lähtemisen helpottamiseksi enemmän henkilökohtaista tiedottamista ja markkinointia.

”... Lisäksi toivoisin että minulle tulisi henkilökohtainen kutsu johonkin tapahtumaan esim. mielenkiintoiseen keskusteluiltaan. Lehti-ilmoittelu on kasvotonta. Henkilökohtainen kutsu voisi tulla sähköpostiin. (Nainen, Jyväskylän maaseurakunta.)

Hyvä, ystävällinen ja nuorekas ilmapiiri ja ystävät ovat puolestaan tärkeitä motivaation lähteitä 13 %:lle vastaajista.

Kiinnostavat toimintamuodot. Jos tuntee muita nuoria vapaaehtoisia, voisi olla helpompi lähteä. Mahdollisuus tutustua oman ikäisiin, vertaisryhmä. (Nainen, Muuramen seurakunta.)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET TUTKIMUKSEN TULOKSISTA

7.1 Alhaisen vastausprosentin taustalla vaikuttavat tekijät

Ensimmäinen tärkeä tutkimustulos, joka tutkimuksesta nousee esiin, on kyselyn alhainen vastausprosentti (11 %). Taustalla vaikuttavia asioita voivat olla muun muassa postikyselyihin yleisesti liittyvä kato ja se, ettei muistutuskyselyitä ollut käytettävissä olevien resurssien puitteissa mahdollista lähettää. Lisäksi vastausprosenttia voi pienentää varhaisaikuisuuden hektinen elämäntilanne. Opiskelu, työ, harrastukset, perhe ja muu sosiaalinen elämä kuluttavat paljon aikaa ja voimavaroja. Kehityspsykologian teoreetikot painottavat varhaisaikuisuudessa juuri näiden merkittävien kehitystehtävien saavuttamista. Näkökulmissa painottuu varhaisaikuisuuden energisyys, innostuneisuus ja hyvinvointi. Toisaalta varhaisaikuisuuden kehitystehtävät voivat tuoda myös stressiä ja omien toiveiden ja ympäristön asettamien normien välisiä ristiriitoja. (kts. luku 2.2.)

Yksilöllisyyttä ja tehokkuutta ihannoivassa nyky-yhteiskunnassamme varhaisaikuisuuteen kohdistetaan monenlaisia odotuksia ja vaatimuksia. Perinteiset kehitystehtävätkin voivat muodostua taakaksi, jos ammatillisen kehittymisen sijaan joutuu elämään vaikkapa työttömänä. Voisiko olla niin, että myös tämän kyselytutkimuksen kadon taustalla on niitä nuoria aikuisia, jotka ovat uupuneet erilaisten vaatimusten luomien paineiden alla, eivätkä jaksaa osallistua seurakunnan kehittämistyöhön vaikka tahtoa kyllä löytyisi? Olisivatko heidän ajatuksensa ja näkemyksensä muuttaneet myös tämän tutkimuksen tuloksia? Miten seurakunnassa voitaisiin kohdata paremmin niitä nuoria aikuisia, joita erilaiset tutkimukset ja hankkeet eivät tavoita? Tässä asiassa vaadittaisiin varmasti erityistä panostamista yhteistyöhön ja verkostoitumiseen seurakunnan ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Nämä tekijät tuskin kuitenkaan yksinään pystyvät selittämään sitä, että 88,7 % kyselylomakkeista jäi palautumatta. Näin pieni vastausprosentti kertonee jotain myös siitä, että nuorten aikuisten yhteys seurakuntaan on niin etäinen, ettei seurakuntaan liittyvää kyselyä välttämättä koeta itseä koskettavaksi. Vaikka tutkimuksen aihe olisikin mielenkiintoinen tai se koettaisiin yleisellä tasolla tärkeäksi, ei nuorilla aikuisilla välttämättä ole siihen liittyvää omakohtaista kokemusta tai tietoa. Nuoret aikuiset eivät välttämättä koe

kirkkoa instituutiona itselleen merkittävänä, vaikka he arvostaisivatkin sen työtä ja sanomaa lähimmäisenrakkaudesta (kts. Mikkola 2006 ja Niemelä 2006, luku 2.4). Joka tapauksessa heikko vastausprosentti kertoo siitä, että nuorten aikuisten osallistaminen seurakunnan vapaaehtoistyöhön vaatii kehittämistä.

7.2. Osallistumismahdollisuudet

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen avulla pyrittiin selvittämään, onko nuorilla aikuisilla mahdollisuuksia osallistua seurakunnan vapaaehtoistoimintaan. Aluksi kartoitettiin vastaajien osallistumista seurakunnan toimintaan, vapaaehtoistoimintaan ja ei-seurakunnalliseen vapaaehtoistyöhön, jotta saataisiin selville, millainen kosketuspinta vastaajilla on seurakunnan toimintaan ja vapaaehtoistyöhön. Osallistuminen kertoo osaltaan myös tarjolla olevista mahdollisuuksista. Tämän jälkeen vastaajilla oli mahdollisuus kertoa avoimen kysymyksen kautta millaisena he kokivat seurakunnan vapaaehtoistyön osallistumismahdollisuudet.

Reilusti yli puolet vastaajista oli osallistunut vuosien 2007–2008 aikana seurakunnan toimintaan. Suosituimmaksi osallistumismuodoksi nousi jumalanpalvelus. Tämä tulos vahvistaa sitä Case Kallio -tutkimushankkeen tulosta, että jumalanpalvelukset ja perinteiset kirkolliset toimitukset tavoittavat edelleen myös nuoria aikuisia. Niinpä kirkollisiin toimituksiin on hyvä panostaa erityisesti nuorten aikuisten keskuudessa. (kts. luku 2.5.) Myös erilaisiin seurakunnan tapahtumiin ja tilaisuuksiin oli osallistunut yli kolmannes vastaajista. Moni vastaajista oli sijoittanut tilaisuuksiinkin kirkollisia toimituksia, kuten kodin siunaamisen.

Kyselyyn vastanneista naiset olivat selkeästi aktiivisempia osallistumaan kuin miehet. Miehiä osallistui kyselyyn kaiken kaikkiaan vähemmän kuin naisia, eli mitään pitkälle meneviä johtopäätöksiä tästä ei voida vetää. Toisaalta myös Nuorisobarometrin tutkimustuloksista kävi ilmi, että 15–29-vuotiaat naiset ovat aktiivisempia osallistumaan seurakunnan toimintaan kuin saman ikäiset miehet (kts. Myllyniemi 2006, luku 2.4). Voidaan kysyä, onko seurakunnan toiminta suunnattu enemmän naisille kuin miehille? Millainen toiminta saisi erityisesti nuoret aikuiset miehet osallistumaan ja vaikuttamaan seurakunnassa? Voisiko vapaaehtoistyö toimia tässäkin tärkeänä tavoittamisväylänä?

Ne vastaajat, joilla oli lapsia, olivat hieman aktiivisempia osallistumaan seurakunnan toimintaan kuin lapsettomat vastaajat. Voidaan siis pohtia, synnyttääkö perheen perustaminen lasten myötä uudenlaista yhteyttä seurakuntaan. Kyselyn perusteella yhteys ei ainakaan näyttäisi heikkenevän, vaikka vanhemmuus tuokin omat ajankäytölliset haasteensa perheiden elämään. Toisaalta voidaan miettiä myös sitä, jäävätkö perheettömät ja yksinelävät nuoret aikuiset liian helposti osattomiksi seurakuntayhteydestä. Nuorten aikuisten osallistamisessa ei tulisikaan keskittyä liikaa perheen tai parisuhteen ympärille, vaikka ne ovatkin varhaisaikuisuudessa merkittäviä teemoja. Toiminnassa on huomioitava monipuolisesti eri elämän osa-alueet. Uskonnollisen kehityksen osalta osa nuorista aikuisista elää älylliseen pohdintaan keskittyvää vaihetta (kts. Fowlerin teoria, luku 2.3). Onkin tärkeää, että nuorilla aikuisilla on seurakunnan toiminnassa tilaa pohtia heitä askarruttavia elämänkysymyksiä avoimesti ja kriittisesti.

Vaikka seurakunnan toimintaan osallistuminen on ollut suhteellisen aktiivista, ei seurakunnan vapaaehtoistyössä ole ollut mukana kahdeksantoista vuotta täytettyään kuin 19 % vastaajista. Yli puolet seurakunnan vapaaehtoistyöhön osallistuneista on toiminut isosena. Myös kerhonohjaus oli saanut melko paljon mainintoja. Kerhonohjaaminen, isostoiminta ja jumalanpalvelustoiminta olivat myös niitä vapaaehtoistyön muotoja, joista vastaajat ilmoittivat olevansa kiinnostuneita.

Aikaisempaa osallistumista kartoittavassa kysymyksessä eivät kuitenkaan näy ne, jotka ovat osallistuneet vapaaehtoistyöhön ennen täysi-ikäiseksi tulemistaan. Heidäkin osa on saattanut toimia esimerkiksi isosena. Lasten ja nuorten parissa tehtävä vapaaehtoistyö kiinnostaa myös aikaisempien tutkimusten mukaan nuoria ja nuoria aikuisia (kts. Yeung 2002a ja Yeung & Grönlund 2005, luku 3.3). Voitaisiko nuoria aikuisia ja heidän osaamistaan hyödyntää enemmän kirkon lapsi- ja nuorisotyössä? Nykyään esimerkiksi kerhonohjaus- ja isostoiminta keskittyy lähinnä peruskoulu- ja lukioikäisiin nuoriin.

Seurakunnan vapaaehtoistyöhön osallistuneista naisia oli selkeä enemmistö. Pohdimmekin sitä, johtuuko miesten vähäinen osallistuminen siitä, että vapaaehtoistyötä ei koeta riittävän maskuliinisena asiana vai onko kysymys siitä että naiset kokevat vapaaehtoisen vastuunkantamisen seurakunnassa enemmän omakseen. Yeungin tutkimuksen (2002a) mukaanhan miehiä kiinnostavat erilaiset vapaaehtoistyön osa-alueet kuin naisia. Uskonnollinen vapaaehtoistyö kiinnostaa enemmän naisia kuin miehiä. (kts. luku 3.3.)

Seurakunnan vapaaehtoistyössä saattaa usein olla tarjolla enemmän naisia, kuin miehiä kiinnostavia vapaaehtoistyöalueita. Kyselymme vastaukset tukevat osaltaan tätä käsitystä, sillä naisista enemmistö on sitä mieltä, että nuorille aikuisille on tarpeeksi vapaaehtoistyön mahdollisuuksia kun taas miehistä enemmistö näki mahdollisuudet riittämättöminä.

Ei-seurakunnalliseen vapaaehtoistyöhön oli osallistuttu huomattavasti aktiivisemmin kuin seurakunnan vapaaehtoistyöhön. Naiset olivat tässäkin tapauksessa aktiivisempia kuin miehet. Mikä tekee seurakunnan vapaaehtoistyöstä vähemmän suositumpaa kuin ei-seurakunnallisesta vapaaehtoistyöstä? Taustalla voi olla monia tekijöitä, kuten esimerkiksi heikko yhteys seurakuntaan. Seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa olisikin hyvä rakentaa yhteyksiä eri alan järjestöihin ja kunnallisiin toimijoihin. Kynnys seurakunnan vapaaehtoistyöhön lähtemiseen saattaisi olla matalampi jos vapaaehtoistyötehtäviä tuotaisiin myös kirkon seinien ulkopuolelle esimerkiksi ihmisoikeustyön ja muun yhteiskunnallisen vaikuttamisen kautta. Yeungin (2002a) tutkimuksen mukaan nuorilla ja nuorilla aikuisilla on halua vastuullisen vaikuttamiseen ja ideologisiin valintoihin (kts. luku 3.3).

Kaiken kaikkiaan kirkon vapaaehtoistyötä tulisi kehittää monipuolisempaan suuntaan paikallisseurakuntatasolla. Valtakunnallisesti vapaaehtoistyö näyttäytyy usein monipuolisena ja myös yhteiskunnallista vaikuttamista on pyritty huomioimaan. Suurella sydämellä -vapaaehtoistyöverkosto ja Kirkon Ulkomaanavun Changemakers ovat hyviä esimerkkejä tällaisesta yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen pyrkivästä vapaaehtoistyöstä (kts. luku 3.3). Voidaan kuitenkin kysyä, miten suuria eroja paikallisseurakuntatasolla vapaaehtoistyön organisoimisessa on. Esimerkiksi Suurella sydämellä -verkosto toimii vasta viidellä paikkakunnalla. Miten näihin verkostoihin saataisiin mukaan myös pieniä ja syrjässä sijaitsevia seurakuntia?

Seurakunnan toimintaan osallistumisella näyttäisi olevan selkeä yhteys seurakunnan vapaaehtoistyöhön osallistumiseen. Seurakunnan vapaaehtoistyöhön osallistuneista vain yksi henkilö ei ollut osallistunut seurakunnan muuhun toimintaan vuosien 2007–2008 aikana. Nuorten aikuisten osallistaminen seurakunnan vapaaehtoistyöhön on siis laajasti ajateltuna nuorten aikuisten osallistamista kaikkeen seurakuntatoimintaan. Seurakunnan yleistä toimintaa kehittämällä voidaan saada myös lisää aktiivisia vapaaehtoisia seura-

kuntaan. Toiminnan kehittämisen ei tulisi kuitenkaan keskittyä pelkästään valmiiden toimintamuotojen tarjoamiseen, vaan toiminnan kehittämiseen osallisuuden näkökulmasta. Tämä tarkoittaa sitä, että nuoria aikuisia on osallistettava jo toiminnan suunnittelu- ja kehittämisvaiheessa.

Pääasiassa kyselyyn vastanneet nuoret aikuiset olivat sitä mieltä, että nuorilla aikuisilla on tarpeeksi vapaaehtoistyöhön osallistumisen mahdollisuuksia. Kuitenkin melkein kolmasosa oli sitä mieltä, että mukaan lähteminen riippuu omasta aloitteellisuudesta. Osa vastaajista korosti erityisesti sitä, että vapaaehtoistyömahdollisuuksista tulisi tiedottaa enemmän ja paremmin. Aikaisemmissa tutkimuksissa ei juurikaan ole selvitetty sitä, millaisena nuoret aikuiset itse kokevat osallistumismahdollisuutensa. Näkökulma on keskittynyt siihen, kuinka moni osallistuu tai ei osallistu vapaaehtoistoimintaan, ja miten osallistumisaktiivisuutta voitaisiin parantaa.

Osallistumattomuus ei kuitenkaan aina ole osallistumismahdollisuuksien tai laajemmin osallisuuden mittari. On mielenkiintoista huomata, että tutkimukseen osallistuvat nuoret aikuiset kokivat osallistumismahdollisuudet periaatteessa riittäviksi. Toisaalta monesta vastauksesta heijastui epävarmuus, eikä läheskään kaikilla tuntunut olevan tarkempaa tietoa asiasta. Jos itse ei ole innokas osallistumaan vapaaehtoistyöhön seurakunnassa, ei myöskään aktiivisesti pyri selvittämään, onko mahdollisuuksia todellisuudessa riittävästi ja monipuolisesti tarjolla.

7.3 Vaikuttamismahdollisuudet ja työntekijäkeskeisyys

Toisena tutkimuskysymyksenä oli, onko nuorilla aikuisilla mahdollisuuksia vaikuttaa vapaaehtoistoiminnan muotoon vai onko toiminta työntekijäkeskeistä. Tässä tutkimuskysymyksessä korostui siis osallisuuteen oleellisesti liittyvä ajatus siitä, että yksilö nähdään aina aktiivisena ja toimintaa luovana subjektina. Mieliä väittämien kautta selvitettiin, millaisina nuoret aikuiset kokivat vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuudet kotiseurakunnassaan sekä millaisena he näkivät vapaaehtoistoiminnan ja työntekijän roolin siinä.

Vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia tutkivat kysymykset 16 ja 18 oli kenties laadittu jossain määrin enemmän seurakunnan toimintaan osallistuvien kuin osallistumattomien näkökulmasta. Kotiseurakuntaa tai sen vapaaehtoistoimintaa on vaikea arvioida, jos sen toiminnassa ei ole aktiivisesti mukana. Kuitenkin enemmistö kyselyyn osallistuneista oli vastannut kysymykseen 16. Noin puolet vastaajista koki, että heidän mielipiteitään huomioidaan, ja että heillä on mahdollisuuksia osallistua toiminnan kehittämiseen ja vaikuttaa seurakunnassa. Kynnys tulla mukaan seurakunnan toimintaan jakoi mielipiteet myös melko tasan. Vähän yli puolet nuorista aikuisista oli sitä mieltä, että vapaaehtoistehtäviä on tarjolla riittävästi. Kuitenkin suurin osa heistä koki, että vapaaehtoistehtäviä tulisi kehittää.

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia mittaavat mielipideväittämät jakoivat siis mielipiteitä. On hyvä huomata, että vaikka osa vastaajista koki mahdollisuudet hyvinä, oli mukana myös niitä, jotka kokivat, ettei vaikuttamismahdollisuuksia ole riittävästi. Merkittävää on myös, se että niin moni vastaaja koki vapaaehtoistyön kehittämisen tarpeelliseksi. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia seurakunnan vapaaehtoistyössä ei ole aikaisemmin juurikaan tutkittu vastaavanlaisten mielipideväittämien kautta. Vapaaehtoistyön osalta on keskitytty nuorten aikuisten osallistumiseen tai osallistumattomuuteen.

Osallisuuden kannalta tärkeintä on kuitenkin yksilön kokemus siitä, että hän on yhteisön tasavertainen jäsen ja kykenee vaikuttamaan yhteisön toimintaan. Hetkellisetkin kokemukset yhteisöllisyydestä ovat merkityksellisiä. (kts. luku 4.2.) Niinpä nuorten aikuisten mielipiteitä tulisi pyrkiä kuuntelemaan entistä tarkemmin. Myös Case Kallio - tutkimushankkeen johtopäätöksissä korostettiin nimenomaan nuorten aikuisten mielipiteiden huomioimista ja heidän vaikuttamismahdollisuuksiensa lisäämistä (kts. luku 2.5). Voidaan pohtia, mitä tämä käytännössä tarkoittaa? Voitaisiko nuorille aikuisille suunnata paikallisseurakunnissa enemmän esimerkiksi toimintaa arvioivia verkkokyselyitä tai foorumeita, joilla mielipiteen ilmaiseminen olisi mahdollista?

Kysymyksen 18 mielipideväittämien avulla selvitettiin sitä, kuinka näkyvä ja hallitseva työntekijän rooli on vapaaehtoistyössä. Kysymykseen vastanneista enemmistö oli sitä mieltä, että työntekijä on aina fyysisesti läsnä toiminnassa ja tarvittaessa tavoitettavissa. Lisäksi enemmistön mielestä työntekijä on keskeisessä asemassa vapaaehtoistoiminnan

ideoinnissa ja suunnittelussa. Noin puolet vastanneista koki, että nuorilla aikuisilla on mahdollisuus vaikuttaa siihen missä ja millaisissa tehtävissä vapaaehtoisia tarvitaan. Mielipiteiden jakautuminen ei ollut yllättävää, sillä kirkkoa on monessa yhteydessä syytetty liiasta työntekijäkeskeisyydestä. Työntekijäkeskeisyys on vapaaehtoistyön historian valossa melko uusi ilmiö, sillä alun perin esimerkiksi kasvatustyö oli muitten kuin seurakunnan työntekijöitten vastuulla (kts. Porkka 2008, luku 3.2.2).

Voidaankin kysyä, lähtekö kirkon nykyinen vapaaehtoistoiminta liikkeelle enemmän työntekijän kuin seurakuntalaisen tarpeista? (kts. Hytönen & Pöyhönen 2002, luku 3.2.3.) Voitaisiko vapaaehtoistoiminnan suunnittelussa hyödyntää enemmän jo mukana olevien seurakuntanuorien ja nuorten aikuisten mielipiteitä? Kokeilemisen arvoinen idea voisi olla esimerkiksi vapaaehtoisten seurakuntalaisten ja työntekijöiden säännöllinen tiimityöskentely, jossa ideoitaisiin vapaaehtoistoimintaa seurakuntalaisten näkökulmasta. Työntekijä olisi mukana innostajan ja resurssien kartoittajan roolissa.

Suurin osa vastaajista kuitenkin koki, että työntekijä luottaa vapaaehtoisiin, arvostaa heitä ja antaa heille riittävästi vastuuta. Työntekijä myös suhtautuu vapaaehtoisiin kannustavasti ja antaa positiivista palautetta. Vain vähän yli puolet vastanneista oli sitä mieltä, että kaikilla nuorilla aikuisilla on tasapuoliset mahdollisuudet osallistua seurakunnan vapaaehtoistyöhön. Melkein kaikki vastanneista kokivat, että vapaaehtoistyössä toimivat usein samat henkilöt. Työntekijöiden asenne vapaaehtoisia kohtaan koetaan siis pääasiassa positiiviseksi. Ongelmana on kuitenkin se, ettei niitä jotka eivät vielä ole mukana seurakunnan vapaaehtoistyössä edes välttämättä pyydetä mukaan, vaan tehtävissä toimivat usein jo vapaaehtoistyöstä osalliset henkilöt. Tässä kohtaa korostuikin avoimen ja aktiivisen tiedottamisen ja mukaan kutsumisen merkitys.

7.4 Kohtaamisia – vuorovaikutus työntekijöiden kanssa

Kolmantena tutkimuskysymyksenä oli se, kohtaavatko nuoret aikuiset seurakunnan työntekijöitä ja millaisia nuo kohtaamiset ovat. Nuorilta aikuisilta kysyttiin, millaisena he ovat kokeneet vuorovaikutuksen seurakunnan työntekijöitten kanssa ja millaisia asioita he odottavat seurakunnan työntekijältä vapaaehtoisena toimiessaan.

Melkein puolella vastaajista ei ollut kokemusta vuorovaikutuksesta kotiseurakuntansa työntekijöiden kanssa. Eräs vastaajista kertoi, että viimeisin kontakti seurakunnan työntekijöihin oli rippikouluaihana, ja sen jälkeen yhteys on ollut olematonta omasta tahdosta. Voi siis olla, että osa nuorista aikuisista ei edes kaipaa yhteyttä seurakuntaan. Toisaalta kyselyymme vastanneet tuntuivat kaipaavan kontaktia ja henkilökohtaista mukaan kutsumista. Myös Case Kallio -tutkimushankkeen johtopäätöksissä korostettiin erityisesti kirkkoon liittyvien ja seurakuntaan muuttavien henkilökohtaista huomioimista ja kontaktin luomista (kts. luku 2.5).

Niistä vastaajista, joilla oli kokemusta vuorovaikutuksesta seurakunnan työntekijän kanssa, yli puolet koki kohtaamiset positiivisiksi. Vain noin 10 %:lla vastaajista oli huonoja kokemuksia vuorovaikutuksesta. Kohtaamiset saatettiin nähdä pinnallisiksi, etäisiksi tai jäykiksi. Niistä naisista, joilla oli lapsia, suurimmalla osalla oli positiivisia kokemuksia vuorovaikutuksesta seurakunnan työntekijöiden kanssa. Kukaan niistä naisista tai miehistä, joilla oli lapsia, ei kokenut vuorovaikutusta negatiivisena. Lasten kasvien ja kerhotoiminnan kautta myös vanhemmille voi syntyä luonteva yhteys seurakuntaan ja sen työntekijöihin. Voisiko lasten kautta syntyvää kontaktia hyödyntää myös vapaaehtoistyössä? Joitakin vapaaehtoistyömuotoja voisi kehittää niin, että niihin olisi mahdollista osallistua koko perheen voimin. Näistä mahdollisuuksista olisi luonteva tiedottaa vaikkapa perhekerhon kautta.

Millaisia asioita vapaaehtoistyössä toimivat tai siitä kiinnostuneet sitten kaipaavat työntekijältä? Vajaa kolmasosa vastaajista kaipasi tukea, kannustusta, positiivista palautetta ja rakentavaa kritiikkiä. Neljännes vastaajista piti tärkeänä, että työntekijältä saa selkeitä ohjeita, neuvoja ja ideoita. Yhtä suuri osa vastaajista toivoi työntekijältä positiivista, rentoa ja avointa asennetta sekä ammattitaitoa ja sosiaalisia taitoja. Osa vastaajista korosti myös sitä, että työntekijän pitää luottaa vapaaehtoiisiin sekä antaa heille tarpeeksi vastuuta ja mielekkäitä työtehtäviä. Vaikka vapaaehtoistyössä tulisi pyrkiä työntekijäkeskeisyydestä tasavertaiseen kohtaamiseen, on työntekijän rooli sosiokulttuurisena innostajana ja henkilökohtaisten suhteiden luojana merkittävä (kts. Kurki 2000 ja Kurki 2006, luku 4.2).

7.5 Osallisuuden kehittäminen vapaaehtoistyössä

Viimeisessä tutkimuskysymyksessä pohdittiin sitä, kuinka vapaaehtoistyötä voisi kehittää osallistamisen näkökulmasta. Tämä laaja tutkimuskysymys piti tavallaan sisällään myös edelliset kolme tutkimuskysymystä. Osallisuuden kehittämisen kannalta on olennaista selvittää ensin, millaisia mielikuvia nuorilla aikuisilla on vapaaehtoistyöstä. Mielikuvat kertovat osaltaan niistä kehittämishaasteista ja -mahdollisuuksista, joita nuoret aikuiset vapaaehtoistyöhön liittävät.

Luultavasti ainakin osittain vähäisen seurakunnan vapaaehtoistyöhön osallistumisen myötä vain puolet vastaajista oli osannut kertoa mielikuvistaan. Viidesosalla vastaajista mielikuvat seurakunnan vapaaehtoistyöstä olivat positiivisia. Ainoastaan muutama henkilö oli vastannut, että vapaaehtoistyö vaatii aikaa ja sitoutumista. Muutamat vastaajat pelkäsivät myös leimautumista ja liiallista uskonnollisuutta seurakunnan vapaaehtoistyössä. Kaiken kaikkiaan vaikuttaa siltä, että riippumatta kiinnostuksesta lähteä mukaan seurakunnan vapaaehtoistyöhön, sitä kuitenkin arvostetaan ja pidetään tärkeänä asiana. Tulos ei ole sinällään yllättävä, sillä myös World Values 2000 -tutkimuksen mukaan kirkon vapaaehtoistyötä arvostavat sellaisetkin nuoret aikuiset, joille usko tai uskonto ei ole elämässä kaikkein tärkeintä. Vapaaehtoistyöllä on yleensäkin suomalaisten mielikuvissa positiivinen sävy. (kts. Yeung & Grönlund 2005 & Yeung 2002a, luku 3.3.)

Vapaaehtoistyön kehittämisideoita kysyttäessä yli puolet vastaajista ei osannut tai halunnut vastata mitään. Eniten nuoret aikuiset toivoivat tiedottamisen lisäämistä ja kehittämistä, sekä henkilökohtaista mukaan kutsumista. Osa vastaajista esitti myös konkreettisia toimintaideoita ja muutama vastaaja toivoi että vapaaehtoistyöntekijöitä muistettaisiin ja heille maksettaisiin jonkinlaista korvausta. Kaiken kaikkiaan kehittämisenäkökulma koettiin ehkä vaikeaksi, kun tarkkaa tietoa jo olemassa olevista mahdollisuuksista ei ollut. Osallistamisen kannalta oli kuitenkin tärkeää, että nuoret aikuiset pääsivät ilmaisemaan niitä asioita, joita he halusivat vapaaehtoistyössä kehittää.

Kyselylomakkeen lopussa selvitettiin niitä asioita, jotka hankaloittavat tai helpottavat vapaaehtoistyöhön mukaan lähtemistä. Lomakkeessa kysyttiin myös, mikä vapaaehtoistyössä mukana olemista on motivoinut tai mikä saisi lähtemään mukaan toimintaan. Elämäntilanne, ajanpuute, tiedotuksen ja informaation vähäisyys sekä liian suuri kynnyks

seurakunnan vapaaehtoistyöhön osallistumiseen olivat vastaajien mukaan niitä asioita, jotka estävät osallistumista seurakunnan vapaaehtoistoimintaan. Vastaajien mielestä osallistumista puolestaan helpottivat sosiaaliset kontaktit, henkilökohtainen kutsuminen, avoin ja vastaanottavainen ilmapiiri sekä kiinnostus seurakuntaa ja vapaaehtoistyötä kohtaan. Nämä tulokset ovat samansuuntaisia kuin osallistumisen esteet ja edellytykset järjestötyössä (kts. Laitinen 2006, luku 4.2). Toisaalta sosiaaliset kontaktit painottuivat tämän tutkimuksen tuloksissa huomattavasti enemmän. Sosiaalisia verkostoja korostettiin nuorten järjestötoimintaan osallistumisessa (kts. Soininen 1999, luku 4.2).

Vapaaehtoistoimintaan mukaan lähtemistä ovat vastaajien mukaan motivoineet kiinnostus työtä kohtaan, positiiviset kokemukset, hyvä palaute työntekijöiltä, kaverit, ryhmässä toimiminen ja seurakunnan työntekijät. Lisäksi vaikuttamisenhalu, usko sekä halu palvella seurakuntaa ovat olleet tärkeitä motivaation lähteitä osalle vapaaehtoistyöhön osallistuneista. Myönteiset kokemukset, hyvä ilmapiiri, ystävät ja kiinnostus tulivat esiin myös viimeisessä kysymyksessä, jossa tiedusteltiin mikä saisi lähtemään mukaan seurakunnan vapaaehtoistoimintaan. Muutamassa vastauksessa korostettiin myös uskoontuloa tai oman arvomaailman muuttumista. Osa vastaajista kaipasi lisää aikaa ja jaksamista sekä henkilökohtaista tiedottamista ja markkinointia.

Vapaaehtoistoimintaan osallistumisen motiiveja on kartoitettu myös aikaisemmissa tutkimuksissa melko paljon ja tulokset olivat tässä tutkimuksessa melko samanlaisia. (kts. Yeung 2002a & Naukkarinen ym. 2008, luku 3.3). Tosin tässä tutkimuksessa yhteiskunnallinen vaikuttamisen tai auttamisen halu ei tullut esille kuin muutamassa vastauksessa. Niitä enemmän toimintaan houkuttelivat mukaan kokemukset, ilmapiiri ja sosiaaliset suhteet. Yeungin mukaan juuri nuorille (15–24-vuotiaille) vapaaehtoistyö näyttäytyikin nimenomaan sosiaalisena yhdessä tekemisenä ja talkootyönä. Myös Kati Niemelä toteaa henkilökohtaisten suhteiden ja kokemusten motivoivan juuri nuorten aikuisten toimintaa. (kts. Ijäs 2005 & Yeung 2002a luku 3.3.)

On mielenkiintoista, että osa tämän tutkimuksen vastaajista koki, että seurakunnan vapaaehtoistyöhön osallistumiseen vaadittaisiin oman vakaumuksen tai arvomaailman muuttumista. World Values 2000 -tutkimuksen mukaan vain murto-osa 18–34-vuotiaista ei-vapaaehtoisista lähtisi mukaan juuri kirkon vapaaehtoistoimintaan (kts. Yeung & Grönlund 2005, luku 3.3). Voidaan pohtia, onko osallistumisen kynnyks seura-

kunnissa liian korkealla. Missä määrin vastaajien mielikuvat uskonnollisuudesta ja suvaitsemattomasta ilmapiiristä perustuvat ennakkoluuloihin ja missä määrin taas todellisiin kokemuksiin? Voisiko seurakunnan vapaaehtoistyö olla juuri se kosketuspinta, jossa opilliset ristiriidat ja erimielisyydet eivät varjostaisi toimintaa, vaan mukaan mahtuisi hyvinkin eri tavalla ajattelevia seurakuntalaisia?

Tutkimuksemme vastausten pohjalta seurakunnan vapaaehtoistyötä tulisi kehittää siihen suuntaan, että seurakuntaa koskevat positiiviset mielikuvat vahvistuisivat entisestään ja tarjolla olisi sellaisia mielekkäitä tehtäviä, jotka eivät vaadi kohtuuttomasti aikaa tai pitkäaikaista sitoutumista. Seurakunnan vapaaehtoistyön kynnystä tulisi madaltaa muun muassa avoimen ja suvaitsevaisen ilmapiirin ja henkilökohtaisen tiedottamisen ja mukaan kutsumisen avulla. Seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa kristillisen arvopohjan tulee olla aidosti läsnä. Yhteiseen arvopohjaan sitoutuminen ei kuitenkaan saa estää tai rajoittaa tasavertaista ja kunnioittavaa vuoropuhelua.

8 POHDINTA

Tutkimus nuorten aikuisten osallistamisesta seurakunnan vapaaehtoistyöhön on ollut ideoinnin, suunnittelun ja toteutuksen osalta hyvinkin syvällinen kasvuprosessi. Tutkimuksellisen otteen syventymisen lisäksi tutkijoiden ammatilliset valmiudet kasvoivat muun muassa yhteistyötaitojen ja joustavuuden osalta. Käytännön seurakuntatyöhön saatiin uusia näkökulmia vapaaehtoistyön ja osallistamisen käsitteiden kautta. Kaiken tutkimuksellisen antaumuksen ja toisaalta myös tutkijoista riippumattomien vastoinkäymisten takia aikataulu venyi odotettua pidemmäksi, mikä osaltaan vaikutti siihen, ettei yhteistyökumppani saanut työn tuloksia käyttöönsä alkuperäisen aikataulun mukaisesti. Lisäksi kyselytutkimukseen osallistuneet nuoret aikuiset eivät päässeet tutustumaan kyselyn tuloksiin saatekirjeessä mainittuna ajankohtana.

Erityisesti ajallisia resursseja vei tutkimuksen toteuttaminen postikyselynä. Tutkimusprosessin alussa mietittiinkin, olisiko tutkimus mahdollista toteuttaa verkkokyselynä. Verkkokysely olisi ollut vaivattomampi toteuttaa ja se olisi mahdollisesti parantanut

myös vastausprosenttia, mutta sitä kautta sopivan kohderyhmän tavoittaminen olisi ollut vaikeaa. Postikyselyn kautta tavoitettiin paremmin myös ne nuoret aikuiset, jotka eivät ole aktiivisesti mukana seurakunnassa. Postikyselyn toteuttamisessa eniten aikaa vei nuorten aikuisten yhteystietojen saaminen Jyväskylän rovastikunnan seurakunnilta. Osa seurakunnista antoi tiedot ripeästi, mutta joidenkin kohdalla tietoja jouduttiin odottelemaan kauan useista yhteydenotoista huolimatta. Yllättävintä oli joidenkin seurakuntien nihkeä ja vastahakoinen suhtautuminen tutkimukseen, jonka tarkoitus oli palvella heidän oman seurakuntansa toiminnan kehittämistä.

Kaikesta huolimatta työhön käytetty aika oli myös paljolti eduksi. Matkan varrella työ on muokkaantunut ja kehittynyt ja siihen on löydetty myös uusia näkökulmia. Prosessin aikana tutkijat seurasivat mielenkiinnolla mediassa ja kirkon sisällä nuorista aikuisista käytävää keskustelua ja siitä seurannutta toimintaa. Keskustelujen kriittisestä äänenpainosta huolimatta kehittämistyö on vielä toistaiseksi melko lailla puheiden tasolla. Nuorten aikuisten toimintaa sivuavia hankkeita ja tutkimuksia on kyllä syntynyt paljon, mutta paikallisseurakuntatasolla niiden hedelmiä ei ole vielä laajemmalti näkynyt. Pitää kuitenkin muistaa, että kirkko on suuri ja hierakinen instituutio, jonka sisällä kehitys on usein hidasta ja kankeaa. Tulevaisuudessa tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota enemmän siihen, että hankkeet ja tutkimukset tuodaan myös paikallisseurakuntien konkreettiseen toimintaan. Esimerkiksi tämän tutkimuksen yhteistyökumppanin, Lapuan hiippakunnan Napina-tiimin työ voisi näkyä enemmän myös Jyväskylän rovastikunnan seurakuntien verkkoviestinnässä ja paikallisseurakuntien toiminnassa.

Seurakunnan vapaaehtoistyön ja sitä kautta nuorten aikuisten osallisuuden konkreettinen kehittäminen tulisi huomioida paremmin myös strategioita ja toimintasuunnitelmia laadittaessa. Jo suunnitteluvaiheen alusta lähtien nuoria aikuisia voidaan osallistaa kutsuamalla heitä mukaan päätöksentekoon ja ideointiin. Esimerkiksi Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö -strategian mietinnössä osallisuuden kehittäminen vapaaehtoistyön näkökulmasta mainitaan hyvin yleisellä tasolla. Strategiassa todetaan, että vapaaehtoisuuteen ei ole tarpeeksi mahdollisuuksia. Strategiassa korostetaan, että seurakuntalaisten mahdollisuuksia vapaaehtoistyöhön tulee parantaa toimivien yhteistyöverkostojen, vertaisryhmien ja työntekijäkeskeisyyden vähentämisen kautta. (Meidän kirkko – Osallisuuden yhteisö -strategian mietintö 2007, 40, 42.)

Vuonna 2015 kirkko halutaan nähdä yhteisönä, jossa vapaaehtoiseen vastuunkantamiseen tarjotaan rohkaisua, tukea ja voimavaroja. (Meidän kirkko – Osallisuuden yhteisö -strategian mietintö 2007, 37). Mietinnössä ei kuitenkaan pohdita tarkemmin, minkälaisilla käytännön toimilla seurakunnan vapaaehtoistyötä voidaan kehittää. Tällöin vaarana on se, että strategia jää paikallisseurakuntien arjessa vapaaehtoistyön osalta vain etäiseksi ja idealistiseksi haavekuvaksi. Tähän ei seurakunnissa kuitenkaan ole varaa, jos halutaan pyrkiä siihen, että seurakuntalaiset kokevat jäsenyytensä kirkosta merkitykselliseksi ja tärkeäksi. Pelkkä passiivinen mukana olo ei tue tätä jäsenyyden arvon näkemistä.

Myös kirkon viestinnässä tulisi huomioida paremmin osallistavan vapaaehtoistoiminnan kehittämishaasteet. Mainostamista ja näkyvyyttä tarvitaan siellä missä suurin osa nuorista aikuisista liikkuu, eli myös seurakunnan seinien ulkopuolella ja erityisesti verkossa. Myös kirkon sisäistä viestintää tulisi kehittää. Esimerkiksi Evl.fi-verkkoportaali pitäisi olla selkeä nuorten aikuisten osio, jossa kerrottaisiin vapaaehtoisuudesta sekä muista seurakunnan vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksista. Myös Nuori aikuinen kirkon jäsenenä -projektin verkkoportaali olisi hyvä linkittää selkeästi Evl.fi-portaaliin.

Lisäksi tulisi kiinnittää huomiota siihen, millainen kuva seurakunnasta ja sen toiminnasta viestinnän kautta välittyy ympäröivään yhteiskuntaan. Jos kirkko näkyy uutisotsikoissa vain naispappeuteen tai homoseksuaalisuuteen liittyvien kiistakysymysten osalta, jää yksilöitä aktivoiva ja yhteiskuntaa kehittävä vapaaehtoistoiminta kokonaan varjoon. Negatiivinen julkisuus myös kasvattaa ihmisten mielikuvia ahdasmielisestä ja suvaitsemattomasta yhteisöstä. Kirkon ydinsanoma lähimmäisenrakkaudesta jää näin vieraaksi. Nuorten aikuisten osallisuuden aktiivinen kehittäminen edellyttää kirkolta muutosvalmiutta ja uudistumiskykyä sekä työntekijäkeskeisyydestä luopumista.

Vapaaehtoistyön kehittämisen tulisi olla kirkossa jatkuvaa ja arvostettua myös siksi, että sillä on tärkeä merkitys yksilön hyvinvoinnille ja elämänlaadulle sekä mahdollisesti suuri vaikutus siihen, kuinka mielekkääksi ja merkitykselliseksi nuoret aikuiset kokevat elämänsä ja kirkon jäsenyyden. Lisäksi nuoret aikuiset ovat tulevien sukupolvien vanhempia, jolloin heidän hyvinvointinsa kautta voidaan vaikuttaa myös lasten ja nuorten hyvinvointiin. Hyvinvoinnin näkökulmaa ei vapaaehtoistyön yhteydessä ole kirkon si-

sällä juurikaan pohdittu. Vapaaehtoistyön arvo nähdään ehkä enemmänkin kristityn velvollisuutena ja vastuuna. Osallistamisen kannalta olisi kuitenkin hyvä korostaa sitä, että vastuun kantaminen ja hyvän tekeminen myös synnyttää hyvää mieltä itselle.

Millaisia haasteita osallistavan vapaaehtoistyön kehittäminen sitten antaa seurakunnan työntekijöille? Ensinnäkin vapaaehtoisuuden ei tulisi kuulua ainoastaan diakonia- tai nuorisotyön vastuualueeseen. Työalojen tulisi tehdä yhteistyötä keskenään, jotta vapaaehtoistyötehtäviä voitaisiin kehittää, sillä vapaaehtoistyö koskettaa kaikkia ikäryhmiä ja voi olla myös eri-ikäisten yhdessä toimimista. Sen tulisi olla luonteva osa jo lapsi- ja nuorisotyötä ikäryhmä huomioon ottaen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että lapsille ja nuorille avataan vapaaehtoisuuden merkitystä ja heitä kasvatetaan vastuunkantamiseen. Jos vapaaehtoisuuden ideaa ei ole sisäistetty pienestä pitäen, on nuorena aikuisena hankalampaa lähteä tutustumaan vapaaehtoistoimintaan ja sen mahdollisuuksiin. Nuorten aikuisten osallistamisen tulisi olla seurakunnan työntekijöille positiivinen haaste sen sijaan, että heidät nähdään vaikeana ja tyytymättömänä ikäryhmänä.

Nuorten aikuisten osallistamisen syventämiseksi olisi hyvä miettiä, millainen voisi olla käytännön tasolla se henkilökohtainen kutsu tai kontakti, jolla nuoret aikuiset lähtisivät mukaan seurakunnan vapaaehtoistyöhön. Miten voitaisiin tavoittaa erityisesti nuoret miehet? Yleisestikin ottaen olisi kiinnostavaa selvittää nuorten miesten suhdetta kirkkoon ja sen vapaaehtoistoimintaan. Myös kirkon viestintää pitäisi kehittää erityisesti paikallisseurakuntatasolla. Tulevaisuudessa olisi hyvä osallistaa erityisesti mediataidot ja -tiedot hallitsevia nuoria aikuisia suunnittelemaan kirkon viestintää modernimpaan ja houkuttelevampaan suuntaan. Näissä teemoissa olisi siis aihetta jatkotutkimuksille. Tämän tutkimuksen tulokset tulevat olemaan Lapuan hiippakunnan Napina-työryhmän käytössä. On toivottavaa, että niitä myös pystytään hyödyntämään erityisesti paikallisseurakuntatasolla.

LÄHTEET

- Aapola, Sinikka & Ketokivi, Kaisa 2005. Johdanto: Aikuistumisen ehdot 2000-luvun yhteiskunnassa. Teoksessa Sinikka Aapola & Kaisa Ketokivi (toim.) Polkuja ja poikkeamia – Aikuisuutta etsimässä. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 56. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 7–32.
- Antikainen, Hanna & Kauhanen, Leila 2008. Avoimesti kutsuvaa, turvallisesti tukevaa ja lähimmäisyyteen kasvattavaa Diakoniatyöntekijöiden ajatuksia ja kokemuksia yhteisöllisyydestä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Itä, Pieksämäki. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Anttiroiko, Ari-Veikko 2003. Kansalaisten osallistuminen, osallisuus ja vaikuttaminen tietoyhteiskunnassa. Teoksessa Pia Bäcklund (toim.) Tietoyhteiskunnan osallistuva kansalainen. Tapaus Nettimaunula. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2003:5. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, 11–31.
- Bonhoeffer, Dietrich 1987. Yhteinen elämä. Helsinki: Kirjapaja.
- Changemaker – Kirkon ulkomaanavun nuorisoverkosto 2004–2009. Viitattu 30.9.2009 <http://www.changemaker.fi/>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. Diak Itä. Pieksämäen yksikkö. Diakonian yhteisöllisyyden kehittämishanke (Koinonia). Viitattu 29.9.2009 <http://pieksamaki.diak.fi/koinonia>
- Dunderfelt, Tony 2006. Elämänkaaripsykologia. Lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen, 9. – 13. painos. Helsinki: WSOY.
- Erikson, Erik H. 1962. Lapsuus ja yhteiskunta. Jyväskylä: Gummerus.
- Erikson, Erik H. 1980. Identity and the Life Cycle. New York – London: W.W.Norton & Company.
- Eskola, Antti & Kurki, Leena 2001. Johdannoksi. Teoksessa Antti Eskola & Leena Kurki (toim.) Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 7–12.
- Gretschel, Anu, 2002. Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikuntarakentamisprojektin laadunarvioinnin keinoin. Jyväskylän yliopisto. Liikunta- ja terveystieteiden

- tiedekunta. Väitöskirja. Viitattu 4.4.2009
<http://dissertations.jyu.fi/studsport/9513912868.pdf>
- Haaparanta, Leila & Niiniluoto, Ilkka 1986. Johdatus tieteelliseen ajatteluun. Helsingin yliopiston filosofian laitoksen julkaisuja 3. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Halme, Lasse; Mikkola, Teija; Niemelä, Kati & Petterson, Juha 2006. Johdanto. Teoksessa Teija Mikkola, Kati Niemelä & Juha Petterson (toim.) *Urbaani usko. Nuoret aikuiset, usko ja kirkko*. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus, 6–11.
- Harju, Ulla-Maija; Niemelä, Pauli; Ripatti, Jaakko; Siivonen, Teuvo & Särkelä, Riitta 2001. *Vapaaehtoistoiminta seurakunnassa ja järjestöissä*. Helsinki: Edita.
- Heikkilä, Tarja 2008. *Tilastollinen tutkimus*, 7. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Helenius, Timo, 2005. *Apostolien jalanjäljissä – nuoret aikuiset ja kirkko*. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) *Nuorisotyön käsikirja*. Helsinki: Kirjapaja Oy, 339–351.
- Hiilamo, Heikki & Hiilamo, Kirsi, 2007. *Apua? Lähimmäisyyden perusteet*. Helsinki: Kirjapaja.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. *Tutki ja kirjoita*, 13. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Horelli, Lisa; Sotkasiira, Tiina & Haikkola, Lotta 2004. *Nuoret uuden osallistumiskulttuurin tienraivaajina*. Teoksessa Kari Paakkunainen (toim.) *Nuorten ääni ja kunnantalon heikko kaiku. Nuoret kunnallisessa demokratiassa ja paikallisissa vaikuttajaryhmissä*. Helsinki: Opetusministeriö, Nuorisotutkimusverkosto & Nuorisoasiain neuvottelukunta, 135–144.
- Hytönen, Maarit & Pöyhönen, Veikko 2002. *Mihin menet Suomen kirkko?* Helsinki: Kirjapaja.
- Ijäs, Johannes 2005. *Pääkaupunkiseudun nuorten aikuisten hengellisyyttä tutkitaan. Ei uskonnollisuudelle, KYLLÄ henkisyydelle*. *Kotimaa* 100 (6.5.2005), 3.
- Jumala on. *Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa*. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lapsi- ja nuorisotyön missio, visio ja strategia 2010. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2004: 3. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Jyväskylän kaupunkiseurakunta i.a. *Työmuodot. Nuoret aikuiset. Nuorten aikuisten oma sähköpostilista*. Into-tiedotus. Viitattu 14.8.2009

http://www.kirkkojyvaskyla.net/fin/etusivu/tyomuodot/nuoret_aikuiset/?id=312

Kansalaisuuslaki 2003/359, 16.5.2003. Viitattu 30.8.2009

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030359>

Kiilakoski, Tomi, 2007. Johdanto: Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa Anu Gretschel & Tomi Kiilakoski (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 77. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 8–20.

Kirkon tutkimuskeskus 2008. Monikasvoinen kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2004–2007. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Komulainen, Timo; Peltola, Lauha; Perälä, Maaria; Ranta, Iiri; Ripatti, Jaakko; Särkiö, Riitta & Tiensuu, Kyllikki 1998. Seurakuntalaisen käsikirja. Helsinki: Edita.

Korkiamäki, Riikka, 2008. Surffailua arjessa. Tila, aika ja vuorovaikutus nuorten yhteisöllistä kuulumista jäsentämässä. Teoksessa Irene Roivainen, Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki & Suvi Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? Jyväskylä: PS-kustannus, 173–192.

Kroger, Jane 2007. Identity development. Adolescence Through Adulthood. Thousand Oaks – London – New Delhi: Sage Publications.

Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.

Kurki, Leena 2001. Kasvaminen palvelutehtävään. Sosiaalipedagoginen katse vapaaehtoistyöhön. Teoksessa Antti Eskola & Leena Kurki (toim.) Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 67–92.

Kurki, Leena 2006. Kansalainen persoonana yhteisössään. Teoksessa Leena Kurki & Elna Nivala (toim.) Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: Yliopistopaino Oy, 115–191.

Kuusinen, Jorma 2000. Nuorten aikuisten kehitystehtävät, onnellisuus ja kehityksen hallinta. Teoksessa Paula Lyytinen, Mikko Korkiakangas & Heikki Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan, 1. – 4. painos. Helsinki: WSOY, 311–322.

Laitinen, Hanna 2006. Osallistumisen merkitykset ja mahdollisuudet järjestötoiminnassa. Teoksessa Hanna Laitinen (toim.) Tule mukaan! Osallistumisen edellytyksiä järjestötyössä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 85–96.

- Lamberg, Seija 2005. Kirkko hakee nuoriaan. Suomen kuvalehti 89 (22), 16–17.
- Lapuan hiippakunta 2008. Seitsemän rovastikuntaa vuoden 2009 alusta. Tiedote 21.11. 2008. Viitattu 13.8.2009
http://www.lapuanhiippakunta.fi/fi/seitseman_rovastikuntaa_vuoden_2009_alusta/
- Lapuan hiippakunta i.a. Nuoret aikuiset. Viitattu 5.4.2009
<http://www.lapuanhiippakunta.fi/fi/napina>
- Lastensuojelulaki 2007/417, 13.4.2007. Viitattu 30.8.2009
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki>
- Lehtinen, Sini-Tuulia 1997. Vapaaehtoistoiminta – kasvava voimavara? Näkökulmia ammattityöhön. Helsinki: Kansalaisareena ry.
- Levinson, Daniel J. 1986. A Conception of Adult Development. *American Psychologist* 41 (1), 3–13.
- Marin, Marjatta 2001. Aikuisuus ja keski-ikäisyys. Teoksessa Anne Sankari & Jyrki Jyrkämä (toim.) *Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa*. Tampere: Vastapaino, 225–265.
- Matthies, Aila-Leena 2008. Kansalaisosallistuminen ja yhteisöllisyys eurooppalaisen hyvinvointipolitiikan murroksessa. Teoksessa Irene Roivainen, Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki & Suvi Raitakari (toim.) *Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla?* Jyväskylä: PS-kustannus, 61–79.
- Meidän kirkko – Osallisuuden yhteisö -strategia 2015. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015. Viitattu 4.4.2009
[http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/49BEA3A9834046A9C225749C00290C4F/\\$file/Meidan_kirkko_strategia2015.pdf](http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/49BEA3A9834046A9C225749C00290C4F/$file/Meidan_kirkko_strategia2015.pdf)
- Meidän kirkko – Osallisuuden yhteisö -strategian mietintö 2007. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategiaa vuoteen 2015 laatineen työryhmän mietintö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto. Sarja C 2007: 10. Viitattu 4.4.2009
http://www.evl.fi/seurakuntarakenne/kirkon_strategia_2015_mietinto.pdf
- Mikkola, Teija 2006. Jäsenyyden rajalla – Mikä kirkossa vieraannuttaa? Mikä vetoaa? Teoksessa Teija Mikkola, Kati Niemelä & Juha Petterson. *Urbaani usko. Nuoret aikuiset, usko ja kirkko*. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus, 192–249.

- Mokka, Roope & Neuvonen, Aleksi 2006. Yksilön ääni. Hyvinvointivaltio yhteisöjen asialla. Sitran raportteja 69. Helsinki: Sitra.
- Myllyniemi, Sami 2006. Nuorisobarometri 2006. Teoksessa Terhi-Anna Wilska (toim.) Uskon asia. Nuorisobarometri 2006. Helsinki: Opetusministeriö, Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisoasiain neuvottelukunta, 14–89.
- Mäkinen, Olli 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Naukkarinen, Antto; Väliahde, Timo & Väliheikki, Jukka 2008. Suurella Sydämellä. Diakoninen vapaaehtoistyöprojekti Tampereella. Vapaaehtoisten motivaatio, kokemukset ja kehittämisenäkökulmat. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Itä, Pieksämäki. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Niemelä, Kati 2006. Nuorten aikuisten suhde kirkkoon. Teoksessa Teija Mikkola, Kati Niemelä & Juha Petterson. Urbaani usko. Nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 96. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus, 43–65.
- Niemelä, Kati 2007. Rippikoulusta aikuisuuteen. Pitkittäistutkimus rippikoulun merkityksestä ja vaikuttavuudesta. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 99. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Nuorisolaki 2006/72, 27.1.2006. Viitattu 30.8.2009
[http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060072?search %5Btype %5D=pika&search %5Bpika %5D=nuorisolaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060072?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=nuorisolaki)
- Nuorten Keskus ry. i.a. Nuorille aikuisille. NAVI – nuori aikuinen vaikuttaa kirkossa. Viitattu 30.8.2009 http://www.nuortenkeskus.fi/sivu.php?artikkeli_id=6
- Perho, Hannu & Korhonen, Merja 1994. Elämän vakaat vaiheet ja siirtymät aikuisuuden alusta keski-ään kynnykselle. Teoksessa Hannu Perho & Pentti Sinisalo (toim.) Näkökulmia elämänkulun ja ammattiurien tutkimukseen. Acta Psychologica Fennica. Soveltavan psykologian monografioita 7. Helsinki: Suomen psykologinen seura, 61–78.
- Porkka, Jouko 2008. Kirkon kasvatustoiminta yhtenäiskulttuurista postmoderniin. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, 153–220.
- Pulkkinen, Lea 1996. Kasvaminen aikuiseksi. Teoksessa Lea Pulkkinen (toim.) Lapselta aikuiseksi. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 14–28.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.

- Räsänen, Antti 2006. Uskon kehitys ja hengellinen ohjaus. Teoksessa Heikki Kotila (toim.) Hengellisen ohjauksen kirja. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Samulin, Helena 2002. Seurakunnan vapaaehtoiset ja vapaaehtoisten seurakunta. Kristillinen kasvatus 2–3, 26–28.
- Seurakuntalaisten kirkko – virikkeitä ja suuntaviivoja, 1997. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 1997:1. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Sihvola, Seija 2008. Hyvän tekeminen lisää hyvinvointia. Helsingin Sanomat 1.12.2008, A2.
- Siltaniemi, Aki; Perälähti, Anne; Eronen, Anne; Londén, Pia & Peltosalmi, Juha 2008. Hyvinvointi ja osallisuus Itä-Suomessa. Kansalaiskyselyn tuloksia. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan Keskusliitto ry.
- Soininen, Anne 1999. ”Semmonen parempi immeinen.” Osallistumisen merkityksiä pohjoiskarjalaisille nuorille. Teoksessa Tapio Kuure, Kati Kärkkäinen, Petri Paju & Anne Soininen (toim.) Kutsuuko yhteiskunta? Nuoret jäsenyyksiä lunastamassa ja haastamassa. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 10/99. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 79–137.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a./a. Kirkko ja nuoret aikuiset. Kirkkohallituksen ja Kirkkopalvelut ry:n Nuori aikuinen kirkon jäsenenä – projektiin liittyvä verkkoportaali. Viitattu 1.9.2009. <http://evl.fi/nuoriaikainen.nsf/start>.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a./b. Vapaaehtoistoiminta. Viitattu 3.4.2009 <http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/lahimm2001/>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a./c. Aamenesta Öylättiin. Viitattu 3.4.2009 <http://www.evl.fi/sanasto/selitysY.htm#YHTEINENPAPPEUS>
- Suurella Sydämellä -vapaaehtoistyöverkosto i.a. Viitattu 30.9.2009 <http://www.suurellasydamella.fi/>
- Thitz, Päivi 2009. Seurakuntalaisen vai työntekijän kirkko? Julkaisematon käsikirjoitus. Sähköpostiviesti 11.3.2009. Vastaanottaja Laura Karvinen. Tuloste tekijän hallussa.
- Tiainen, Riikka 2000. Vapaaehtoistyö Jyväskylän kaupunkiseurakunnassa diakoniatyön parissa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Itä, Pieksämäki. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Tornivaara, Sanna Maaria 2007. Yht-eytys pä-tkii. Nuori aikuinen seurakunnan haasteena. Kristillinen kasvatus 4, 10–13.

- Turunen, Kari E. 2005. Ikävaiheiden kriisit. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Uskosta osallinen? Nuorten aikuisten asema, merkitys ja tehtävä kirkossa. Nuoret aikuiset – työryhmän mietintö 2006. Helsinki: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto. Sarja C 2006:2. Viitattu 30.8.2009
http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/Nuoretaikuiset_mietinto.pdf
- Vapaaehtoistyön arvo on kasvanut työttömyyden lisääntyessä. Pääkirjoitus. Helsingin Sanomat 8.3.2008, A2.
- Vehviläinen, Jukka 2005. Rajatonta palvelua? – Nuorten osallisuushankkeen arvioinnin väliraportti. Helsinki: Opetushallitus.
- Wikström, Owe 1995. Häikäisevä pimeys. Näkökulmia hengelliseen ohjaukseen. Helsinki: Kirjaneliö.
- Wilska, Terhi-Anna (toim.) 2006. Uskon asia. Nuorisobarometri 2006. Helsinki: Opetusministeriö, Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisoasiain neuvottelukunta, 6–11.
- Yeung, Anne Birgitta & Grönlund, Henrietta 2005. Nuorten aikuisten arvot, asenteet ja osallisuus. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 167–194.
- Yeung, Anne Birgitta 2002b. Nuorten osallisuus vapaaehtoistoiminnassa ja seurakunnassa. Teoksessa Anu Gretschel (toim.) Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Helsinki: Suomen kuntaliitto; Humanistinen ammattikorkeakoulu, 76–89.
- Yeung, Anne Birgitta, 2002a. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – ihanteita vai todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry.

LIITE 1: Saatekirje

Hei!

Opiskelemme Diakonia-ammattikorkeakoulussa Pieksämäellä sosionomeiksi ja kirkon nuorisontyönohjaajiksi. Teemme opinnäytetyötä, jonka aiheena on nuorten aikuisten osallistaminen Jyväskylän rovastikuntaan kuuluvien seurakuntien toimintaan. Työssämme pyrimme siis kyselytutkimuksen avulla selvittämään, minkälaisia mahdollisuuksia 18-29-vuotiailla on toimia seurakuntien vastuu- ja vapaaehtoistehtävissä Jyväskylän rovastikunnassa. Jyväskylän rovastikunta kuuluu Lapuan hiippakuntaan, jonka kanssa teemme yhteistyötä tutkimuksemme tiimoilta.

Tämän kirjeen mukana saat kyselylomakkeen. Toivomme, että käytät ajastasi pienen hetken lomakkeen täyttämiseen. Sitä kautta pääset vaikuttamaan seurakuntasi asioihin ja viemään kehitystä eteenpäin. Opinnäytetyömme on luettavissa tammi-kuussa 2009 Lapuan hiippakunnan internetsivuilta: www.lapuanhiippakunta.fi.

Palauta kyselylomake kirjeen mukana tullessa vastauskuoressa 20.10.2008 mennessä. Osoite on kuoressa valmiina. Käsittelemme vastaukset luottamuksellisesti.

Jos sinulla on opinnäytetyöhömmme tai kyselylomakkeeseen liittyen kysyttävää, voit ottaa meihin yhteyttä sähköpostitse.

Kiitos ajastasi!

Laura Karvinen: laura.tikka@student.diak.fi

Mari-Elena Verho: mari.verho@student.diak.fi

LIITE 2: Kyselylomake

KYSELYLOMAKE JYVÄSKYLÄN ROVASTIKUNNAN NUORILLE AIKUISLLE (18-29 v.)

1. Sukupuoli: 1) mies
2) nainen
2. Ikä: 1) 18-20v.
2) 21-23v
3) 24-26v
4) 27-29v
3. Asuinkunta tai -kaupunki: _____
4. Ammatti: _____
5. Siviilisäätö (rastita sopivat vaihtoehdot):
1) en elä parisuhteessa
2) seurustelen
3) elän avoliitossa
4) olen kihloissa
5) olen naimisissa
6. Onko sinulla lapsia?
1) kyllä
2) ei
7. Oletko vuosien 2007 - 2008 aikana osallistunut seurakunnan järjestämään toimintaan?
1) kyllä
2) ei
8. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, mihin toimintaan olet osallistunut? Rastita sopivat vaihtoehdot.
1) jumalanpalvelus
2) ryhmä-/kerhotoiminta
mikä? _____
3) tapahtumat/tilaisuudet
mikä? _____
4) leirit
5) retket
6) koulutukset/kurssit
mikä? _____
7) avointen ovien toiminta
8) joku muu
mikä? _____

Vapaaehtoistoiminnalla seurakunnassa tarkoitetaan vapaaehtoista vastuunkantamista toisista ihmisistä ja yhteisistä asioista. Toiminnasta ei makseta palkkaa, mutta siitä voi saada palkkion, joka voi olla esimerkiksi pieni rahasumma, virkistyspäivä, retki tai jotain muuta vastaavaa.

9. Oletko ollut mukana seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa sen jälkeen kun täytit kahdeksantoista vuotta?

- 1) kyllä
2) ei

10. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, missä vapaaehtoistoiminnassa olet ollut mukana?

- 1) Kerhonohjaus
2) Pyhäkoulun ohjaaminen
3) Partion ryhmänohjaaja
4) Isonen/leiriavustaja
5) Keittiövuorosta /tilasta vastaava
 esim. opiskelijaillassa
6) Saapas-päivystäjä
7) Yökahvila-avustaja
8) Raamattu-/rukouspiirin ohjaus
9) Ystävä-/tukitoiminta
10) Lähetysrenkaaseen kuuluminen
11) Yhteisvastuu-kerääjä tms.
12) Kolehdkinkerääjä jumalanpalveluksessa
13) Tekstinlukija jumalanpalveluksessa
14) Hallinnollinen luottamustehtävä
15) Jossain muussa, missä _____

11. Oletko ollut mukana muussa kuin seurakunnan järjestämässä vapaaehtoistoiminnassa sen jälkeen kun täytit kahdeksantoista vuotta?

- 1) kyllä
2) ei

12. Millainen kuva sinulla on seurakunnan vapaaehtoisena toimimisesta?

13. Onko seurakuntasi nuorilla aikuisilla mielestäsi riittävästi mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoistyötehtäviin?

14. Miten toivoisit seurakuntasi vapaaehtoistyötä kehitettävän?

15. Millainen vapaaehtoistyö sinua kiinnostaa?

1) Kerhonohjaus	☐
2) Pyhäkoulun ohjaaminen	☐
3) Partion ryhmänohjaaja	☐
4) Isonen/leiriavustaja	☐
5) Keittiövuorosta /tilasta vastaava
esim. opiskelijaillassa	☐
6) Saapas-päivystäjä	☐
7) Yökahvila-avustaja	☐
8) Raamattu-/rukouspiirin ohjaus	☐
9) Ystävä-/tukitoiminta	☐
10) Lähetysrenkaaseen kuuluminen	☐
11) Yhteisvastuu-kerääjä tms.	☐
12) Kolehdkerääjä jumalanpalveluksessa	☐
13) Tekstinlukija jumalanpalveluksessa	☐
14) Hallinnollinen luottamustehtävä	☐
15) Jokin muu, mikä _____	

16. Alla on esitetty väittämiä kotikuntasi tai -kaupunkisi seurakunnasta. Vastaa väittämiin ympäröimällä mielipidettäsi vastaava numero.

	täysin eri mieltä	osittain eri mieltä	osit- tain samaa mieltä	täysin samaa mieltä
1. Nuorilta aikuisilta kysellään mielipiteitä ja toiveita ja niitä pyritään myös huomioimaan toiminnassa.	1	2	3	4
2. Nuorille aikuisille on tarjolla monipuolisesti vapaaehtoistehtäviä.	1	2	3	4
3. Nykyisiä nuorten aikuisten vapaaehtoistehtäviä tulisi kehittää.	1	2	3	4
4. Nuorilla aikuisilla on riittävästi mahdollisuuksia osallistua toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen.	1	2	3	4
5. Nuorilla aikuisilla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa seurakunnassa.	1	2	3	4
6. Seurakunnan toimintaan on helppo tulla mukaan.	1	2	3	4

17. Millaisena olet kokenut vuorovaikutuksen seurakuntasi työntekijöiden kanssa?

18. Alla on väittämiä kotikuntasi tai -kaupunkisi seurakunnan vapaaehtoistoiminnasta. Ympyröi mielipidettäsi vastaava numero.

	täysin eri mieltä	osittain eri mieltä	osit- tain samaa mieltä	täysin samaa mieltä
1. Työntekijä on aina fyysisesti läsnä toiminnassa.	1	2	3	4
2. Työntekijä on tarvittaessa tavoitettavissa.	1	2	3	4
3. Työntekijä on keskeisessä asemassa toiminnan ideoinnissa ja suunnittelussa.	1	2	3	4
4. Nuorilla aikuisilla on mahdollisuus vaikuttaa siihen, missä ja minkälaisissa tehtävissä vapaaehtoisia tarvitaan.	1	2	3	4
5. Työntekijä luottaa vapaaehtoisiin ja antaa heille riittävästi vastuuta.	1	2	3	4
6. Työntekijä antaa vapaaehtoisille liian vähän vastuuta.	1	2	3	4
7. Työntekijä antaa positiivista palautetta ja suhtautuu vapaaehtoisiin kannustavasti.	1	2	3	4
8. Vapaaehtoisia ei arvosteta eikä kannusteta riittävästi.	1	2	3	4
9. Kaikilla nuorilla aikuisilla on tasapuoliset mahdollisuudet osallistua vapaaehtoistoimintaan.	1	2	3	4
10. Vapaaehtoistehtävissä toimivat usein samat henkilöt.	1	2	3	4

19. Jos toimit tai haluaisit toimia vapaaehtoisena, niin mitä odotat työntekijältä?

20. Mikä 1) hankaloittaa

2) helpottaa vapaaehtoistyöhön mukaan lähtemistä?

21. Jos olet mukana seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa, mikä on saanut sinut lähtemään mukaan?

22. Jos et ole mukana seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa, mikä saisi sinut lähtemään mukaan?

KIITOS OSALLISTUMISESTASI!